ירושלים,
מ׳ באייר תש״ו:
5 בנובמבר 1946
בגליון הזה
24 עמודים

מן התוכן:

שני מכתבים
ל. מליצוב

•

האוניברסיטה
העברית בירושלים
מרטין בובר

•

שבוע תיאון
מ. מרוקל

•

הארגון מרחוב
פאריז
מ. אלחנוביץ

הגלגל

שבועון
מצויר
35 מא״ו

הגלגל

חתם על „הגלגל"!

כרך ד' גליון ד ירושלים, ט' באלול תש"ו, 6 בספטמבר 1946

שני מכתבים

מאת ישעיהו קלימב

ב לב המושבות היהודיות בארגנטינה, בדומינגאס, במסיבה עם יהודים אכרים, יהודים יקרים, מסורים בלב ונפש לרעיון התחיה, נפגשתי עמו עם היהודי מיוצאי גרמניה. הוא ריתק את תשומת לבי כשרק פתח את פיו. מישהו שישב על ידי לחש על אזני: כך הוא יצא ממחנה ההסגר בדאכאו. היאך יכול היה להמלט בכלל מידי הרוצחים? כיצד השכיל להגיע לארגנטינה עוד בימי המלחמה, היאך הסתדר כאן עם בני משפחתו במרכז ההתישבות היהודית כבעל מסעדה, על זה סיפרו לי שכני בפרוטרוט, — והיה זה תאור אחת הדרמות הטפוסיות שעליהן שמענו כל כך הרבה בשנים האחרונות. ואילו משנכנסתי לתוך שיחה פרטית יותר עם היהודי הגרמני גופו, והשיחה אתו התנהלה, כרגיל, גם הפעם על ארץ־ישראל, נתברר אגב כי לאיש הזה גם גיס בתל־אביב. ופתאום אמר לי: „אדוני יודע? קיבלתי מכתב מגרמניה במישרין, שזה עתה גם עניתי עליו, ואני מניח שהדבר הזה יעניין את כבודו". „מאין המכתב?" — הוא עונה לי: „מאת ראש העיריה של המקום משם אני בא". היינו: מראש העיריה בקייל אשר ברהיינלאנד. מה יכול ראש עיריה גרמנית לרצות מאת יהודי שהיגר מן הרייך הנאצי ונמצא כיום באמריקה הדרומית? איש שיחי העיר על כך: „לא יהיה צורך בהסברים, אם כבודו יקרא בעצמו את המכתב כמו שהוא". והוא הושיט לי את הדוקומנט המענין, כי אכן מסתבר כי באמת בתעודה מאלפת הדברים אמורים. וזהו נוסח המכתב:

„פריטץ סטפאן, ראש עיריה, קייל. — לכ' ה' אוטו רוזנברג, מלון סנטראל, דומינגאס. ה' פויל וורטהיימר מקייל, הגר כיום בשטראסבורג, ביקר אותי לפני זמן מה. לאחר שגמרנו את הענינים העסקיים, סיפר לי מר וורטהיימר על גורלם של יוצאי קייל, שרגלם נדחקה ממולדתם לאחר המאורעות העצובים הידועים בימי אוקטובר 1938. שמענו מתוך צער רב כי ד"ר רוזנטאל ואשתו הוציאו את נשמתם בצרפת הדרומית. וכן ה' קויפמאן. התענינתי בתור שכנכם הקודם גם במצבכם אתם, ונודע לי כי עברתם לאמריקה הדרומית.

עכשיו, וודאי רצונכם לדעת מה הניע אותי הפעם לפנות אליכם במכתב. ובכן: זוהי הסיבה. כשהפעולה נגדכם ונגד בני עמכם הוצאה לפועל באותם הימים של אוקטובר, השתתפו במלוי הפקודה גם שני בני, אשר היו חברי הס. ס. (חברי פלוגת הסער). בני הבכור היה נוכח בביתכם בשעת החיפוש, והבן הצעיר צריך היה ללוות אתכם מהגיסטאפו לבית העיריה. כשכבודו חזר ממחנה ההסגר בדאכאו, והוא שוחח אצלנו על הענין עם ד"ר גראטאר העיר כי בני, התנהגותם היתה הגונה. אך שני בני נאסרו השנה, בעשרים לחודש מארס, כתוצאה ממלשינות. והם אסורים במחנה הריכוז לאחר־דארלינגן. במסע הזה נגד הילדים רצו כמובן לפגוע בי. ואילו האלמנטים הטמאים העלו חרס בידם. נגדי אין שום הוכחות. אני תמיד התנגדתי לאידאולוגיה הנאצית. בימים אלה נגעתי בדבר, בשיחתי עם ד"ר גראטאר העובד כעת כרופא בהיידלסהיים על יד מילהיים, והוא יעץ לי להתקשר עם כבודו ולבקשו לחתום ולשלוח לי תעודה, שעל יסודה אפשר לשחרר את בני מן המחנה. וגא למלא בקשתי זו. לולא היו הבנים שלי בחורים הגונים, לא הייתי פונה לכבודו. אבל אני ערב לכך, כי לעולם לא עשו עוול לאיש, אף לא בתור חברי הס.ס. תסלחו לי בעד הטרחה, בכבוד רב, פריץ סטפאן".

קראתי את המכתב ולשוני דבקה ממש לחכי. מה?... אביהם של שני מרצחים מכנופית המרצחים פונה לקרבן הכנופיה ומבקש לעמוד לצדם ולהצילם? ומתוך שקט נפשי כזה? עלי לומר, שכל הספרות אשר באה לידי במשך הזמן על גישת הגרמנים עכשיו לפשעי גרמניה הנאצית, לא הקנתה לי לקח כמכתב הזה. נדהמתי. ובכן, עצם השתתפותם של בחורי החמד ב„פעולה" היא לא כלום, ומאסרם בא רק כתוצאה מ„מלשינות". ואלה שהלשינו, כביכול, אינם אלא אלמנטים טמאים? והיהודי ש„רגלו נדחקה" (איזו לשון צחה!) מן ה„מולדת", למה לו לא להושיט יד עזרה למי שהיה שכנו!

אמרתי בלבי: כנראה שעדיין לא תפסנו את האמת המרה המלאה שה־גרמנים, ואף הטובים שבהם (האדון פריטץ סטאפאן הרי „תמיד דחה את האידאולוגיה הנאצית") לא שכחו כלום ולא למדו כלום. פחדתי לשאול ברגע הראשון את היהודי אשר לפני מה עשה, מה ענה. שהרי, אין חקר ללב יהודי, לרחמנים בני רחמנים... הסכתי על כן להמשיך בשיחה, ועמדתי במבוכה קצת. מר אוטו רוזנברג הרגיש במבוכתי. והוא אמר: „כבודו וודאי מעונין לדעת מה היתה תשובתי? הריהי".

ואני אמסור בזה גם את התוכן המלא של התשובה, שכן התשובה מופתית באמת. ובכן, כך כתב רוזנברג:

„לכבוד ראש העיריה בקייל על הרהיין פריטץ סטאפאן. מכתבו מיום עשרים באפריל הגיעני, ועלי לענות לו כדלקמן: א) ביום התשיעי בנובמבר הביא אותי בנו הצעיר מבית הגיסטאפו לבנין העיריה, הייתי עוד חרש וכולי מכוסה דם מן המכות שקיבלתי בגיסטאפו. אך אני, אדם בן חמישים, צריך הייתי במצבי המתואר לרוץ אחרי האפנים ברגל, כשבנו רוכב עליהם; ב) בעת ובעונה אחת עם מכתבו קיבלתי גם מכתב מאת ידידנו רוזנטאל על סופה של האם שלו. ואני מוסר בזה רק חלק מדבריהם. אבל את החלק הזה אמסור מלה במלה. וכבודו ידון אז בעצמו, אם יש עוד אפשרות למי שהוא לצאת ולהגן כיום על חבר ס. ס. ובכן: „הובילו אותנו — נאמר במכתב — דרך גרמניה בקרון־בהמות איום. היינו דחוקים ביותר, היה הכרח לשבור את הדלתות, כדי שנוכל לנשום. כל הדרך לא קיבלנו אף טיפה של מים. ביום השני של הנסיעה נתעכבה הרכבת. הדלתות נפתחו כולן ולפנינו עמדו אנשי הס. ס., ששוטים בידיהם וכלבים לצדם. צעקות נשמעו: „כל הגברים למטה מחמישים—לצאתי". לא היה לנו אפילו שהות לומר אחד לשני: שלום! הרכבת כבר זזה. לאן? אין אני יודע. אבל אין שום ספק, שהכוון היה: אושווינצים. זה קרה ב־13 בספטמבר 1944. מאז לא שמעתי עוד על אמא שום דבר". ג) בניו של כבודו — נאמר הלאה במכתבו של רוזנברג לסטפאן — היו נוכחים שם וראו ושמעו כיצד היכו ועינו אותנו במשך כל הדרך. לא יכולנו לדרוש שהם יתנגדו בכח לכך. אבל אם הם באמת היו נגד מעשים אכזריים מעין אלה, היה עליהם להסיק מן המצב את המסקנה: לצאת מתוך שורות הכנופיה של הגדוד השחור. בניו של כבודו נהנים במחנה לאחר־דארלינגאן וודאי מיחס, שהוא אלף פעמים טוב מן היחס שהיה אלינו מצד חבריהם בדאכאו ובקייל. ואין זה מזיק כלל שהם, האשמים במידה זו או אחרת, יענשו במקצת בעד המעשים, שחבריהם הרצחנים עוללו לנו. משום הנימוקים הללו אין בדעתי להמציא לכבודו את התעודה שהוא מבקש. בכבוד רב, אוטו רוזנברג".

עברתי על תשובה זו פעם ופעמים. ראיתי לפני ניסוח של כתב־אשמה קצר ומדויק, מוסרי ורל אל המטרה, שבעצם יכול היה לשמש דוגמה גם לרבים הישובים על כס המשפט בנירנברג ובמקומות אחרים. תגובה מצד יהודי אי שם במרחקים בערבות אנטרי־ריאוס בארגנטינה על מעשי כל הנס הגרמני. איזו מצח נחושה לקם הזה! עוד מתכוננים פה ושם בעלי נפש הומאנית „לחנך" מחדש את הטוטונים מן הרייך הנאצי לשעבר. לשעבר?...

אך השאלה העיקרית המתעוררת עם זה, בקשר לחילוף המכתבים אשר לפנינו, היא בעצם השאלה: היאך יתכן, שלאחר השיחרור, ומן הקו החדש ועם הפיקוח אשר בידי האומות הדימוקראטיות אשר ניצחו, ישאר על מקומו כראש עיריה בגרמניה, היום, אדם ששמו פריטץ סטאפאן, שהיו לו בנים בפלוגות המחץ ההיטלראיות, ושאינו רואה שום חטא פלילי בכך, אלא משוכנע, שהבחורים שלו בחורים הגונים הם? —

ואינך יודע סוף־סוף את מי להאשים על כל שקרה כיום, קרה בגרמניה, ולא רק בגרמניה בלבד אתמול, וגם על מה שיכול ועלול לקרות לנו ביום המחר.

(שודר ביום 23 באוגוסט 1946)

פרס רופין של חיפה

ועדת פרס רופין מטעם ועד הקהלה העברית בחיפה וועד הדר הכרמל מזכירה לקהל, כי יום כ"ט באלול (25.9) הוא היום האחרון להגשת הצעות למתן פרס רופין לש. ז. יחולקו פרסים בספרות יפה, במדעי החברה, ובמדעי הטכניקה. את הספרים (כתבי היד) יש להגיש בארבעה טפסים לועדת פרס רופין, רח' ירושלים 6, חיפה.

הדי השבוע

סקירה על דעת-הקהל בעולם כפי שבאה לידי ביטוי בעתונות ובמדיו

חזור הוא גלגל ההיסטוריה" — כותב העתון הצרפתי „לה פראנס או קומבא" בקשר לועידת־השלום בפאריס. שכן „מכמה וכמה בחינות דומה וועידת־שלום זו לוועידת־השלום שנתכנסה בווינה, מנובמבר 1814 עד יוני 1815. כאז כן עתה — ושלא כבוועידות־השלום הרבות שנתכנסו בין שתי אלו — משתתפת בועידה רוסיה, והשתתפותה היא אחד הגורמים הקובעים במהלך הדיונים ובוודאי גם בתוצאותיהם. כאז כן עתה המדובר הוא — בחיסול ירושתה של קיסרות שהתמוטטה. כאז כן עתה מש־תתפים בועידה „ארבעה גדולים" (אמריקה, רוסיה, אנגליה וצרפת היום לעומת אנגליה, רוסיה, אוסטריה ופרוסיה אז); כאז כן עתה נתגלה כי השפעה הגדולה מן המשוער נודעת למדינות הקטנות; כאז כן עתה משמשים לסירוגין משברים במו"מ שבין המעצמות ו„מרר־דות" המדינות הקטנות — עם קבלות־פנים ופסיבות עליונות. ולבסוף: תפקידו האישי של מטרניך בקונגרס וינה דומה מאוד לתפקידו האישי של בידו בועידת פאריס".

אולם — כפי שמציין „ניו־יורק טיימס", העומד אף הוא על דמיון חיצוני מסוים בין שתי הועידות — ישנו גם הבדל מהותי רב ביניהן, וזה מכמה וכמה בחי־נות. בראש וראשונה, הרי המתיחות שבין „המזרח" ו„המערב", היתה אמנם מור־גשת גם אז, אולם היום הרי היא עלתה — ועודנה עולה — לאין שיעור לעומת אז. ובין יתר הבחינות שמהן קיים ההבדל הרב מונה העתון גם את פרשת איטליה, שלא היתה לה הקבלה בועידת וינה.

אין מקלים באחריות

בקשר לפרשה זו — מציין העתון הצרפתי „לאורדר", — על אף כל הלוקי־הדעות שבין רוסיה לבין מעצמות־המערב, הרי לפחות בענין אחד הכרוך בה שורות אחדות־דעות מליאה בין באי הועידה, נאמנו של ראש הממשלה האי־טלקית, דה־גאספרי, זכה לביקורת קשה מפי מולוטוב; ודברי מולוטוב זכו בחלקם הגדול לביקורת חמורה מפי אלכסנדר דרנס. אולם לא מולוטוב, לא אלכסנדר, לא ברנס ואף לא כל ציר אחר בועידה הרים את קולו לטובת איטליה. אם לא להביא בחשבון את דבריו המעורפלים של מולוטוב על עתיד העם האיטלקי, או את דבריהם של כמה נציגים דרום־אמריקאים לטובת „שלום נוח, הוגן וצודק", הרי איש לא הביע את דעתו לטובת המתקתו של גורל איטליה, איש לא דרש להקל מנטל האחריות למלחמה אשר איטליה כמדינה — ולא המשטר הפאשיסטי שלה בלבד — חייבת לשאת בו.

„צדיקים נעלבים"

אפיינים בנידון זה הם הדברים שכתב בעל המאמר הראשי בעתון הליברלי האנגלי „מנצ'סטר גארדיאן". — לאחר שהשווה בעל המאמר את הלך־הרוחות הרווח באיטליה היום לעומת מה שהיה בשנת 1919, אמר: „איטליה סבורה היום, כפי שסבורה היתה אז — אולי ביתר הצדקה — כי בעלות־הברית הפרו את הבטחותיהן שנתנו לה ושאינן מכו־רות, במידה הראויה, במאמציה של איטליה למען ענין האומות המאוחדות מאז שנת 1943. במידה שנוגעים הדברים לפעולות הצבא והצי וכן להתנגדות הפרטיזאנים, אין ספק כי מאמצים אלה ניכרים היו והנם רואיים להכרה, כן יש להבין את הלך־הרוחות הרווח בקרב העם, ושום מפלגה איטלקית אינה יכולה להתעלם ממנו. הקרע שנתהווה בקרב המפלגה הקומוניסטית האיטלקית בטרייסט לפני כמה חדשים בא ללמד על כוחו של הלך־רוחות זה. אולם אין להתעלם גם מעובדה אחרת: קודם שנת 1943 התנהגה איטליה אחרת מאשר לאחר אותה שנה. ואלה אשר סיבה להם לא לשכוח עובדה זו עשויים לשאול את עצמם אם אותו סגנון שבו מדברים מנהי־גים אחראים רבים באיטליה — סגנון של צדיקים נעלבים שלבם מלא ורגוש רגשי־חמלה על עצמם — אינו מעיד על בעלי הסגנון הזה שהם נוטים לשכוח מהר מדי את העובדה הזאת של אשמת איטליה במלחמת־התוקפנות הנאצית־הפאשיסטית".

שאיפה שיש להגמל ממנה

בדבריו אלה הביע „מנצ'סטר גארדיאן" למעשה את אותה הדיעה שהובעה עוד ביתר שאת מעל במתה של וועידת־השלום על־ידי מולוטוב (אם כי זכו דבריו אלה לביקורת חריפה בפי הדוברים של מעצמות־המערב). ועל אותו סגנון של „צדיקים נעלבים" יעידו גם הדברים המו־פיעים ונשנים בעתונות האיטלקית, אפילו לא בענין כה חשוב ומסובך כפרשת טרייסט אלא גם בענין מסובך ומסוכן פחות כתיקוני־הגבול הקלים שבין צרפת ואיטליה, שנתאשרו על־ידי „ארבעת הגדולים". הרי מה כותב כתב־העת האיטלקי „אפאר איטליאני": „צרפת מתלוננת שדקרנוה בגבה, אולם עתה היא עצמה דוקרת אותנו בגבנו". העתון „איל מומנטו" טוען אף הוא: „איש בצרפת אינו מאמין עוד באגדה שאיטליה דקרה אותה בגבה, כביכול, בשנת 1940. המשום כך דוקרים אותנו הצרפתים בגבנו בשנת 1946 ?" והעתון „ליאומו קואלונקואה" מזהיר: „אין תקומה לצרפת אלא אם תעשה יד אחת עם איטליה. כל שינוי־גבול לטובת צרפת, ולו גם הקל ביותר, מוציא דבר זה מגדר האפשרות".

על דברים אלה ועל דברים כגון אלה המופיעים וחוזרים בעתונות האיטלקית כותב העתון הצרפתי „לאפוק": „בעתו־נות האיטלקית פוגש אדם בדברים וב־מאמרים הדומים במידה מוזרה לאשר פורסם בהם בתקופת מוסוליני. צרפת רוצה ביחסי ידידות עם איטליה. את התי־קון הקל שבגבול המשותף אין צרפת דורשת מתוך שאיפה להרחבת גבולות ולהשתלטות, כדוגמת השאיפה שהניעה את מוסוליני לדרוש את ניצה, את קור־סיקה ואת תוניסיה. ועדיין חייבים האי־טלקים להוכיח — במעשים ולא במלים — כי אמנם נגמלו משאיפה זו".

דעתם של משקיפים סובייטיים

דומה לכך היא גם דעתו של בעל המאמר הראשי בעתון הסובייטי „איזבסטיה", הכותב: „עדיין צריכה הדמוקראטיה האיטלקית להתגבר על מכשולים עצומים לפני שתוכל לראות כמבוסס את נצחונה על הריאקציה הפאשיסטית־המלוכנית".

אחד המכשולים הללו — כותב פארוב בעתון הסובייטי „הזמן החדש" — נראה בעליל כבר מעצם העובדה שבראש הממשלה האיטלקית עומד דה־גאספרי. מינויו לכהונה זו בא כתוצאה ממשבר שנגרם על־ידי התנגדות הליברלים — שהימין תמך בהם — לממשלה האיטל־קית הקודמת (של פארי), במטרה להקים ממשלה ימנית. שכן הכוחות האנטי־דמוקרטיים והמלוכניים באיטליה הציבו לעצמם את המטרה לשבור את החזית האנטי־פאשיסטית של שלוש המפלגות השמאליות וליצור אוירה של מלחמת־אזרחים; לפזר את הועדים לשחרור לאומי (שארגנו את מיגור השלטון הפאשיסטי־הנאצי); — ובינתיים מאשי־מים הם את המפלגה הקומוניסטית בקשירת קשר למרד. ושארוב מסיים בהערה: „הדבר הברור הוא כי העם האיטלקי טרם נתאפשר לו לחתוך את גורלו כרצונו הוא ולהבטיח את התפת־חותה של המדינה להבא בדרכי מדיניות דמוקראטית עצמאית".

הפאשיזם הראשון—והפאשיזם השני

לפי הודאת העתונים האיטלקים עצמם, ישנו יסוד לדברים אלה על חולשתה של הדימוקראטיה האיטלקית. העתון „איטליה ליברה" סבור כי דחיית התזכיר האי־טלקי על־ידי ועידת־השלום באה משום שהממשלה האיטלקית גילתה חולשה יתירה כלפי הנציגי־פאשיזם. העתון כותב: „אין אנו יכולים להתלונן אם אלה שחוו מבשרם את תוצאות „הפאשיזם הראשון" שלנו רוצים לכפות עלינו שלום קשה; שכן רואים הם מה רבה חולשת ממשלתנו כלפי „הפאשיזם השני" שלנו".

וכיון שאין מנוס משלום קשה, מתנחם פיטרו ני, סגן ראש הממשלה האיטל־קית, בכך ששלום זה לא יאריך ימים. בשיחה עם סופר העתון האיטלקי „מסג'רו" אמר ני: „הדיון שבו יחתמו על חוזי־השלום לא יספיק להתייבש לפני שיחלו בעריכתם מחדש. הדברים המתרח־שים בפאריס מורים כי החוזה עם איטליה הוא תוצאה משטרה שהגיעו אליה בתנאים כה קשים, שאיש אינו מעיז לעורר מחדש את הדיונים בה". ולכך מעיר „מסג'רו": „שהרי נשלם מחזור היסטורי — ושוב רווחים חילוקי־דעות בין המנצחים".

גלגל־ההיסטוריה החוזר

אלא שבינתיים — מעיר העתון האמ־ריקאי „סט. לואיס גלוב דמוקראט" — נשלם מחזור היסטורי אחר, שנמשך בדיוק עשר שנים: „לפני עשר שנים הכריעה איטליה את הכשל. ואילו היום משתתפים נציגי חבש המשוחררת כחב־רים שווי־זכויות בועידת־השלום שבה תלויה ההכרעה בעתידה של איטליה; ולא עוד אלא שנציגים חבשים אלה דורשים את החזרת אריטריאה האיטלקית לשעבר לחיק ארצם".

הנה כי־כן אמנם חזר הוא גלגל ההיס־טוריה, כפי שציין העתון „לה פראנס או קומבה"; ואם לא לכל הדעות במח־זורים של 130 שנה, מאז קונגרס וינה, הרי אין שיחוקן כי גלגל ההיסטוריה האיטלקית השלים הפעם את סיבובו במשך עשר שנים בלבד...

וכיצד יסוב בעשר השנים הבאות?

בטכס חלוקת „פרס אוסישקין" לשנת תש"ו שנערך ביום ד', א' באלול. מר גרנובסקי נושא דברי ברכה לחתן הפרס, ש"י עגנון. (בתמונה: מימין).
(צילום: שווארץ, ירושלים)

גולדה מאירסון

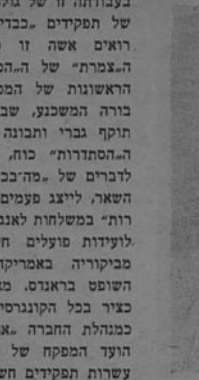

הפקיד שהוטל זה עתה על מרת גולדה מאירסון לעמוד זמנית בראש המחלקה המדינית של הסוכנות, ספק הוא אם נתנסתה בכגון זה אחת הנשים ביום מן הימים. אכן המדובר הוא באשה רבת־סגולות, שתודות לכשרונה ולמרצה עלתה בשלב עליה בזה אחר זה, עד שהגיעה עתה לשלב החשוב ביותר שבסולם־התפקידים שבהנהלת התנועה הציונית. התפקידים, שמילאה מרת גולדה מאירסון (או פשוט „גולדה", כפי שהיא מכונה בפיהם של רבבות חברי ה„הסתדרות") בשתי עשרות השנים האחרונות, בעמדה בין אנשי ה„צמרת" של תנועת העבודה בארץ־ישראל בימי חוסר עבודה ו„סיוע" ובימי מצוקה אחרים, עשויים ללמדנו, כי עמוד תעמוד גם בתפקידה זה, רב האחריות.

והרי משהו מתולדותיה:

סבא שלה, למשל, היה אחד ה„חסו־פים" בימי הצאר ניקולאי הראשון והיה גאה על שעלה בידו לשמור על מצוות היהדות גם בכל ימי שירותו בצבא הרוסי. ואילו אביה של ג. מ. (ר' משה מבוביץ, שנפטר לפני כשנתיים בהרצליה), ידוע שהיה נגר פשוט בעיר קיוב שב־רוסיה, שכרוב נגרי אותה עיר זקוק היה לרחמי שמים כדי לפרנס את אשתו ואת שלוש בנותיו, שגולדה היתה האמצעית שביניהן. לפיכך עשה מה שעשו רבים באותם הימים ויצא „לנסות את מזלו" באמריקה. אשתו ובנותיה חזרו בינתיים לעיר פינסק, לבית הוריה של האשה, עד שיכלו להפליג גם הן כעבור מספר שנים (בשנת 1906) לארצות הברית. אותה שעה היתה גולדה בת שמונה.

העיר מילווקי שבמחוז ויסקונסין, הסמוכה לשיקאגו, שבה ישבה המשפחה, מנתה כארבע רבבות יהודים, ובשעה שהאב עסק במקצועו ישבה האשה בחנות המכולת. שפתחה בעיר זו כדי לסייע לפרנסת המשפחה. הנערה גולדה הספיקה בינתיים לגמור את לימודיה בבית־המדרש למורות שבעיר זו ונשלחה על ידי מפלגת „פועלי ציון" שבעירה ליסול חלק בהגשת העזרה לנפגעי המלחמה הראשונה, שפרצה אז באירופה. בשנת 1921 עלתה לארץ ובמשך שנתיים עבדה כפועלת חקלאית במושבה מרחביה שבעמק יזרעאל. מכאן עברה לשמש גזברית בסניפי „סולל בונה" בירושלים ובתל־אביב, אולם התנועה שאליה השתייכה מאז לא מצאה סיפוק בעבודתה זו של גולדה, ש„נרתמה" בעול של תפקידים „כבדים" יותר. ומאז אנו רואים אשה זו כעומדת בין אנשי ה„צמרת" של ה„הסתדרות", ובשורותיה הראשונות של המפלגה (מפא"י). בדי־בורה המשכנע, שבו ממוזגים חן נשי, תוקף גברי ותבונה רבה, מצאו מנהיגי ה„הסתדרות" כוח, שאין כדאי לבזבזו לדברים של „מה־בכך" והוטל עליה, בין השאר, לייצג פעמים רבות את ה„הסתד־רות" במשלחות לאנגליה ולארצות־הברית, לועידות פועלים חשובות וכו'. באחד מביקוריה באמריקה נפגשה גם עם השופט בראנדס. מאז 1929 השתתפה כציר בכל הקונגרסים הציוניים, שימשה כמנהלת החברה „אירגון", כיושבת־ראש הועד המפקח של קופת־חולים ומילאה עשרות תפקידים חשובים אחרים. בשנות המלחמה ייצגה את ה„הסתדרות" במועצת הכלכלה שליד הממשלה — יחד עם כמה אישים חשובים אחרים של הישוב. בדברי עדותה במשפט הנשק הידוע של רייכלין־סירקין קנתה לעצמה אוהדים רבים גם מבין שאר חוגי הישוב, וזכורים עדיין יפה דברי עדותה האמיצים והנבונים בפני ועדת החקירה האנגלו אמריקאית.

נזדמן לי בחורף שעבר לשמוע את נאומה בכנס המיוחד שנקרא מטעם ה„הסתדרות" לחיסולה של העבודה השכירה בקיבוצים, ובחברות־הת־בורה ביחוד. האירה באולם היתה „חמה" מאוד. הנהגים מזה ופועלי הקיבוצים מזה, שנהרו לכאן מכל הארץ, מילאו את האולם עד אפס מקום, ובשורות הרא־שונות — צירי הועידה, שעומדים „לחתוך" גורלה של בעיה רצינית זו אחת ולתמיד. גולדה מאירסון, שעליה הוטל להרצות על שאלה זו, דיברה על לבם של הנהגים, חברי הקיבוצים, והפ־ליגה בשבחם על התפקיד האחראי, שהם ממלאים מאז, ובכל התנאים, בתחבורה של ארצנו, שהיא בבחינת ה„רכבתי שלנו; ואין לשאת, כמובן, מצב ששני חברי ה„הסתדרות" — אחד יהיה עובד והשני מעביד וכו'. ומשניסה אחד התב־רים, מציירי הועידה, „לעזור" לה על ידי „קריאת ביניים" מעין זו: „אבן, רכבת שירדה מהססים" — נתנה בו גולדה מאירסון עיני־תוכחה: „כלום סבור הנ־חבר, שיש בהערתך להקל במשהו על פתרונה של שאלה רצינית זו ?"... וקרא שהספיקו חברי הקיבוצים להתאושש ולומר את אשר עם לבם כתום נאומה המזהיר, נתקבלה תוך שלוש דקות ההת־לטה פה אחד על חיסולה של העבודה השכירה. אכן רב כוחה של ג. מאירסון בדיבורה המשכנע ובהגינה הרב.

י. בן־נון

מיניאטורה ארץ־ישראלית

מגינה ומלים על נושא ארץ־ישראלי בתכנית קצרה של 5 דקות: זו היא מהותה של ה„מיניא־טורה הארץ־ישראלית", הסדרה החדשה, המוגשת בקביעות בלילי־שבת בשעה 6.55—7.00.

התכנית הששית: „לא שרתי לך ארצי" — המלים: רחל, המנגינה: יהודה שרתוק, העבוד לתזמורת: שבתאי פטרושקה.

אישים בחדשות השבוע

מאכסים ליטבינוב

מאת יוסף נדבה

מוסקבה הודיעו, כי מאכסים מאכסימוביץ' ליטבינוב שוחרר מתפקידו כסגן־הקומיסאר לעניני חוץ, ודומה הפעם, ששוב לא יעלה כוכבו בשמי המדיניות הסובייטית. לפני כחודש ימים מלאו לו שבעים שנה, ואל נכון יפרוש עתה ליטבי־נוב לחיים פרטיים לאחר חיים סוערים של ימי מהפכה, נדודים ודיפלומאטיה.

במשך חצי יובל השנים האחרונות נודע שמו בעולם ממש כשמו של למן 1918 היה ליטבינוב שקוע בעניני דיפלומאטיה באירופה. סיסמה אחת משלו נתפרסמה בשעתה: „את השלום אין לחלק לחלקים". משנת 1930 שימש ליט־בינוב כשר החוץ. הוא שהשפיע על אמריקה להכיר במשטר הסובייט, וביזמתו נכנסה רוסיה לחבר הלאו־מים. פיטוריו ממשרתו חדשים מספר לפני חתימת החוזה הרוסי־גרמני באוגוסט 1939 הפתיע את כל העולם, מני אז החלה שקיעתו המדינית. בשנות 1941—1943 כיהן בתפקיד בעל חשיבות־משנה כציר רוסיה בוואשינגטון.

ליטבינוב התנכר למוצאו היהודי. לשוא ניסו רבנים להפיל תחינתם בפניו לחקלת עניני דת ישראל ברוסיה. אפילו הציוני ד"ר אידה, שהיה מקורב לו מצד אשתו, העלה חרס בכפו בשעה שנפגש עמו לשיחה. אבל סנטימנטים יהודיים נשארו בליטבינוב עד היום הזה. את המבטא האידישאי בדיבורו אין הוא יכול להעלים בשום פנים. ובעת ביקורו בארץ־ישראל, ב־1943, מצא צורך אפילו לרדת לכותל המערבי. ובעיני ראיתי גם את חתי־מתו בספר־הזכרונות בקבר רחל. אך לשינוי יסודי בדרך חייו לא הגיע הדבר.

ושמו נקרא בישראל משה וואלאך. ראשיתו היתה כראשית כל ילד יהודי בגולה: הוא למד ב„חדר" ודיבר אידיש בנערותו. אלא, שמסורת הדיפלומאטיה טופחה במשפחת וואלאך כאילו מקדמת דנא. מספרים, שאחד מאבות־אבותיו של ליטבינוב, יעקב וואלאך, בא בדברים עם השלטונות עוד ב־1850, והללו הירשו לו להופיע בפומבי בגלימה שחורה וארוכה ואף לחבוש כיפה לראשו, בתנאי שישלם מס מסויים.

ברם, ברבות הימים השליך ליט־בינוב את מסורת האבות מאחורי גוו. הוא יצא לתרבות רעה, היה לסוציאליסט ונצטרף לשורות המה־פכה. חמש שנים שירת בצבא הצאר, ושם נולדו במוחו הרעיונות החדשים. ב־1901 כבר הוגלה לסי־ביר, אך הוא נמלט בדרך, יצא לשוויצאריה, נפגש עם לנין וחבריו ומני אז נרתם בכל עבודה קשה למען המהפכה. הוא הביא נשק לתנועת המחתרת ברוסיה, ערך עתון ופרט את המחאות הכסף, שהעביר אליו סטאלין לאחר השוד בבנק הממשלתי בטיפליס ב־1907. סטאלין. הוא היווה חלק בלתי נפרד של הוועידות הבין־לאומיות השו־נות באירופה, שבין שתי מלחמות העולם. מי אינו זוכר אותה דמות מגושמת ובעלת הפנים הדשנים, שהיתה נוהגת להתהלך במסדרונות חבר הלאומים בז'נבה, כאותו דוב רוסי בירכתי ים־הקרח הצפוני?

אילו העלה ליטבינוב את תול־דות חייו על ספר, כי אז היה זה אחד הרומאנים המרתקים ביותר, שנכתבו בדורנו. שני צדדים למטבע ו„יין: הפנימי והחיצוני. כמהפכן רוסי נתנסה בכל אותן ההרפתקאות, שהיו מנת חלקם של מחוללי המה־פכה הרוסית: הוא עבד במחתרת, חילק ספרות בלתי־חוקית בין המוני־פועלים, נרדף על־ידי המש־טרה החשאית, ישב במאסר והוגלה לסיביר, וכיתר המהפכנים בילה שנים רבות בגלות. וכדיפלומאט סובייטי לקח ליטבינוב חבל בכל עניני החוץ של מדינות תבל במשך שנים רבות.

מאכסים מאכסימוביץ' ליטבינוב הוא, ללא ספק, שם מצלצל, אך אין זה שמו מלידה. ליטבינוב הוא כידוע יהודי, שנולד בביאליסטוק,

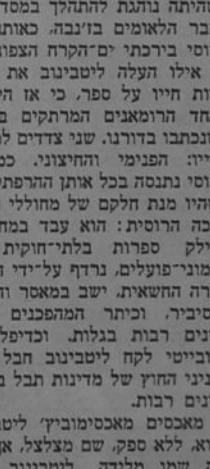

(אף על פי שנאמר לעיל, כי טיול זה עונתו כל השנה, יפה לערוך אותו בחדשים אוגוסט־אוקטובר, זמן הבשלת התאנים).

מתחנת האוטובוסים הסופית ברמאללה יורדים באלכסון שמאלה, דרך רחוב השוק. מסוף רחוב זה הולכים ימינה כ־50 מטרים ושוב פונים שמאלה לשדרת אורנים רחבה היורדת דרומה. כ־7 דקות מהתחנה באים לכביש רמאללה־לטרון, פונים בו ימינה (מערבה) בין בתיה הקיצוניים של רמאללה המוקפים גנים יפים מאוד. הכביש עולה במקצת ומהמקום הגבוה ביותר מתגלה מראה נוף נהדר על הרי אפרים, אשר בצפון ועל הרי יהודה במערב ובדרום. מימיננו נמשך ואדי עוגדה הנטוע כרמי זיתים. יפה היא רמאללה אשר מאחורינו כשהיא טובלת בים של ירק.

לאחר הליכה בכביש של 25 דקות באים אל פרשת דרכים. הכביש הראשי סובב שמאלה אל עבר ביתוניה. אנו הולכים בדרך המכוניות המסתעפת ימינה. דרך זאת יורדת בפתולים לעמק בין שדות שומשם. כעבור 18 דקות — מיד מתחת לסבוב האחרון הפונה ימינה — מניחים את הדרך הרחבה ועולים לאט בשביל באלכסון ימינה. אחרי 5 דקות מגיעים אל גב ההר. כאן נמשך השביל בקצהו הימני — התחתון — של כרם תאנים. בעוד 2 דקות מניחים את השביל הנמשך צפונה בכדי לרדת לואדי, ופונים שמאלה בשביל החוצה את כרם התאנים ושוב נמשך מימינו. בעוד 7 דקות נוספות נכנס השביל אל בין עצי זית. כאן רואים מימין בפסגת ההר חורשת אורנים יפה. מניחים את השביל ועולים ימינה במשך עוד צר העובר בין כרמי גפן ומקץ 10 דקות באים אל החורשה, הנקראת חורשת אבו אל־אדהם. בחורשה עצי אורן עתיקים ובתוכם בנין קטן וכור מים. — גובה הפסגה הזו קרוב ל־750 מ׳.

מהפסגה חוזרים עד לכרמי הזיתים (8 דקות) והולכים ימינה (מערבה) בשביל שהתחבר כאשר עלינו לפסגה. אחרי ירידה של 15 דקות באים אל הכפר עין עריק. חוצים אותו בכיוון שמאלי ומקץ 5 דקות נוספות מגיעים אל המעין הנובע לרגליו. מי המעין הזה, יחד עם מימי עוד שני מעינות השייכים לכפר, משקים את גני עצי הפרי הממלאים את כל העמק אשר לרגלי הכפר. המטעים הם של רמונים ברובם, אולם יש גם עצי פרי שונים אחרים וביניהם כמה עצי אגוז ענפים. הכפר עצמו — אשר רוב תושביו מוסלמים ומעטם נוצרים — בנוי בצלע ההר, (ירידה מחורשת אבו אל־אדהם עד המעין כ־150 מ׳).

מהמעין חוזרים אל הכפר, אולם במקום לעלות ימינה בדרך בה באנו, ממשיכים ללכת דרך הכפר צפונה. עוברים מתחת לקמרון, ממנו עולה שביל ימינה במקצת ופונה שוב שמאלה בכיוון הכנסיה הנוצרית הקטנה הנכרת ע״י הצלב אשר בראשה. על יד הכנסיה פונים ימינה והולכים כך כ־300 מטרים. אחר־כך מגיעים את השביל הנמשך מזרחה ועולים שמאלה בכוון עץ חרוב בודד אשר משמאל לדרך. כ־20 דקות מהמעין מגיעים על גב ההר (כ־80 מ׳ עליה). מכאן רואים מימין על ראש ההר את חורשת

טיול השבוע

י׳. רמאללה – עין עריך – אבו אל־עינין – עין קניה – רמאללה

טיול לכל ימות השנה — הליכה 4½ שעות

מאת מ. שויד וז. כץ

אבו אל־אדהם; השביל עוקף את הפסגה באותו הגובה וממנו מראה יפה מאוד שמאלה אל ואדי קטן אשר גם הוא נטוע רמונים המושקים ע״י המעין עין בובין. מעבר לואדי רואים את השפלה ואת הים. מדרגות ההרים נטועים כרמי גפן וזית.

אחרי הליכה נוחה של כ־20 דקות באים אל חרבת רובין אשר מימין לשביל. כאן מתגלה לעינינו מראה נוף מקסים בעיקר בכיוון לצפון, על ואדי מבור ועל ואדי דילב עם הכפר הקטן עין קיניה השוכן על אוכף נמוך בין שני הואדים. כל העמקים ומדרונות ההרים עוטים כרמי גפן, זיתים ובעיקר תאנים. בגדתו הצפונית של ואדי דילב, בגובה של כ־100 מטרים מעל לאפיק, מתרומם קיר סלעים זקוף הנמשך לאורך כמה קילומטרים.

במדרון אשר לרגלינו רואים בית בודד בין ברושים ואורנים. יורדים בכוונו בשביל מתפתל ומגיעים אליו מקץ 12 דקות (75 מ׳ ירידה). המקום נקרא אבו אל־עינין על שם שני המעינות הנובעים בתוך שטח החוה. מעין אחד נמצא ע״י הבית לרגלי אלון עבות בן הרבה מאות שנים. מי המעין נקוים בבריכה יפה ומשקים את גני עצי הפרי ואת הכרמים השייכים לחוה.

מהבית יורדים בכוון עין קיניה. (משער הבית מראה יפה מבעד לעצים על עין קיניה וסביבתה) כ־2 דקות מהבית, במקום בו נגמר כרם הגפנים אשר מימין לשביל, מניחים את השביל ופונים ימינה על עבר עץ אגוז גבוה. על ידו המעין השני אשר גם את מימיו אוגרים בתוך בריכה שאפשר לשחות בה. מכאן יורדים עד לאפיק ואדי מגור, אליו מגיעים ע״י מעין שלישי, עין את־תחתה או אין רמון (12 דקות מאבו עינין, 50 מ׳ ירידה).

ממעין זה עולים באלכסון שמאלה לכפר עין קיניה, המפורסם מהמישמש הגדל בו. חוצים את קצהו המזרחי של הכפר ואחרי 5 דקות מהמעין באים אל דרך המכוניות העולה ימינה לרמאללה, הולכים בה שמאלה כ־100 פסיעות ופונים ימינה בשביל המוביל לחורשה קטנה של אלונים וקטלבים. החורשה היא חלק מבית הקברות של הכפר. מהחורשה הנותנת צל עמוק והפתוחה לרוח המערבית הקרירה, מראה יפה על זרמו התחתון של ואדי דילב הירוק.

מהחורשה הולכים צפונה־מזרחה כ־3 דקות, אחר סובב השביל ימינה (מזרחה) ונמשך בגובה של כ־30 מטרים מעל לאפיק הנחל. כאן מתחיל שטח רצוף של כרמי תאנים המשתרע על כמה קילומטרים בכל הכיוונים. אחרי 7 דקות, במקום בו נפסק כרם התאנים אשר משמאל לשביל, יורדים שמאלה אל הנחל. כאן מהוה אפיק הנחל כעין בריכה טבעית בין קירות סלעים. הבריכה נוחה לשחיה ומי הנחל יורדים לתוכה בצורת מפל קטן. הואדי מושך מים לאורך כמה קילומטרים במשך כל השנה, שתי גדותיו גדורות חומות של שיחי אוכמניות המבשילות בחדשים ספטמבר־אוקטובר. מקום גדולם העקרי של שיחים אלה הוא בין הבריכה ובין המקום אשר לרגלי החורשה הקטנה הנ״ל. אפשר לרדת מהחורשה ישר לנחל ולעלות לארכו עד לבריכה, אולם זוהי דרך קשה יותר.

מהבריכה עולים שוב אל השביל ומ״ שיכים ללכת בו מזרחה קודם מימין לפלג, המהוה מפלים קטנים, אח״כ בתוך אפיק הנחל בין חלוקי האבנים. כ־10 דקות מהבריכה באים אל שני מעינות הנובעים באפיק הואדי זה ע״י זה ואשר מימיהם יוצרים את הפלג. כ־20 צעדים מהמעין האחרון עולה שביל ימינה ע״י גדר אבנים המקיפה כרם תאנים. אחרי עליה תלולה של מטרים מספר, סובב השביל שמאלה בכיוון מזרחי־דרומי ונמשך בעליה נוחה כ־12 דקות עד לחרבת אל קסבה אשר משמאל לשביל. יפה הוא המראה מכאן אל הואדי אשר משמאלנו הנטוע כרמי תאנים בחלקו התחתון וזיתים בחלקו העליון.

מחרבת אל קסבה עולה השביל ימינה בזוית ישרה. הולכים כל הזמן בין כרמי תאנים צפופים ומקץ 7 דקות באים אל גב ההר, שעליו נמשכת דרך המכוניות המחברת את עין קיניה עם רמאללה. את הדרך הזו פוגשים באוכף אשר בין שתי פסגות, פונים בה שמאלה ועולים בפתולים בין עצי תאנה עוד כ־25 דקות. מהדרך, ובעיקר מהמקום בו נגמרים כרמי התאנים, אחד המראות היפים ביותר בסביבת רמאללה. כל ההרים והעמקים במלוא העין נטועים כרמי תאנים המכסים שטח עצום. הגבעה אשר מעבר לאוכף בו הגענו לדרך המכוניות עשויה ממדרגות־מדרגות נטועות כרמים ובראשה בית בודד בתוך כרם ומסביבם כעין זר עגול של עצים. מעבר לשלוחות ההרים רואים את השפלה ואת הים המנוצץ בקרני השמש השוקעת.

מ״ד אחרי אזור התאנים מתחיל אזור הזיתים, הנמשך עד רמאללה. אחרי כ־12 דקות עוברת הדרך בין גדרות אבן. מימין, מעבר לגדר נמצאת חרבת אט־טירה. כאשר יוצאים מבין הגדרות רואים מימין את ביתוניה ובינינו לבין הכפר את הכביש בו הלכנו בבוקר. לפנינו מתגלית רמאללה ושמאל לה עמודי תחנת השדור. אחרי הליכה נוחה של כ־15 דקות מח׳ אט־טירה באים אל בתיה הקיצוניים של רמאללה, ומכאן עוד 10 דקות עד תחנת האוטובוסים. (עליה מהבריכה בואדי דילב עד רמאללה כ־325 מטרים).

בבריכה הטבעית בואדי דילב (צילום: גנן, ירושלים)

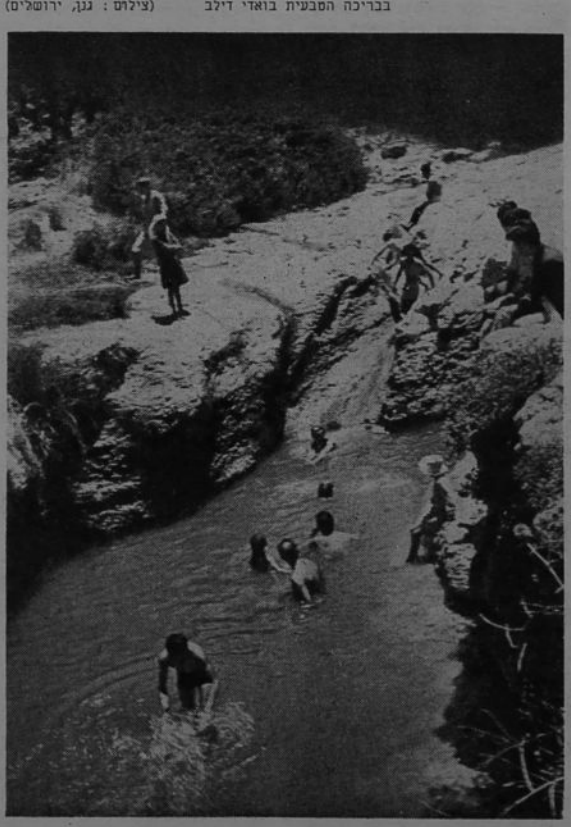

האוניברסיטה העברית בירושלים

מאת פרופיסור יוסף קלוזנר

הנסיון הראשון ליסד אוניברסיטה עברית, שהוא דומה לאוניברסיטאות של אומות העולם, נעשה בסיציליה בשנת 1466; אך הנסיון לא הצליח: התנגדו לכך הכוהנים הקתולים. וכמו כן לא הצליח, הפעם מטעמים פנימיים, הנסיון של ר' דוד פרובינצאלי ממאנטובה באיטליה משנת 1564.

הראשון, שראה צורך באוניברסיטה עברית לשם סיפוק של צורך לאומי וצורך אנושי כללי כאחד, היה גאון הספרות הצרפתית של המאה הי"ח, ז'אן ז'אק רוסו. בספרו המפורסם „אמיל" אומר רוסו: „אך כשיהיו ליהודים ממלכה חפשית, בתי ספר ואוניברסיטאות, שבהם יהיו יכולים לדבר ולהתווכח בלא סכנה, אך אז נהא יכולים לדעת, מה יש להם להגיד".

הדברים המעניינים הללו נתפרסמו בשנת 1762.

עברו 120 שנה בדיוק, ובשנת 1882, בימי הפרעות ברוסיה ורומניה והעליה של הבילוי"ים, מפרסם פרופיסור הרמן שפירא, היוזם של רעיון הקרן הקיימת, שורה של מאמרים ב„המליץ", שבהם הוא דורש ליסד אוניברסיטה עברית, שתהא „בית מדרש התורה, החכמה והעבודה". ומאז לא נשתתקה דרישה זו עד שניתן לה סיפוק לאחר 47 שנים.

וכאילו היתה כאן ידה של ההשגחה העליונה. שנה אחת קודם מלחמת העולם הראשונה, שהרסה את היהדות הרוסית והחריבה את העיירה היהודית, שממנה יצאה תורה לישראל, מתכנס הקונגרס הציוני האחד עשר בווינה, בשנת 1913, ובישיבה מיוחדת, שהתנהלה כולה בעברית, נואמים נאומים נלהבים על חשיבותה של אוניברסיטה עברית בירושלים מ. אוסישקין ופרופיסור אוטו וואלברברג ד"ל וד"ר חיים ווייצמאן וד"ר יוסף קלוזנר, ייבדלו לחיים. ובהתלהבות יתרה מתקבלת ההחלטה ליסד ועד לשם ייסודה ופיתוחה של האוניברסיטה העברית.

אבל באה מלחמת העולם הראשונה — וכל ההכנות לפתיחתה של האוניברסיטה נעשו בלתי אפשריות.

ואולם בט"ו באב, תרע"ח (24 ביולי, 1918), כשעדיין רעמו התותחים שהרעישו את העמדות של הגרמנים והתורכים בשומרון ובגליל, הניח ד"ר ווייצמאן את אבן הפינה לאוניברסיטה על הר הצופים. ועברו עוד 7 שנים עד שביום ראשון לחנוכה, שנת תרפ"ה, נפתח „המכון למדעי היהדות" בהשתדלותו של ד"ר מאגנס, וביום ד' בניסן אותה שנה (1 באפריל, 1925) היתה הפתיחה החגיגית של האוניברסיטה על־ידי לורד באלפור, ד"ר ווייצמאן וד"ר מאגנס. זה היה חג גדול ליהודים וליהדות כאחד. רגע גדול

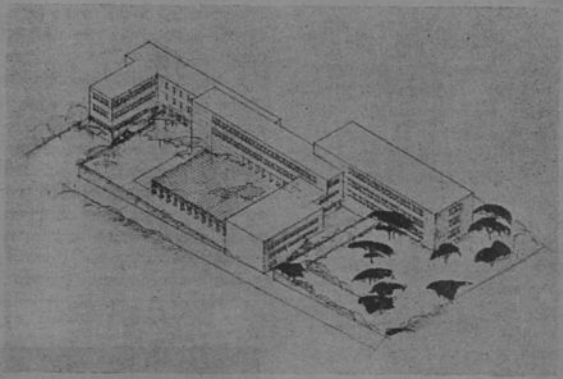

האוניברסיטה העברית בירושלים. התכנית שתוכנה על ידי האדריכל י. קלרוויין לבנין החדש לביאולוגיה, שיוקם בזמן הקרוב ושישמש לבית הספר לרפואה

סאות, שבהם יהיו יכולים לדבר ולהתווכח בלא סכנה, אך אז נהא יכולים לדעת, מה יש להם להגיד".

הדברים המעניינים הללו נתפרסמו בשנת 1762.

עברו 120 שנה בדיוק, ובשנת 1882, בימי הפרעות ברוסיה ורומניה והעליה של הבילוי"ים, מפרסם פרופיסור הרמן שפירא, היוזם של רעיון הקרן הקיימת, שורה של מאמרים ב„המליץ", שבהם הוא דורש ליסד אוניברסיטה עברית, שתהא „בית מדרש התורה, החכמה והעבודה". ומאז לא נשתתקה דרישה זו עד שניתן לה סיפוק לאחר 47 שנים.

וכאילו היתה כאן ידה של ההשגחה העליונה. שנה אחת קודם מלחמת העולם הראשונה, שהרסה את היהדות הרוסית והחריבה את העיירה היהודית, שממנה יצאה תורה לישראל, מתכנס הקונגרס הציוני האחד עשר בווינה, בשנת 1913, ובישיבה מיוחדת, שהתנהלה כולה בעברית, נואמים נאומים נלהבים על חשיבותה של אוניברסיטה עברית בירושלים מ. אוסישקין ופרופיסור אוטו וואלברברג ד"ל וד"ר חיים ווייצמאן וד"ר יוסף קלוזנר, ייבדלו לחיים. ובהתלהבות יתרה מתקבלת ההחלטה ליסד ועד לשם ייסודה ופיתוחה של האוניברסיטה העברית.

אבל באה מלחמת העולם הראשונה — וכל ההכנות לפתיחתה של האוניברסיטה

היה זה כשהאוניברסיטאות הנוצריות הגדולות ביותר שבאירופה ובאמריקה נתנו כבוד לעם־ישראל, תורתו, חכמתו ולשונו, והאומה הבזויה והמושפלת זכרה את גדולתה מימי קדם ואת תקותה לפעול גדולות בהווה ובעתיד.

מאז עברו רק קצת יותר מעשרים שנה. וכמה גדלה, רחבה ועמקה התפתחותה של האוניברסיטה העברית!

בשעה זו יש לאוניברסיטה העברית שתי פאקולטאות גדולות: פאקולטה למדעי הרוח ופאקולטה למדעי הטבע. בתוכן נכללו שלושה מכונים גדולים: המכון למדעי היהדות, המכון למדעי המזרח והמכון לחקלאות. ונכללה בתוכן גם המחלקה לחינוך. נוסדה גם פרי־פאקולטה לרפואה, וכבר יש כיום, בתור חלק ממנה, בית ספר עליון לרפואה, לרופאים ולמחקר רפואי. ולא תעבורנה שנתיים — וכבר תהיה לנו גם פאקולטה לרפואה: כל ההכנות לפתיחתה הולכות ונעשות ובשנה הבאה יתחילו בבניין מיוחד בשבילה. בית החולים הגדול של „הדסה" משתתף בכל ייסודה של פאקולטה זו.

ולאוניברסיטה מסוגפת הספריה הלאומית והאוניברסיטאית, שיש לה כיום למעלה מן 420.000 כרכים, ובכל הנוגע לספרות עברית ויהדותית בלשונות שונות היא רק השניה במעלה אחר הספריה העברית והיהדותית של ניו־יורק. וחלק מן האוניברסיטה הוא גם בית־הנכות־לעתיקות־היהודים, שהולך ומתעשר משנה לשנה. וכן גם המוזיאון לצמחי הספרות העברית ולמחקר הפרחים והצמחים בשמותיהם העברים והערביים; מוזיאון שהוא יחיד במינו בעולם. גם הוצאת הספרים של האוניברסיטה היא חלק בלתי נפרד מלימודי האוניברסיטה: יצאו על ידה ספרי מדע בעברית שזולתם אין ההוראה באוניברסיטה עברית אפשרית, ותרגומים מספרי המופת הכלליים, שאף בלעדיהם אין לצייר ספרות מדעית ראויה לשם זה.

ולאוניברסיטה העברית יצא שם טוב בעולם במובן המדעי. במשך עשרים השנים, שהאוניברסיטה קיימת, פירסמו הפרופיסורים, המרצים, המדריכים והעובדים המדעיים שלה עשרות של חיבורים מדעיים, שאנשי המדע בעולם מצטטים אותם ומוקירים את ערכם המדעי. כמה מן החיבורים הללו ניתרגמו ללשונות אירופיות שונות.

והאוניברסיטה העברית הראתה את השגיה המדעיים החשובים ביחוד בימי המלחמה. גדולי המומחים שיבחו בכל לשון של שבח את התרומה החשובה, שתרמה האוניברסיטה העברית למאמץ המלחמה בהיטלר צורר היהודים.

וביחוד עם חשיבותה המדעית הכללית יש לה, לאוניברסיטה העברית, חשיבות יתרה בשביל ארץ ישראל. היא קשורה בישוב העברי בקשר אמיץ. מצד אחד, אין שאלה התיישבותית, שהמדע יכול למצוא לה פתרון, שהאוניברסיטה לא עסקה בה: שאלות חקלאיות, שאלות של היגיינה ציבורית, שאלות של תזונה, שאלות של תעשיה במובנה הרחב של המלה, שאלות המים והמחצבים, ועוד,

מציאת מים רבים בבניגר. מקום הקדיחה נקבע על ידי פרופ' ז. פיקרד, מנהל המחלקה לגיאולוגיה של האוניברסיטה העברית

ועוד, — בכל אלה עסקו ועוסקים פרופיסורים ומרצים של הפאקולטה למדעי הטבע. ומה שנוגע לקשר שבין הישוב ובין האוניברסיטה בכלל, די להוכיח, שבשנת 1944—1945 הירצו אנשי האוניברסיטה עד 5000 הרצאות לעם בכל ענפי המדע והספרות. אין עיר עברית ואין כפר עברי, אין קיבוץ ואין קבוצה, שפרופיסורים, מרצים או מומחים של האוניברסיטה לא ערכו שם קורסים שיטתיים על עניינים מדעיים וספרותיים או לא הירצו שם הרצאות בודדות על שאלות מדעיות וספרותיות קרובות ללבו של הקהל הרחב.

והאוניברסיטה עומדת כיום בעצם התפתחותה. יש לה „תכנית פיתוח" רחבה, שצריכה לתת מעוף חדש ותנופה גדולה

(סוף בעמוד 7)

קבוצת סטודנטים — חיילים יהודים אמריקאים משוחררים, שבאו ללמוד באוניברסיטה העברית

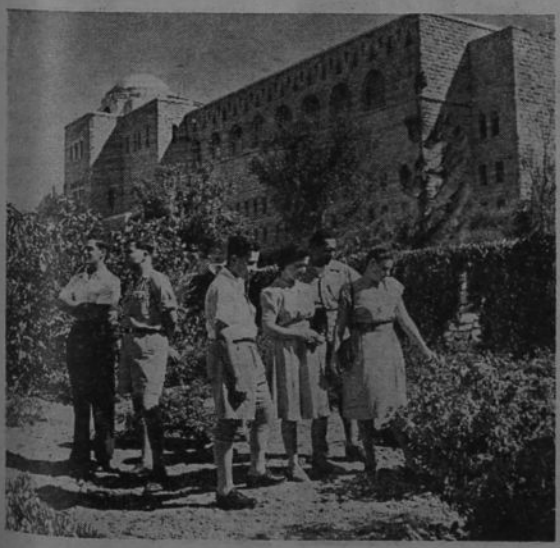

ידיד בעת צרה

מאת סומרסט מוהם

אם כי במשך שלושים השנים האחרונות תהיתי על קנקן בני האדם, לא עמדתי עדיין על אופים ולא כלום. גם כיום מהסס אני לשכור לי משרת אך ורק על פי מראהו החיצוני. בכל זאת סבורני, שהצורה היא היא הדבר העיקרי שלפיהו אנו שופטים על אופיו של האדם. אנו קובעים את עמדתנו כלפי אדם אך ורק לפי צורת עיניו ואפו. תמה אני, אם בעמדה זו לא הרביני לטעות.

אני מושך בכתפי כשאומרים לי מכירי, שהרושם הראשון שלהם היה נכון. אני סבור, שהם או שהם מבחינים גרועים, או מלאי יהירות שלא להודות בטעותם. אני כש־לעצמי מוצא אני שיותר שאני מכיר אנשים — יותר מביאים הם אותי במבוכה. ידידי הטובים הם אלה שרק עליהם אוכל להגיד בפה מלא, שאין אני מכירם לחלוטין.

הרהורים אלו עלו במוחי כש־קראתי בעתוני הבוקר שאדוארד־היד בורטון נפטר בקוב. הוא היה סוחר ביאפאן במשך שנים רבות. אני הכרתיו אך מעט. הוא ענין אותי בזה שהפתיעני בהתנהגותו, ולולא סיפר לי סיפור זה במו פיו, לא הייתי מאמין לעולם שהיה מסוגל למעשה זה.

המחריד בדבר הוא, שהתנהגותו ונימוסיו היו של טיפוס אחר. הוא היה כבן שישים, קטן קומה, גבהו לא עלה על חמישה רגלים, צנום, שערות שיבה עטרו את ראשו ופניו היו אדומים מקומטים, ועינים כחו־לות היו תקועות בהן.

אף על פי שמשרדיו היו בקוב היה בורטון מרבה לבקר ביוקוהמה. הכרתיו בקלוב הבריטי כשתוכרח להמתין כמה ימים לאניה. שיחקנו ברידג׳ יחד. הוא היה שחקן מצויין, אך לא הירבה לדבר, לא בשעת המשחק ולא אחריו, שעה שהיינו מסובים על כוס־משקה. אבל מה שאמר אמר בהגיון. כנראה היה אהוב על כל באי הקלוב, שכן הרבו שם לשבחו לאחר שנפטר לביתו.

מאחר שגרנו במלון אחד, הזמינני למחרת לסעוד עמו. בהזדמנות זו הכרתי את אשתו, שהיתה, בשנות העמידה ואת שתי בנותיו.

סבורני, שהדבר שהשפיע עלי ביחסי לבורטון היה טוב־לבו. היה משהו נעים בעיניו התכולות, בקולו הרך, עד שלא עלה על דעתך כי הוא עלול פעם לכעוס. כל חזותו אמרה: הנה כאן אדם שאוהב באמת את ידידיו. אדם שאינו עלול להרע אפילו לזבוב.

באחד הימים בשעות אחה״צ ישבתי באחת מכורסות־העור באולם־ההמתנה של המלון, ממולי נשקף החלון אל הנמל המלא תנועה. היו שם אניות גדולות שהתעתדו לצאת לסאן־פראנציסקו או לאי־רופה כשעל תורניהן התנוססו דגלי כל הארצות ועל ספונן אנשים מכל הגזעים. אך למרות העבודה הסו־אנת, איני יודע על שום מה, נראה הכל כה שלו וכה שקט עד שנדמה היה, שאין לך אלא להושיט את ידך ולתפוס זאת.

בורטון נכנס והבחין בי וישב בכורסא הסמוכה

— „מה תאמר ללגימה זעירה?״

לא המתין לתשובתי, מחא בכפיו למלצר והזמין שתי כוסות ג׳ין, ובשעה שהמלצר מזג את הכוסותיים עבר אדם בחוץ ליד החלון וניפנף לי בידו לאות שלום.

— המכיר אתה את טרנה? שאלני בורטון כשעניתי לברכת האיש.

— „פגשתיו בקלוב. אומרים עליו, שבעל הון הוא״.

— כן. אני סבור שכך. יש לנו רבים כמותו כאן.

— הוא משחק יפה ברידג׳.

— הם, כרגיל, משחקים יפה. היה כאן בשנה שעברה צעיר אחד, ששמו הזכיר מאוד את שמי, אני בטוח שמעולם לא נפגשת אתי בלונדון. לני בורטון כינה הוא את־עצמו.

— לא אינני סבור שהכרתיו.

הוא היה משחק־קלפים בחסד עליון, דומה כאילו היה לו חוש שישי מיוחד לקלפים. הייתי רגיל לשחק עמו כשהיה בקוב.

הוא גמע מכוס הג׳ין והמשיך:

— „הסיפור, שעומד אני לספר לך, הוא במקצת מגוחך״, אמר, „הוא לא היה בחור רע כלל, אדרבא, חיבבתיו אפילו. היה היה אלגנטי תמיד, לא־מכוער, והשאיר רושם נאה על הנשים. הוא לא היה עשוי להזיק; היה רק פרא במקצת. הירבה לשתות, כרגיל אצל בחורים מסוגו. כל הכנסתו היתה מקלפים ומכסף שנשלח מן הבית״.

בורטון העלה בת־צחוק על פניו, החליק את לחיו המגולחה למשעי והמשיך.

— „אני חושב שרווחיו הגדולים ממני במשחק הקלפים הביאוהו אלי כשמזלו לא שיחק לו עוד. הוא בא אלי להפתעתי הגדולה לבקש עבודה״.

— „בן־כמה אתה?״ שאלתיו.

— „בן שלושים וחמש״, השיב.

— „ומה עשית עד עתה?״

— „לא הרבה״.

לא יכולתי להתאפק מלחייך לשמע תשובה זו.

— „אני חושש שאין בידי להו־שיעך עתה. בוא אלי כעבור שלו־שים וחמש שנים, אולי אז״...

הוא לא זע. פניו החווירו. היסס רגע והחל מספר לי על כשלונותיו במשחק הקלפים, שהביאו לידי מצב של חוסר פרוטה. משכן כבר את כל חפציו ואין ביכלתו לשלם את חובו בבית המלון, שהפסיק לתת לו בהקפה. ואין לו כל ברירה אלא לאבד עצמו לדעת.

בחנתיו עתה ארוכות ויכולתי לראות שלפני עמד אדם זקן, שבור ורצוץ, שהחל מעורר רחמי.

— „טוב״, אמרתי, „כלום יודע אתה דבר אחר מלבד לשחק בקלפים?״

— אני יכול לשחות״, השיב.

— לשחות?

בקושי יכולתי להאמין למשמע אזני לשמוע תשובה טפשית זו.

— „הייתי השחיין הטוב באוני־ברסיטה״.

— „אף אני הייתי שחין טוב כשהייתי צעיר״, אמרתי.

פתע הבריק רעיון במוחי.

הפסיק סיפורו ופנה אלי ושאל:

— „המכיר אתה את קוב?״

— „לא״, אמרתי, „אמנם עברתי בה פעם, אבל בליתי שם רק לילה אחד״.

אם כן אינך מכיר את סויה קלוב? כשהייתי צעיר מרבה הייתי לשחות סביב למגדלור והגעתי למפרץ טרומי. זוהי דרך של למעלה משלושה מיל, קשה ומסוכנת בעטים של המערבולות סביב המג־דלור. „טוב״, אמרתי לצעיר, „אם תעשה זאת תקבל משרה״.

ראיתי שהוא נרתע לאחור.

— „אמרת, ששחין אתה״.

— „אבל אינני בקו הבריאות״, השיב.

לא אמרתי דבר רק משכתי

(סוף בעמוד 10)

לכל התפתחותה החדשה של האוניבר־סיטה היחידה של עם ישראל. הרי מלחמת העולם השניה השמידה והחריבה כל מה שנשאר ליהדות התרבותית ממלחמת העולם הראשונה. לאחר שבמלחמת העולם של שנות 1914—1918 איבדנו את יהדות רוסיה, שהיתה מלאה חכמים וסופרים צעיריים, איבדנו במלחמת העולם של שנות 1939—1945 את יהדות פולניה ואת יהדות גרמניה, שדעת התורה וחכמת ישראל מצאו להן אכסניה בתוכן במשך דורות, לא נשארה אלא הארץ הזאת — ארץ תקותנו היחידה בכל הנוגע לתורה וחכמה קשורות ביהדות לאומית מקורית. והעולם הגדול הולך ונסגר בפני בנינו ועוד מעט והכוח הגדול של היהדות, שהיה צפון בתרבותו הגבוהה, יתמעט ויתדלל — ומה יקום לנו תמורתו? —

צריך, איפוא, להרחיב ולהגדיל את האוניברסיטה ולתת מקום בתוכה לשא־רית הפליטה של אנשי המדע מישראל ולרבבות אלפי צעירינו, שנחלו את אהבת התורה מדורי דורות. יש כאן שאלת הפרופיסיות הליבראליות, שהולכות ונס־גרות בפני בנינו. אבל יש כאן גם שאלת קיומה של היהדות הדתית־התרבותית, שאלת קיום סגולותיה המיוחדות ושאלת הפתרון של הבעיות הקשות, שהביאו עמהם החורבן הגשמי והרוחני של הקי־בוצים היהודיים הגדולים. מפני כן מוכרחת האוניברסיטה העברית כיום להרחיב את גבולה ולתת אפשרות לכל בנות הנידחים, שהתורה והמדע הם מקור חייהם, להכנס לתוכה ולעבוד למנכת העם כולו. ומכאן באה תכנית הפיתוח הגדולה.

קודם כל חושבת האוניברסיטה על פתיחת הפאקולטה לרפואה, שהרי עוד מעט ויכלו רופאים מישראל: רבבות אלפי רופאים ספו תמו בימי המלחמה ולאוניברסיטאות זרות אין מקבלים יהו־דים ברצון למחלקת הרפואה.

שנית, חושבת האוניברסיטה לפתוח בית ספר עליון לכלכלה ולמדעי החברה כדי להנך צעירים מישראל למשרות במחלקות הממשלתיות, במוסדים הלאו־מיים, בעיריות היהודיות במוסדים חינו־כיים, תעשייתיים ומסחריים, ועוד. זה יהא דבר גדול בשביל הישוב כולו, הכנה לממלכתיות יהודית במובן הרחב של המלה.

שלישית, תראג האוניברסיטה למעונות בשביל הסטודנטים, פרסי הצטיינות ופרסי מחקר, שהם לא מועטים גם כיום, אבל הם צריכים להיות מרובים יותר ויותר בשים לב למצבם הנורא של תלמידי החכמים מישראל, פליטי החרב והשמד הגופני והרוחני.

ורביעית, האוניברסיטה תרחיב את הוצאת הספרים שלה ותכלול בה מחוו־רים שלמים של ספרי מדע מקוריים ומתורגמים, שיעשו את הספרות המדעית העברית ראויה לשם זה.

זהו, בקיצור נמרץ, מצבה הכללי של האוניברסיטה העברית בשעה זו וסיכויי הרחבתה בעתיד הקרוב. חושבני, שכל הצמא למדע מישראל בחוץ לארץ, ביחוד למדע עברי, וכל המבקש תורה וחכמה עבריות וכלליות מבני ארץ ישראל ימצאו אותם באוניברסיטה העברית כיום, ועוד יותר לאחר שנה שנתיים. ויש תקוה, שלא יחזור עוד המחזה העגום והמשפיל, שבנינו עוזבים את ארצם ואת מולדתם והולכים לגוע על אוניברסיטאות זרות, שברובן הגדול לא ימצאו צעירינו מדע שהוך יותר משימצאו באוניברסיטה העב־רית, ובודאי לא ימצאו בהן את המזיגה הנפלאה של יהדות ואנושיות, שרק אוני־ברסיטה עברית בירושלים יכולה להגיע אליה. כי מה היו לאומיים ואנושיים כאחד יותר מנביאינו וחכמינו, בני יהודה וירושלים?

(שודר)

רשימות־תצלומים מאיטליה

האדונים מרחוב פאריני

מאת חיים אהרונוביץ

ראשית פגישתנו היתה בקרון החש־מלית סמוך לבין השמשות של יום חול רגיל. הטראמים בשעה זאת גדושים פקידים, פועלים ואנשי מסחר עד אפס מקום, שחוזרים ממקומות עסקיהם אל מגוריהם שברחבי מילאנו. הצפיפות בקרונות באה גם בשל מציאותם של חיילי צבא הברית, המשוטטים בחוצות הכרך לרגל חופשתם. החיילים בדרך כלל מנומסים ועדינים, אף על פי שזכות קדימה להם בכניסה לקרון לפני המון האזרחים המצטופף בחוץ. פה, ככל מקום אחר, יקרה כמעט תמיד וחייל יקום בפני גברת או איש שיבה מהמקומיים. grazie — מלת התודה מושבת אז על ידם בחן מיוחד ובהכרת טובה של נהגים מחסד, שאינו מגיע להם. ובצד מתלחשים האיטלקים — ג'נטלמנים

הקאתדראלה במילאנו

החיילים הללו, אין שמץ של התרברבות בהלוכם. גם סיניורי ליזארדי החווה הפעם קידה עמוקה בהודיה לפני החייל, שכיבד את בת זוגו במקום ישיבה ויסיניורה ליזארדי קיבלה את הכבוד כהפתעה נעימה ונתנה את עיניה המיפיות הרכות בחייל הזר, כמבקשת לגמול לו, ועדיין לא הוברר לה כיצד לעשות זאת.

זוג יפה־מראה היה זה. הוא בגיל 35 בערך, גבה־קומה, שמנמן ונטוי גרון במקצת, כנושא משרה מכובדת, והיא קרובה לגילו, בהירת שער, מפודרת וממורקת, כדרך כל הנשים הקרתגיות שבמקום. שניהם וגם החייל לא הבליגו על סקרנותם, וההתוודעות ההדדית באה כהמשך טבעי. סיניורי ליזארדי סוכן הוא של בית חרושת לתמרוקים ובעל בעמיו, ואשתו בדרך כלל יושבת בית. אילמלא המקרה הדחוק, לא היו יוצאים לבקור בשעה שדוחק כזה בטראמים — אומרת הסיניורה בפינוק. ואתה, אם ברצונך להראות לה את רחשי ידידותך, עליך להניד ראש כהשתתפות בסבלה מאי־הנוחיות שבנסיעה. מלחמה, סיניורי, ולא נוח במקצת. הסיניורה אינה סבורה כך. הגה הודלקו כבר הפנסים ברחובות וכבר התקדרלה וורחת בלילות כבימים כתקונם, אימתי יחזרו הימים הטובים כשנסיעה בטראם במילאנו היתה נוחה כישיבה במחלקה הראשונה של הרכבת? היא השואלת והיא העונה לעצמה: — עוד ימים רבים יחלפו עד שישוב המצב

וכשהוזמנת על ידי הגברת ובעלה כאחד לא היה גם מקום ליחס כאן כוונות מיוחדות. כמובן שאם האורח מביא גם חפיסת סיגריות אנגליות או מעט קפה אמתי, שזוג ליזארדי ושכמותם לא ראוהו עוד משנת 1939, גדולה השמחה כפליים. אבל חלילה לך לחשוד באלה. שידידותם תלויה באותו דבר. סיניורי ליזארדי משלם למלצר בבית הקפה 250 — 300 לירות איטלקיות בעד התענוג של עישון תוצרת אנגליה ואמריקה ומאה ל"א פחות או יותר הוא ענין של מה בכך בתקציב הוצאותיו. אנשים אמידים הם והפרוטה מצויה בכיסם להחזיק מעמד עד יעבור זעם.

בדברים כגון אלה היתה משיחה הגברת ליזארדי בפני החייל, שבא לבקרם בצהרי אחד הימים לאחר זה. אין לה להתאונן על מצבם החומרי, אם כי המל־חמה עלתה להם ביוקר. ביתם נחרב בהפצצות ואלה הרהיטים ששרדו הועמדו באר־תיאום בדירה זו החדשה. בית שנחרב אפשר לבנותו מחדש. במחיר הכסף אפשר להקל על תנאי החיים. אף על פי שהגברים אינם יודעים דבר מצרותיה של האשה עקרת הבית, שצריכה להרכיב תפריטים כל יום ולרוב אי אפשר להשיג את המצרכים הדרו־שים. היום הכל מקנאים בחיילים, להם אוכל וויטאמינים בשפע. לו נאותו האמ־ריקאים לשלוח לאיטלקים אניות עם קמח, סוכר, בשר וקפה. הוי, הקפה האמיתי

לקדמותו. האינך־מתגעגע, חייל, לביתך? בודאי כן... מי יודע עד היכן היתה מגיעה בדבריה אלמלא התקרבנו לתחנה הקרובה, שבה נפרדו דרכינו. — „ובכן להתראות ביום ראשון בביתנו ברחוב פאריני. כשתתגעגע פעם בשבוע לאוירת בית ומשפחה, סור אל דירתנו ותרגיש עצמך יפה בתוכנו".

בגרמניה הכבושה באותם הימים היה חייל מהסס להיענות להזמנה. אולם באי־טליה לא היתה קיימת מעולם בעיה של „אי־התידדות" עם אזרחים. הללו אם הזמינוך לביתם מובטחך שכנה מחשבתם,

ולא תחליף של עלים טחונים מפוקפקים, היה בודאי טוב יותר. אולם כל זה תפל כלפי העיקר, אין בטחון בימים אלה. אין אדם יכול לישון במנוחה, אפילו כשכרסו מלאה, מפחד. — מפחד בפני מה, סיניורה? — מפחד בפני אלה מההמון, הפוחזים והריקים, המנצלים את רפיפות השלטון לבצע את מזימותיהם.

הרגישה הסיניורה, שלא ירד השומע לסוף דעתה ומזגה בינתים לשם הפסקה קלה ליקר לתוך כוסות ירוקות, שהר־ציאתן ממערכות כלי הזכוכית שלה.

— את מתכוונת, סיניורה, למעשי השוד התכופים בימים אלה. חזיון זה נפרץ בכל הארצות, שסערת המלחמה עברה עליהן. המצב באיטליה אינו מדאיג במובן זה יותר מאשר בארצות השכנות. לפי סטאטיסטיקה הגיע ריבוי המשעים בפאריס לשיא, שלא היה כמוהו בתקופת השלום. נשק נשאר בידי האזרחים, ויש חוזרים מן הצבא מחוסרי עבודה, שחשקה נפשם בפרנסה קלה, וגם בין המוני החיילים יימצאו יסודות של גנגסטריים, שרכשו את נסיונם בשיקאגו וכו'. העתונים שלכם מגזמים את המקרים למאורעות גדולים. עתוניכם כותבים גם על מאורעות יותר חשובים ואין מצב הרוח של הקוראים מתעכר על ידם. ואין סיבה לעגמת־נפש, סיניורה.

— לא הבינות, סניורי, כהלכה את דברי. לא לשודדי לילה כוונתי, כנגדם עצה לנו. אין אנו יוצאים מפתח ביתנו לאחר חשיכה. אולם פחד לנו בפני הער־שים מעשיהם ביום, אלה מבאי הבית שלמולנו, הלוטשים עיניהם לשארית הרכוש, שעוד נשאר בידינו. הם רוצים במהפכה ומהפכה בלשונם פירושה לקחת מאתנו את הדירה והחפצים. שומר הבית, זה שדירה מרווחת לו בחדר המדריגות, ופרנסתו בטוחה כיום כבימי מוסוליני, עכשיו הוא מראשי המדברים בסניף P. C. I. (המפלגה הקומוניסטית האי־טלקית) שממול. מאז ניתלה הדגל האדום על פתח אולמם נשתחצה אשתו ואף אמירת „בוקר טוב" שלה אינה כתמול שלשום. באוזני השכנות היא מלחשת,

שבית הסיניורים ליזארדי יהיה לשלל ראשון לחלוקה בבוא השלטון לידם. אלוהים יפר עצתם!

הסיניורה נזכרה, שעליה למזוג גם חלב לחתולה הרובצת על כסא מרופד בפינה. הטיפול בחתולה הלמהה יותר מן התעסקות בדברי פוליטיקה. שאלה נמשכה מאוד. קשה לקבוע, אם האשה סובלת מחולשת עצבים יתרה, מפחד אמיתי בפני חוק הטיהור, שהטיל מבוכה בחוגים רחבים של שכבת האמידים, ואולי משניהם יחד. חששותיה מוזגמים בלי ספק. הדגל האדום, המונף על אותו אולם, אינו מפחיד מקרוב כפי שנדמה לסיניורה ליזארדי. מצע המפלגה הקו־מוניסטית האיטלקית מתחיל ונומר בלי כוד עם אנשי הדת אפילו, ואף הנלהבים שבעסקניה עודם רחוקים מסיטמה של הלאמת רכושם של בעלי המעמד הבי־נוני. גם הדחליל של חוק הטיהור מראגי פחות משחשבו קודם. מחוץ למעשי הששמים, שנעשו על ידי הפארטיזאנים בפאשיסטים בימי ההתקוממות הראשו־נים, אין שומעים עוד על התפרצויות ספונטאניות. האיטלקים האנטיפאשיסטים אינם צמאים לדם. סיניורה ליזארדי בוודאי אינה בקו הבריאות, וכדאי להניחה עכשיו עם חתולתה לבדה.

— לא, חייל, עשה חסד ואל תיחפז לצאת. קודר היום בחוץ ועגמימות בלב. לא אדע מדוע. הסיניורי ליזארדי יחזור בעוד שעה קלה והרגעים מתמשכים אצלי כלילות. בדידותי בחמשת החדרים האלה הורסת את עצבי. כל צלצול בדלת מפחידני, תמיד ידמה לי, כי דורשי רעתנו מתפרצים לדירה. הרופא סבור, שהפצצת ביתנו השפיעה עלי לרעה. בימי שלום היינו יוצאים בחודש זה לסאן רימו או לרחוץ בלידו בימה של רימיני, ואילו עתה מוכרחים אנו לשבת ברחוב זה, שמחניק את הנשימה ומעכר את הנפש.

הסיניורה הפצירה במתק קולה, ואין למאן לבקשתה. אשה זו חבילת פרוב־לימות תלויה לה מאחוריה ונוקקת לחמלה. אין ברירה, חייב לשמש בתפקיד עד גמירא.

— ההולכת את להתוודות לפני הכומר? אצלכם באיטליה אדוקים ההמונים במנהג

(סוף בעמוד 17)

מבצר „ספורצה" במילאנו

שבות תימן

מאת מאיר פרנקל

בשנים האחרונות נתפרסמו כמה ספרים טובים ומועילים, שהעשירו את ידיעתנו על יהדות־תימן. כך יצא לאור ספרו של ר׳ חיים בן־יחיא חבשוש „מסעות חבשוש״ על מסעותיו עם יוסף הלוי בתימן המזרחית ועל חיי היהודים והערבים שם; ספר זה שתורגם בחלקו הגדול מערבית ע״י הד״ר ש. ד. גויטיין. חבשוש, שהיה עורר ומורה־דרך ליוסף הלוי, מלומד יהודי מאדריאנופל ותושב מאריס, לא עזר רק לפענח כתובות שבאוות, אלא ראה גם את קורות נסיעה זו בעיניו, ודבר זה נוסך קסם מיוחד על ספרו. כמו כן נתברכנו כאן בסי־

ר׳ יחיא בן־שלמה קאפח ז״ל

מורים אחדים מחיי תימן ובמעשיות על שודדים ועל שרים וכהנה רבות. בספר כמה ידיעות ארכיאולוגיות ופולקלוריות על חלוקת היהודים בתימן, שיגריי מבסא ונוסח תפילה. ואילו בעיקר רב ערכו בתעודה ספרותית, המשמחת את לב הקורא. (הוצאת שטיבל, ת״א, תרצ״ט).

שנה אחת קודם להופעת ספר זה, יצא קובץ מלא ענין בשם „מתימן לציון״, בעריכת שני עסקנים וחוקרים מבין היהודים התימנים בא״י, ה׳ שמעון גרידי וישראל ישעיה שטרחו לאסוף חומר היס־טורי על עדתם ועל מסורתה. ובסוף הספר נתפרסם מחדש תיאורו של יבנאלי על תימן (הוצאת „מסדה״, תרצ״ח).

•

מר ישראל ישעיה הנ״ל ממשיך בעבו־דתו הספרותית ועתה הוציא יחד עם אהרון צדוק ספר מוקדש לעליתם של יהודי תימן לא״י, מר אברהם יערי הביבליוגרף הנודע. הוסיף מחקר חשוב על עליה זו, שמלאו לה בתש״ב שישים שנה. ספר זה „שבות תימן״ חושף לפנינו את המניעים העיקריים, ברגש וברעיון, של עליה זו. הופעת שבתי צבי — כך מסביר העורך ישראל ישעיה — זיעזעה את גולת תימן עד היסוד. משוררי גולת תימן ובראשם ר׳ שלום שבזי לא זז בלבד שנתפסו לשבתאות והיו „נכונים״ לקום ולעלות עם העולים, אלא בזכותה נפתח גם מעיין שירתם. יסודות שירתם של יהודי תימן מקודה כתנועה השבתאית, ולכן כל עצמה של אותה שירה, אינה אלא כיסו־פים לגאולה, תפילה זכה לישועה וקסורת־

עולים מתימן בשנת תש״ד

להוצאה חדשה לפני זמן קצר („ספר מסעות תימן, מאת יעקב ספיר, הביאו מחדש לדפוס: אברהם יערי, ירושלים, תש״ה). חברה עברית מדעית להוצאת ספרים בשם „מקיצי נרדמים״ שפרסמה כל מיני קונטרסים ישנים נושנים ותע־דות מני קדם, „סטתה״ מהדרך הכבושה, שבה הלכה, והוציאה לפני שמונים שנה בערך ספר של יהודי ירושלמי, שתיאר בפעם הראשונה את השבט היהודי הבלתי־נודע כמעט לעולם היהודי. ואמנם היה ל„מקיצי נרדמים״ חוש נכון בתתם ספר זה, שכן יעקב ספיר היה היהודי הרא־שון מא״י, שראה במו עיניו את יהודי תימן. שמונה חדשים סייר את הארץ וראה בלב מלא אהבה את אחיו היהודים, הרחוקים מארצנו האהובה. אמנם קדמו לו חוקרים נוצרים, כגון הנוסע הדני קרסטן ניבהור, שהיה הראשון בשנת 1763 לחקירה המדעית של תימן. אך הנוסע היהודי הראשון היה אבן־ספיר וספרו נכתב עברית — ובלשון מדויקת ומליצית כאחת!

•

גם יהודים אחרים ביקרו בתימן ולאחד מהם, אדוארד גלאזר, מקדיש ש. ד. גויטיין בספר שבות תימן פרק מיוחד. גם לאתנוגרף היהודי ד״ר ארנן בראואר, שהיה חי עד לפני שנים מועטות בירו־שלים וחלק מספרו הגרמני על אודות יהודי תימן מתורגם ב„שבות תימן״, הקדיש ש. ד. גויטיין הערכה של ידיד וחבר.

ענין מיוחד עורר לפני שנה בואם של כמה יהודים מפינה נדחת בארץ תימן, ממזרח תימן, לא״י. יהודים אלה שונים במראיהם מיתר יהודי תימן, הן בקומתם הגבוהה, הן בתסרוקתם, הן בכמה ממנ־הגיהם. יהודים מחבאן הם אלה. תחילה הלכו לרעננה, אח״כ מצאו עבודה בראשון לציון.

•

יבנאלי מספר במאמרו „היהודים בקרב הערבים בתימן״ (במוסף של „דבר״, שנת תר״ץ, גליון ד׳) על עדה יהודית זו, וביקורו זה של יבנאלי לא היה בלי תוצאות. לדחף היהודי הנפשי נוסף בשנה האחרונה גורם כלכלי. וזכריה יחיא עוד (עואץ) חבאני, שליח החבאנים בא״י, כתב על אודות מצבם העגום מכתב אל הסוכנות היהודית (ד״ר טוביה אשכנזי פרסם מכתב זה ב„דבר״ מיום 29.4.45) וכדאי להביא ממכתב זה ומדבריו של יבנאלי כמה דברים, ששופכים אור על שבט יהודי זה. יבנאלי מתאר ברשמי מסעותיו את חבאן:

„חבל הארץ אשר הגנו נגשים הפעם לדבר אודות היהודים בו, נקרא בשם „ארץ המזרח״ „אל משרק״, אלה הן ארצות רחבות ידים המשתרעות מהלך ימים אחדים בין תימן התורכית הנקראת

(סוף בעמוד 20)

משמאל: זכריה יחיא עוד חבאני; מימין: סאלם חבאני; באמצע: בנו של חבאני (צילום: „הוליבוד״, ת״א)

בתיאטרון

„חתונת הדמים" מאת פדריקו גארסיה לורקה בתיאטרון הקמארי

עברית: לאה גולדברג, הבמוי: יוסף פסובסקי, הצייר: מרסל יאנקו,
מוסיקה: פראנק פולק

מאת ג. ק. גדשווני

ברי לי, שכל תיאטרון, שבא להציג מחזה משל לורקה, עושה מעין קפיצה נחשונית לתוך מערבולת הרת סכנה... כי קשה מאוד להציג את לורקה מפאת רבויי־היסודות, שמהם מורכבים מחזותיו. הוא אמר אמנם למזג את כולם וליצור סגנון אחיד, חדיש, אולם אין לומר שבכל מחזותיו עלה הדבר בידו.

בגישתו של התיאטרון הקאמרי הצעיר להעלות על הבמה את „חתונת הדמים" יש משום העזה, משום מבחן הכוחות העומדים לרשותו להעפלה זו. ועצם ההת־מודדות הזאת ראויה לשבח.

המחזה הוא ביסודו אלגיה גדולה, אך לא מעור אחד. יסודות הרבה משולבים בו. אם בסצינות הראשונות, רישומם של רומנסים עממיים טבועים בהם — וביחוד בתמונות שבבית הכלה — הרי באחרונה שוקעת העלילה לתוך ליריות כורא־לית של הקינה הגדולה. ועוד זאת: כוחו של המחזה אינו מתגלה ואינו מת־בלט בחזיון־הסצינה, אלא במלה הפיוטית. וראויה המתרגמת ל. ג. לשבח בשל מפעלה זה. היא הצליחה להעביר ללשוננו את הכוח הראשוני של השפה הזאת, שפת המשל והמליצה. הציוריות המאגית של שפת לורקה דומה לעתים לתחיה ויטאלית מודרנית של לשון סגי־נהור מתקופת הבארוק. לשמע צלילה אפשר שיעלה בזכרון האכסמאטיקה עצורת הנשימה של „תיריזה הקדושה", השחופה, לפסל לורנצו ברניני; מבע הסבל הזע וה־קודח של „המעונים" אשר לצייר הספרדי ריבארה. אלא שכאן, במחזה, אין זו הת־פעלות שמימית־רוחנית, אלא התפעלות נלהבת, הנובעת ממקורות של זעה, דם ואדמה.

בפני להט פנימי שכזה עשויה להחוויר כל קולוריסטיקה נאטורליסטית ציורית במתית. ומזל הוא לתיאטרון הקאמרי, שמצאו בצייר יאנקו את האדם הנכון במקום הנכון. בתפארות שיצר אין לראות סתם מסגרת שווה ברוחה לסביבה; בחומה הקמורה — ובקשתות שבחדרים, רמזו לא בלבד הסגנון הספרדי, אלא הרקע הכן למשחק של יצרים סוערים, המתפתח בעיקר מתוך עזוז הכוח של הנפשיות.

אי השחקן שיהא מוכשר לחרש את להטה ושכרונה של השפה הזאת ולה־ביאה לידי דימוי ומיצוי שלם? כדי להעלות את צלילי המוסיקה הצפונים בחרוזים, שהפיטן שם בפי „הירח", חייב השחקן להיות אמן הדיבור ופרשן ממדרגה רמה; שכן במחזה יש כדי לעורר הרגשות, דוגמת המוסיקה וטבע נוף ולא מחשבות בלבד. אילו השחקן ביקל, דיבר את החרוזים המעטים האלה בהטעמה נכונה בלבד.

הדמות המרכזית של האם, לפי שעוצבה בידי השחקנית רווה ליכטנשטין, היתה בולטת ושלימה ביציבתה הכללית, בחי־תוך הדיבור שלה ועקבית בקוי המישחק. בהתאם לתפיסה זו שלה ושל המבמאי היתה זו גוש מוצק ללא פנויות לצדדין, שרק אמן מישחק רב יכולת מוכשר להעלותה ולהתעלות על ידה באמצעי־תיאטרליקה חזקים. אולם לפי תפיסתנו היתה זו דמות ארצית ולוקאלית יתר על המידה, חדורת נטירה ונקם למשפחה היריבה ללא פשרה. ומטעם זה נדמה, שהנהי שלה, על הסכין הקטנה הרוצחת, בדרך כלל, לא הלם תמיד את הדמות שהומחשה. ולורקה ממגמתו הלא היה לתת בפרזומה של טראגדיה עממית, משהו מהטראגדיה האוניברסלית שבהרג ורצח... ולא בלבד להתריס נגד „גאולת דם" משפחתית.

לא נגרע, אף במלוא הגימה, מכשרונו האמנותי של בן יוסף בעיצוב דמויות, אם נאמר, שבתפקיד הבן, לא מצא כי נרחב למישחק ולהבלטת יכלתו. מה שנתן היה טפוס איכר תמים. אולם היו לו רגעים של העלאה בפגישה בבית הכלה, שעה שדיברו בה נכבדות, ובשעה שהוריעו, כי אשתו ברחה.

בקרני־ברבוב־גוטמן ניכר השחקן בעל תרבות תיאטרונית. בתור ליאונרדו שיחק בטמפרמנט. ביחוד עלה בידו להמחיש את סצינת־האהבה בהרבה אש פנימית ובצורה, שלא ראינו כמותה על הבמה העברית. לא נראים בעיני הסוגים הגבו־הים, שהוא משתמש בהם. ישנה דוק אחרת להבעת התרגשות, סערת נפש פרי מית או קוצר רוח, מאשר זו של הרמת הקול... עוד מומנט לא ניצל בשלמות. והוא בשעה שהוא פורץ לתוך הקהל החוגג, עולה על החומה כבסערה וזועק בקולו „עורי כלה..." זהו מומנט דראמתי הרת מתיחות. אמנם, האומנת — במישחקה הטוב של מרסה וינסר — שחשה בסכנה העשויה להתרגש, מה־גברת על הדומיה שנשתררה, מלהיבה את הקהל לשירה ומצילה את המצב; אבל ליאונרדו, סערת רוחו שכבה בדרגש והוא שוקע לתוך הקפאון, נשאר יושב תחתיו על החומה בחוסר מעש ומישחק כאילו נשתררה עליו עיפות פיזית... את תפקיד הכלה המחישה השחקנית בתה לנצח ביכולת רבה. בתפקיד זה נתגלתה כאמן המישחק בעלת רמה. מישחקה הה־חזק ומרתק. היתה זו דמות של צעירה בעלת יצרים חזקים, רווית שמש ו — רו־מנטיקה ספרדית מיוחדת — שעצבה בכשרון. לידי גילויים חדשים באה השח־קנית חנה סוקניק בתפקיד של אשת ליאונרדו המעונה. כל זיע בכתפיה, כל ניע קל בראשה, בעינה ובכל עצמה, הוו מלאי הבעה. ואם במישחקה העצור הר־מרוכז כבר עשתה רושם רב, הרי בשעה שהיא מודיעה על בריחתו של בעלה, צעקתה נוקבת ומעבירה צמרמורת על הגוף. ואין קריטריון טוב לטיבו של מישחק מהשפעה מעין זו שלה. נ. גרינבאום המחיש את דמותו של „אבי הכלה". הוא גלם פטוס של איכר מושרש באדמתו, שבה כל מעייניו, ולראות את פריונה ואת פריון בניו אחריו כל תקומו. במישחקו הכנים הרבה ניוונסים. שחקן זה יודע להביע הרבה בשרטוטים מעטים. ימימה פסובסקי סמלה את „המוות". היתה זו צורה אחרת של המוות, שוא כמקובל, כמעט צורה נעימה, והיא שיחקה את תפקידה ברוב תבונה. מיקה עצמונה תרמה את חלקה בדמות החמות.

(סוף מעמוד 7)

בכתפי. הוא הסתכל בי רגע קל, ואחר אמר:

„טובי, ומתי אתה רוצה שאעשה זאת?"

הסתכלתי בשעוני. השעה היתה כמה דקות אחר עשר.

— „השחיה תקח לך זמן של למעלה משעה ורבע. אני אבוא למפרץ טרומי בשתים־עשרה וחצי לקחתך לקלוב לסעוד.

— „בסדר", אמר.

לחצתי את ידו ואחלתי לו הצלחה. הרבה היה לי לסדר באותו בוקר ובקושי הצלחתי להגיע למפרץ טרומי בשתים־עשרה וחצי. אבל לא היה כל צורך למהר. הוא לא הופיע.

— „האם נרתע ברגע האחרון?" שאלתי.

— „לא, הוא לא נרתע. הוא החל לשחות. אבל המערבולות סביב המגדלור היו למעלה מכוחותיו הדלים של גופו, שהיה הרוס מאל־כוהל. רק כעבור שלושה ימים מצאנו את גוויתו.

במשך כמה דקות שתקתי. הייתי כולי מזועזע, ואחר שאלתי את בורטון:

— „כשהצעת לו את השחיה הזאת, כלום ידעת שהוא עלול לטבוע?"

הוא חייך קצרות, הסתכל בי בעיניו הכחולות והשלוות, חיכך את לחיו בידו ואמר:

— „אמנם לא היתה לי אותה שעה משרה במשרדי".

(תרגום: נ. צפרוני)

מילדי הארץ

שושנה לנדס, תל־אביב, בת תשע

(צילום: לנדס, ת"א)

רהיטי ילדים „ענג"

נאים · נוחים · מאריכי־ימים
בית־חרושת לרהיטים מתקפלים

רדין־ניומן
תקוני רדיו
באחריות מוסמכת
ורדיקנות
רח' שמריהו לוין 13, ובחוב אלנבי 3

תמרוקים
מתוצרת הארץ ותוצרת חוץ
במבחר גדול
הסכון
רח' בן־יהודה 13, ירושלים

הבית לרהיטים טובים ויפים
רהיטי כץ
חיפה, מרכז מסחרי חדש,
טל. 4875
כל רהיטי „ענג"

י. אטקס
מקור הרדיו בחיפה
רח' הבנקים 13
טל. 4048 ת. ד. 422

נעלי ילדים ונוער
משובחות
נוסבאום
תל־אביב רח' אלנבי
99 מול ביתכ"נ הגדול

צלומי־ילדים
רק אצל
המומחה
„התמונה"
חיפה
רח' הרצל 40

חנוכת משרד דואר בגבעתיים

בנין בית הדואר החדש בגבעתיים

מר ש. בן־צבי יו"ר המועצה מכריז בטכס חגיגי על פתיחת סניף הדואר

תחון דבורה טוב בשיחה כבוגמרה וב־מישחקה היא נאמנה לקו שלה.

ובאשר לבמוי, המחזה הזה מחייב רביסורה אכסמאטית שלביצועה על הבמאי לרדת אל עומק המעיין של הדר־מתיות. רק אז יהא בידו להביא לידי דימוי את המיקצב של הדרמה על הבמה. רק זה שמרגיש את זרמם של גורלי אנוש בריטמיותם, יכול גם להחיות את המיקצבים האלה. הוא חייב לשאוב עם הפיטן יחד מאותו מעיין עמוק בלא לפרשו בצורה נאיבית. ומכאן ברור שה־במאי הצעיר יוסף סטבסקי עמד לפני בעיות חמורות ושלא היה קל למצוא את פתרונן. לדעתי היה צריך ללכת באחת משתי הדרכים: או למצוא את הסינטיזה הנכונה בין היסודות השונים שבמחזה, למזגם וליצור סגנון אחיד או לפסוח על התמונות הסמליות. שלא ניתנו לשילוב אורגני במחזה ולהשאיר, למשל, משפטים בודדים בפיהם של חוטבי העצים, שיש בהם משום רמז להמשך העלילה שקדמה (הדרישה אחרי הזוג) וההתרחשות הבאה (הופעת הזוג והמאבק בין היריבים). בביומו של פ. יש הרושם, כאילו ביים את כל יסוד שבמחזה לפי סגנונו הוא, על כן מרובים המעלות והמורדות בה־צנתו. הוא הצליח ליצור תמונות נאות בודדות, מהן שלימות ומהן בלא כוח מתח פנימי. הנה למשל, תמונות־ההמון וביחוד זו ביום הכלולות בבית הכלה, תחילתה נאה, אך המשכה כאילו הת־נדקה ברוח... ושוב כאילו לא היה לנו כאן עוד עניין בחתונה תחת שמי ספרד הלוה־טים, שנשים ויין תוססים בלהטי היצרים. אדרבה, עתים נשב משב־רוח צונן למדי מעם האנשים (הספרדים) האלה. בלא כל ברק של נפשיות או מצב רוח נשרו המלים משפתותיהם, העויה נצטמצמה עד לאפס. ובכל זה היה משהו מרגי־טורה אופרית...

היה זה מישגה להעלות על הבמה אנשים ללא הכשרה מתאימה. אנשים שאין להם מושג מהו הטון של המשפט, של המלה. ואין לומר, הלא נציבים בלבד המה, יען כי כל אדם על הבמה ששמו בפיו, אם גם משפט אחד ויחיד בלבד, שוב אינו סטאטיסט. בהופעתם של אלה נפגמה ההצגה בהרבה. פראנק פולאק יצר מוסיקה נעימה בצלילה, שבלא ספק ערך רב לה כשלעצמה, אך זוהי מוסיקה אילוסטראטיבית ולא מוסיקה של לשון המעמקים שיש בה כדי לדובב את הקש־רים והיחסים הנפשיים. כלומר, מוסיקה שהיא עצמה נובעת מתוך הריתמוס של הגורל. וריתמוס של גורל הוא משהו אחר מריתמוס מוסיקאלי בדרך כלל. אכן, קשה מאוד להציג את לורקה, אבל הנסיון היה כדאי והוא מוסיף כבוד לבמאי ולתיאטרון.

בקולנוע

מצעד הנצחון

מוצג בקולנוע „אדיסון" בירושלים

מאת יהודה רוזנברג

ב יום 12 באוגוסט 1945 נערך במוס־קבה כינוס ספורטאי ברית המוע־צות. בכינוס זה השתתפו עשרות אלפים ספורטאים מכל רחבי רוסיה הסוביטית. הם באו מקארליה הפינית בצפון ומבר־כרה בגלילות הדרום. משלחות הספור־טאים הופיעו כל אחת בתלבושתה על סמליה הלאומיים. אכן היה זה כינוס גדול אשר שיקף את עצמתה של ברית המועצות. היה זה כינוס של אנשי שלום עובדים ובונים שסיימו את המאבק לחייהם ולעצמאותם בהצלחה. עתה פניהם מועדות לשלום. הכבר האדומה — הקרמ־לין של מוסקבה, אותה הסביבה הציורית ששמשה רקע למאורעות היסטוריים מאז נוסדה ברית המועצות — לא ראתה עוד מצעד בעל אופי כבון זה. כינוס ספורטיבי זה זכה בשעתו לתשומת לב רבה ביותר בתוך ארץ הסוביטים. אולם גם בבירות העולם עקבו בענין אחרי הכנותיו. מדינות הברית שיגרו אליו משלחות מדיניות, צבאיות וספורטיביות. באסטפקלריה של התקופה מתקבל הרושם שאכן — זה היה מצעד הנצחון האמיתי: בו יש ביטוי למשמעת עצמית, לתרבות, לאחות עמים ולתחרות על השיגי השלום. יש בו שיר תהילה לנוער, שעמד על סף חורבן מולדתו, אך האהבה אליה הביאה לו את הנצחון.

מבחינה פילמאית הרי סרט זה ייזכר גם בעתיד כאחד הנסיונות המענינים ביותר בשדה הדוקומנטציה של התקופה. יוצריו ניצלו במלוא המידה את האמ־צעות שרויות של הכינוס המוני, יחד עם זה מצאו מסילות אל לב האדם היחיד. צילומי ההמון הרוקד והמתעמל אינם „גושיים". אין התמונה ההמונית מסנוורת את העין הצופה. לא, דוקא בצילומי סטאלין, מולוטוב, קאלינין, איזנהואר והרימן, מוב־לטת ההבעה האנושית הפשוטה. הבעה זו סבעית היא ואין בה משום העמדת פנים. במומנט זה מתבטא כל המיוחד לסרט זה. תצוגת המונים מזה ויצירת דמות אדם מזה. ולעומת זאת העלה נא בזכרונך את הסרטים הדוקומנטריים של לני ריפנשטל, יוצרת הסרטים הנאציים! גם היא נסתה ללכת בדרך של צילום המוני. סרטיה קנו להם שם בפנים גר־מניה הנאצית מסאת רושם ההמונים. אולם מעבר לגבולותיה לא היה להם כל הד. היעדר הדמות האישית של האדם עשה את הסרט של לני ריפנשטל לתצוגת־אימים נטולת נשמה. ואילו „מצעד הנצחון" הוא סרט גדול בפרטיו הקטנים במערכות הזעירות בהבעותיו האנושיות. סרט, המעיד על עצמה מבלי להפיל אימה. בזה מתגלם יחודו.

הצופה העברי רוצה היה, כמובן, לראות במשלחות הספורטאים מכל הלאומים גם משלחת יהודית. ומן הראוי לדעת אם אמנם השתתפו ספורטאים יהודים במצעד הנצחון ואם נתיצבו בו כיהודים, שכן חוקת הברית מבטיחה להם זכות זו.

הצבעים הטבעיים מוסיפים חן מיוחד לסרט. יתכן מאוד כי בלעדיהם היה ניטל ממנו כוח השפעתו העיקרי. על כל פנים היה מיסשסש לגמרי היסוד הציורי של הסרט, זה המעניק לו את רמתו האמ־נותית. ציוריות רבת גוונים וצילומים בחירים מהווים יחד אותה מזיגה, שקשה להשתחרר מהשפעתה. מנגינות הלואי הן לעתים רועשות מדי ואילו שירת ההמו־נים, שירת ההמנון, מתקבלת בצורה נאה עד מאוד. הישג סכני בלתי מצוי הוא צילום תרגילי הגלים. בסרט זה אין עלילה במובנו המקובל של המושג. אולם הקהל עוקב בהתפעלות ובהתרכזות אחרי הנעשה על הבד. אכן אין תמיד צורך בעלילה מרתקת. יש והאמן מגיע אל מסרתו גם בדרך אחרת; בדרך של ספור מעשה שהיה. מצעד הנצחון הוא מעשה שהיה. אולם יוצריו העלוהו על הבד בהתלהבות, באהבה לנושא ובדעתם את נפש הצופה בימינו. (שודר)

הצרכניה

משעת נאמנה
לאיש העובד

היה חבר בצרכניה!
רכז בה כל קניותיך!

זה עתה הגיע:
קרם, אודם שפתיים וצנים ופודרה
Parfume Lanvin ARPEGE
SCANDAL, MAX FACTOR,
PONDS IMEDIA, INECTO
etc.
פרפומריה „תמרה"
רחוב יפו ירושלים

מכונות־תפירה "NECCHI"

פ ל ס חברה לפרסומים בע"מ
מחלקה לעתונים / מחלקה לספרים /
מחלקה למכשירי כתיבה /
מחלקה למנויים
מפיצים יותר מ־1000 עתונים וכתבי עת שונים, מקבלים להפצה ספרים ועתונים בארץ ובחו"ל־ארץ.
המשרד הראשי: תל־אביב, רחוב אלנבי 119, טל' 3—2—4601 ת.ד. 844
סניפים בכל הנקודות בארץ ובחו"ל

בגאלריה לתמונות של אנ

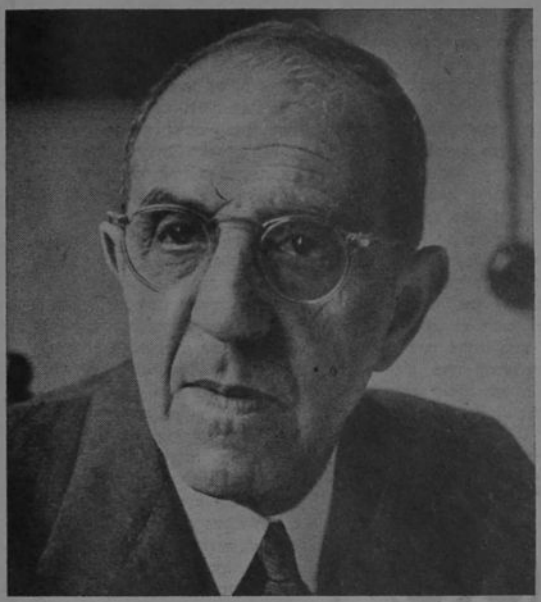

פרופ. א. א. הילבורן

אחד מגדולי אנשי המדע הבריטיים בשטח החימיה האורגנית. משנת 1938 פרופ. במכון המלכותי למדעי הטבע בלונדון. בימי המלחמה שימש אחד משלושת היועצים המדעיים למיניסטריון הייצור. תרם הרבה לגלוי הדי.די.טי.

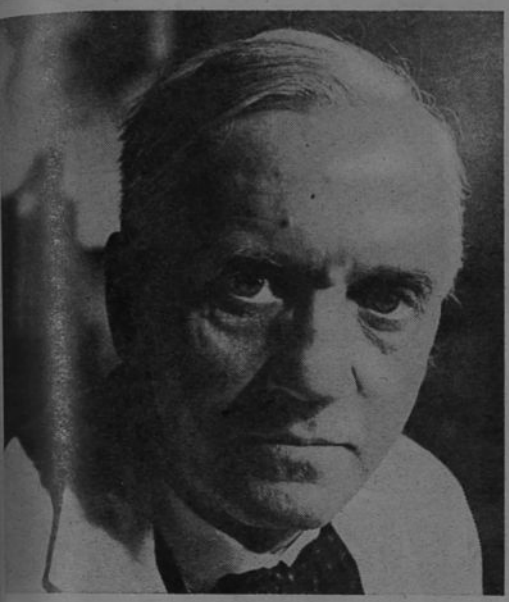

סר אלכסנדר פלמינג

בימי מלחמת העולם הראשונה שימש רופא בדרגת קפטין. גילה התעניינות מיוחדת בחמרים משמידי חיידקים. חיבר מחקר על ריפוי פצעי מלחמה. ... מגלה התרופה הפלאית פניצילין שהצילה את חייהם של רבבות בצבא.

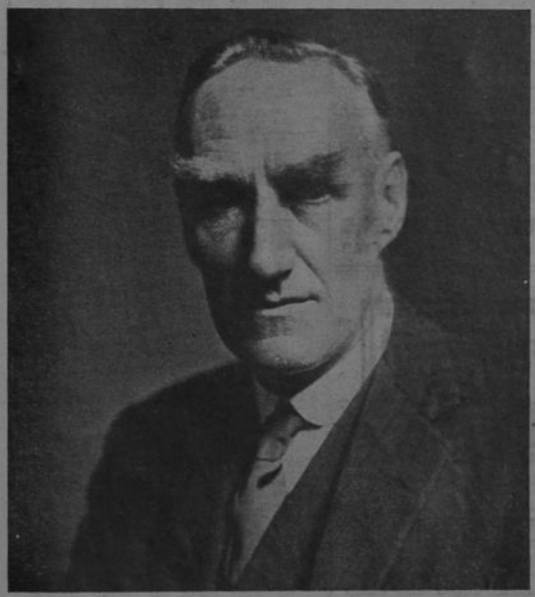

סר ג'ון בויד אורר

דוקטור לרפואה ולמדעי־הטבע. בימי המלחמה פיקח על שיטת מנות המזון בבריטניה. המנהל הכללי של אירגון התזונה והחקלאות ליד או"מ. כעת הוטל עליו לאזן את מלאי המזון בעולם.

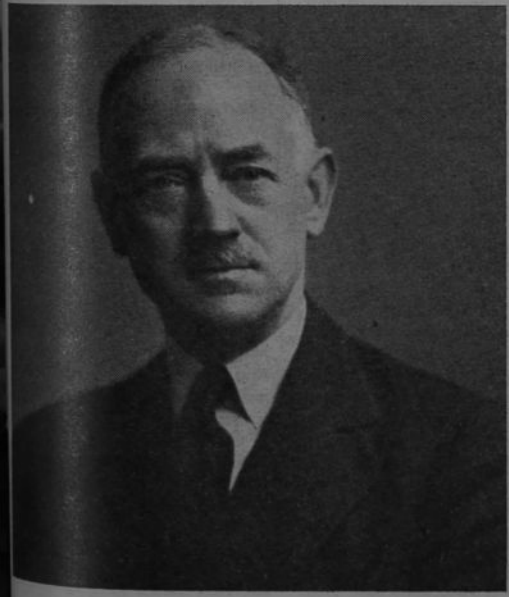

פרופ. סר ג'ק דרומונד

מומחה בתורת התזונה, נקרא להרכיב תפריט־מלחמה בבריטניה. עשה נסיונות רבים בשטח הפרדת הויטאמינים A ו־E בשנת 1940 נתמנה יועץ למיניסטר התזונה. משמש פרופיסור לביו־חימיה בלונדון.

־מדע בריטיים מפורסמים

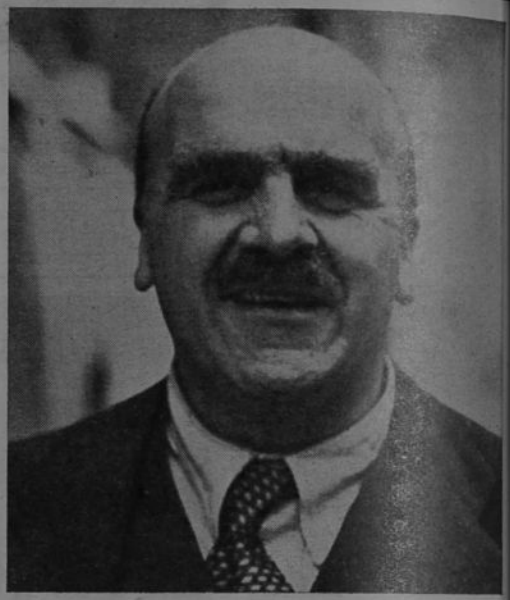

ג'ון ב. ס. האלדאן

מרצה באוניברסיטאות שונות באנגליה. מומחה לתורת התורשה ולביאומטריה. הוא הראשון שהשתמש בשיטה מתימטית לתורת דארווין. ביצע נסיונות רבים על עצמו כמאמרו „קשה לדעת היאך מרגיש עצמו שפן הנסיונות בשעת הניסוי".

יוליאן סורל האכסלי

מומחה לביולוגיה. חסיד הדיעה, שיש להפיץ את תוצאות החקירות המדעיות ברבים. כיהן פרופיסור באוניברסיטאות בארצות־הברית, בקאנאדה ובבריטניה. הצטיין בעבודות מחקר בשטח תורת האמבריולוגיה, תולדות מדעי הטבע וכו'.

הכול מודים, שבמלחמת העולם השניה מילא המדע תפקיד חשוב, ועבודתם של אנשי המדע בשטח הפיסיקה והביולוגיה היתה גורם עיקרי לניצחון. חכמי הפיסיקה פיתחו שיטות של התקפה וה־גנה, וחכמי הביולוגיה שקדו לשמור על חיי הלוחמים וכושרם הגו־פני. בשני השטחים גם יחד תפסו אנשי מדע בריטיים עמדות מכובדות.

המחסור במלאי המזון בעולם עורר את המומחים לחקור את טיבם של מצרכי־המזון ולהרכיב תפריט יעיל. תודות לעבודתם של ביו־לוגים בריטיים הורכב תפריט, שהיה בו כדי לשמור על מצב בריאותו של העם ולשפרו.

כל מלח, חייל וטייס חייב תודה לתגלית הבריטית הגדולה — לפיניצילין. תרופה פלאית זו הצילה את חייהם של חיילים לאין־ספור במלחמה — ומי נביא ויחזה את הברכה, שעוד עלולה היא להביא לאנושות בעתיד.

לאחר שש שנים של מלחמה איומה רשאים אנו להתגאות בדבר, שהעולם לא הוצף על־ידי מגפות ממאירות. הישג זה גם הוא בא לדבר בשבחם של אנשי המדע והביולוגים הבריטיים. שכן היו הם שהכשירו לשימוש את יסודות הדי. די. טי. — אמצעי משמיד־חרקים, שאין דומה לו ליעילות.

תודות להצלחותיהם בעבודות־המחקר במשך שנות המלחמה, זכו אנשי המדע הבריטיים לכבוש להם עמדה מכובדת בעולם־המדע ול־הימנות על מנהיגיו של זה.

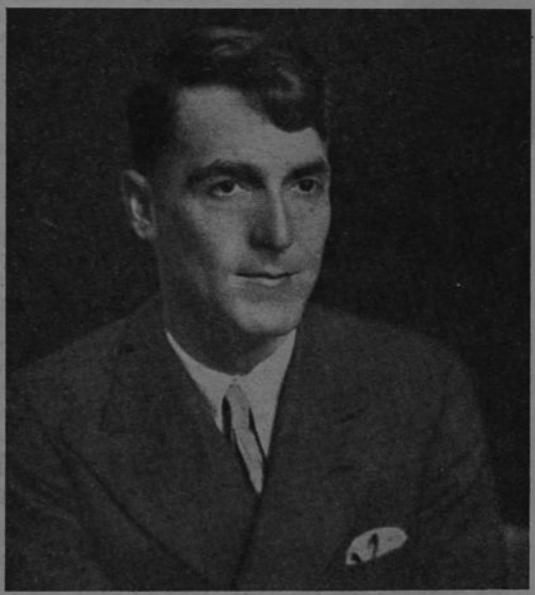

פרופ. לאנסלוט הוגבין

מגדולי הביולוגיה הסוציאלית בעולם ואחד מאנשי המדע הצעירים בעלי שם בבריטניה. שימש פרופיסור באוניברסיטאות שונות באנגליה, ידוע לשבבות הרחבות של העם ע"י ספריו העממיים „מתימטיקה למיליונים" „מדע למען האזרח".

פינת האשה

„קוים באפנה"

מאת: תחיה בת אורן

חולצות

אחת התופעות המעניינות שחלו באפנה החדשה היא העלאת חשיבות החולצה. כידוע עד היום שמשה החולצה רק כתוספת לחליפות, ומפני כך גם לא הוותה מרכז בלבוש. החולצה המותאמות לחליפה היתה על פי רוב ספורטיבית בצבע מתאים או קונטרסטי ובמידה שהיתה צנועה כן הבליטה יותר את מראה החליפה.

כמעט שלא היתה לחולצה חשיבות נפרדת בפני עצמה. חולצה וחצאית — בתור תלבושת — נחשבת לפחותת ערך ומכל מקום בלתי אלגנטית. כיום נתעלתה החולצה והיא משמשת לא רק בתלבושות בוקר ויום אלא אף בתלבושות ערב. כמובן שאין זו עוד החולצה המונוטונית חסרת העניין של החליפות, אלא חדשה ורעננה לגמרי.

בודאי שמת לב שכל האפנה הקיץ נעשתה רכה ונשיית במידה שלא ראינו אותה זה שנים. וזהו הקו גם בחולצה. יותר מכל דבר אחר מופיעה החולצה בקבוצים ובסלסלות מתחת לצואר. הסלסלה על פי רוב מסתיימת בתחרים או בפתוחים.

קו אחר של החולצה הוא שהן גזורות בתכלית הפשטות. הן צמודות לצואר בכמה קיבוצים, והשרוול שרוול קימונו. לפעמים קטן כל כך עד כי נראה שאין שרוול לגמרי. חולצה זו היא הנוחה ביותר לקיץ — ומפני הפשטות שלה הצליחה להתחבב על מרבית הנשים. אפשר לתפור אותה בכל מיני צבעים והיא יפה גם כשהיא עשויה מבד עקוד או נקוד.

אותה חולצה הפשוטה נותנת לכמה שנויים. אם נחתוך מעט את הצואר באופן שיתהוה צואר עגול אליפסאי, תתקבל חולצה יפה המתאימה עוד יותר לחדשי הקיץ החמים. אפשר גם להשחיל פס של קשיפה כהה ליד הצואר ומתקבלת חולצה חמודה. כמו כן אפשר לחבר אליה עניבה גדולה בדיוק ליד הצואר— העניבה הגדולה גם היא קו מודרני נפוץ. ובאשר לעניבה — מעניין עד כמה בכוחה לשנות את מראה החולצה כשהיא נקבעת במקומות שונים. הנה כמה רעיונות:

1) עניבה גדולה, מבד החולצה, ליד הצואר — (זוהי הצורה המקורית). 2) כמה עניבות בזו אחר זו לאורך החולצה מלפנים — גם זהו מראה נחמד. 3) ואת יכולה לקבוע את אותה העניבה הגדולה בכתף השמאלית — מלמעלה. ע"י כך תתקבל חולצה יותר פנטסטית, (ומפני כך גם לא תתאים לכל אחת) אבל האפקט של עניבה בצד תמיד הדור. 4) אולי תנסי לקבוע פעם את אותה! העניבה הגדולה מעל לחגורה של החולצה — בצד, כמו שעושים לפעמים עם פרחים. תתקבל חולצה אלגנטית, ומתאימה לערב בלויית חצאית כהה. תפרי את החולצה כך שהיא תעלה על החצאית ותגמר בחגורה קצרה, או בסלסלה. 5) אם את גבוהה, את יכולה להרשות לעצמך לענוד אפילו שתי עניבות גדולות. (אגב הן גם תקצרנה את מראה גופך הארוך). נסי לקבוע את האחת ליד הכתף השמאלית ואת השניה ליד המתן הימני. עד כאן על העניבות, ובאמת ישנן כל כך הרבה אפשרויות לסובב ולסדר את העניבה ולשוות ע"י כך פנים חדשות לחולצה הפשוטה. יחד עם העניבה מצויים גם הסלסלות המקובצות אך כאן עליך להזהר שלא להרבות בהן, כי החולצה עלולה להראות חסרת טעם ומוגזמת. תוכחי לדעת שבכל שקוי החולצה פשוטים כן היא מלאת חן. וחן במקרים רבים מלווה בהדר.

עוד קו אחד והוא המעניין ביותר, מצוי בחולצה החדשה. קו הצואר, אמנם אין הוא כל כך חדש — וכבר נמצא באפנה שכבר נשכחה, אולם לאמיתו של דבר אין כל דבר „חדש" — וביחוד באפנה. הצואר חתוך בחתך גדול מאוד, הוא חוסף את מחצית הכתפים וחתוך נמוך גם מאחור. במרכזי האפנה קוראים לחתך צואר זה: „החתך הכפרי" וכך ראה לו.

כי אמנם מזכירה חולצה זו בדיוק חולצה של נערה כפרית. ומבחינה זו היא גם כל כך נוחה, כי מי אם לא בנות הכפר נהגות מחפש ומנוחיות בתלבושתן?

דומני כי ביחוד אצלנו בארץ תמצא חולצה זו חובבות רבות, גם מפאת נוחיותה, גם מחמת היותה קרירה וביחוד מפני שהיא דומה כל כך ברוחה לסגנון „החלוצקה" הידועה שלנו. בכל אופן מעניין לציין כי זהו אחד הקוים המעטים באפנה העולמית.

חולצות לערב

שתי החולצות גזורות באופן חלק ופשוט — צמודות לצואר ובשרווליי קימונו קצרצרים. אלא שהעניבות הרקמה והסלסלה משוות לה אלגנטיות רבה.

תוספת למראה הם גם הצמידים וה־עגילים.

„במעגלי תזונה"

תכנית מעשי המפקח על המזונות ערוכה בידי אשר הירשברג בשיתוף עם מחלקת ההזנה של „הדסה" ירושלים

חצילים

סלט חצילים בגבינה

סלט חצילים הוא יפה כשהוא נשאר לבן. ובכדי שהחצילים ישארו לבנים רצוי להשתמש לא בסכין מתכת אלא בסכין עץ. בשלי את החצילים בקליפתם כפי מלח. החצל צריך להיות רך מאוד גם בתוכו, אחרת לא יהא הסלט טעים. ובכן בשלי את החצל, קלפי, קצצי אותו בסכין או במקצץ עץ והוסיפי מעט מיץ לימון, קחי גבינה רכה בשיעור של רבע מכמות החצילים, הוסיפי אליה מעט חלב, מעכי היטב את הגבינה ביחד עם החלב, ערבבי ביחד עם החצילים הקצוצים, הוסיפי מלפפון ירוק קצוץ דק, מלפפון כבוש קצוץ, ובצל ירוק קצוץ. ערבבי היטב, הוסיפי מלח לפי הטעם ואם את רוצה גם פלפל.

סלט חצילים בטעם דג מלוח

בשלי חצילים בקליפתם במי מלח. אח"כ קלפי אותם, קצצי בסכין עץ, והוסיפי להם לחם לבן שהושרה תחילה במים. מעכי הכל היטב או העבירי המל דרך מטחנה, והוסיפי ביצה שלוקה, פלפל, סטרוסלינון, בצל קצוץ וכמות שמן זית.

תפיחת חצילים

קחי חצי קילו חצילים, בשלי אותם בקליפתם במי מלח, קלפי ומעכי אותם, והוסיפי להם חלמונים של שתים עד שלוש ביצים, כמו כן הוסיפי 3 כפות פרורי לחם, מלח ופלפל. אח"כ הוסיפי את קצף החלבונים, וערבבי היטב, שימי את התערובת בסיר פלא משוח שמחזו בו פרורי לחם ואפי כחצי שעה.

מאותה התערובת תוכלי להכין גם חביצת חצילים ואז עליך לשים את התערובת לסיר קטן משוח, ואת הסיר הזה עליך להשקיע בסיר גדול יותר המכל מים רותחים. כסי את הסיר הקטן ושימי לב שהמים הרותחים שבסיר גדול לא יחדרו לסיר הקטן עם החביצה.

אפשר להשביח את המאכל הזה על ידי הוספת ביצה שלוקה. וכך עושים זאת: שימי את מחצית תערובת החצילים בסיר, עליה פרשי פרוסות ביצים שלוקות וכסי במחצית השניה. מנה זו כבר יכולה לשמש מנה עקרית וטעמה דומה מקצת לטעם בשר.

תכניותינו הבאות:

יום א' 8.9.46 בשעה 1
„במעגלי תזונה"
1. הלשון בדבור ובאכילה.
2. מאכלים דיאטיים.

יום ג' 10.9.46 בשעה 1
„פינת האשה"
1. תמרוקים — בשיתוף עם אגוד יצרני תמרוקים.
2. פרסים למאזינות — מטעם אגוד יצרני האפנה בארץ. פרטים בשידור.

מתוך „פינת החייל" האחרונה

פ ינת החייל", ששודרה אור ליום ג' של השבוע שעבר, היתה כמבשרת הפעם, ומבחינה זו היתה אולי המוצלחה ביותר מאז הונהג המדור מלפני כחמש שנים. עם ביטולה של „פינת החייל" נתבשרנו מפי מר י. נוריון, מנהל המחלקה לישוב החיילים שליד הסוכנות, גם על חיסולה הקרוב של בעיה, שהיתה מטרידה רבים מאתנו לא מעט בזמן האחרון. קצב השתחררותו של החייל העברי מהצבא, שעלה על כל המסודר, עשוי היה להכביד גם הוא לא מעט על סידורו עם שובו הביתה ולהר־סיף קשיים על מצבו של הישוב הקשה גם בלאו הכי. לפני חדשים אחדים הופיע, כזכור, מעל „במת" הראדיו מר י. ברץ — מי שהיה ה„אמבאסאדור" של הישוב אצל החיילים העברים — ודרש מאתנו בכל לשון של דרישה לא להתיחס בזלזול לכעיה זו ולא להביא את החייל המשתחרר, לאחר מה שעבר עליו בימי העדרו מהבית, לידי התמרמרות נוספת. והנה מבשר לנו מר י. נוריון בשיחתו בראדיו לאמור:

„אנו יכולים לציין בסיפוק רב, כי קליטתם של חיילינו נתקלה בקשיים מחותים בהרבה מכפי שחזינו מראש. ארגון הקטנה וישובנו הצעיר גילו מידה נדולה של קליטה בלכלית, על אף ההפ־רעות הרציניות בכללכה שלה בעקב המצב המדיני. אם בתקופה של שנה אחת היה בידי ישובנו להחזיר לחיים האזרחיים ולקלוט בעבודה ובמשק 20 אלף חיילים וחיילות — נוסף למספר מה של עולים ומעפילים — הרי מעיד הדבר על חוסן ויציבות משקיים בלתי צפויים. ואם נוסיף עוד זאת, שקליטת ארבע הרבבות חלה בתקופת מעבר לשוק האי־ מיצור מלחמתי ליצור של ימי שלום — עם כל התנודות שמעבר זה מחייב — נוכל לציין כהישג ניכר של הישוב דבר קליטתם של החיילים אשר חלפה ללא תקלות רציניות".

מבין 20 אלף החיילים שנשתחררו נמצאים, לדברי מר י. נ. בשיחתו, רק 2.500 איש בלבד בטיפול של לשכות העבודה בארץ, אשר מהם נרשמים בכל יום כמחוסרי עבודה כ־900 איש. הוה אומר: שרק 5% בלבד מהמשוחררים שרויים כיום בחוסר עבודה מוחלט, לעומת שאר 95% שמצאו סידור כלשהו, טוב או פחות טוב, פה ושם. וכלום אין בידיעות אלו, שהובאו לפנינו ב„פינת החייל" האחרונה, כדי לעודד אותנו?

ואשר ל„חיסולה" של „פינת החייל" עצמה מהיום ואילך — חובה אולי לציין בהזדמנות זו, שעל אף הליקויים שמנו המבקרים בה בשנות קיומה — ולא לגמרי בלי צדק, יש לזכור שהיו בה, ב„פינה" זו, גם תופעות רבות נאות. זכורות בי, השאר הופעותיהם, למשל, של מר משה שרתוק, הרבנים הראשיים, י. בן־צבי, ד"ר סולוביצ'יק, אברהם הרצפלד ואחרים. כן השמיעו לא אחת דבריהם ב„פינת החייל" סופרים חשובים ומסוגי אמני הבמות שבתוכנו, בנוסף: חנה רובינה, מ. מרגלית ואחרים. עורכה של „פינת החייל", הסופר עבר הדני, הוה משמיע לא אחת דברים של טעם על סופרים וספרים וגם היה מביא לפני המיקרופון חיילים מכל הדרגות והשרו־תים שהשמיעו דבריהם באזני הציבור. ואם יש לקבול על משהו בשטח זה — הרי זה בראש וראשונה על שהדברים לא הגיעו לאזניהם של מי שנועדו בעיקר, מפאת אי כושרו של גלגו להר־שמע במרחקים.

אבל עם חיסולה של „פינת החייל" מן הראוי היה להקים במקומה במה קטנה אחרת, שמעליה יוכלו לפחות אחת לשבועיים או לחודש להשמיע דבריהם, באומר ובצליל, מי שהיו חיילים בעבר— שיש בידם לבצע דבר זה בהצלחה. בשנות המלחמה נתגלו כמה חיילים כבעלי־כשרון: מי בזמרה ובציור ומי בקריין, או כעתונאי וסופר (אחדים מהם אף כתבו ספרים חשובים!) — ואין ספק שיש בידי כמה מהם לספר בצורה נאה על מה שעבר עליהם בשנות שרותם או בהיותם בשבי וכו'. העתונאי חיים שורר, למשל, (מחבר הספר „החייל 9172"), שהופעותיו בראדיו בפליטונים שלו, שעה שהיה לובש עדיין מדים, זכורות עוד לרבים מהמאזינים — יכול היה לסייע בהרבה להצלחתה של במת־משוחררים מעין זו, וכמו כן חברו במערכת־העתון ולנשק — יצחק בן־דור, ואולי גם אחרים. רבות נעשה, כידוע, על ידי הציבור ומוסדותיו, וכן גם על ידי הממשלה, לסידורו של החייל המשוחרר — והמוצע לעיל הלא הוא המינימום, שיש גם בידי הראדיו לעשותו למען בעלי־הכשרונות שמבין החיילים המשוחררים — שממנו ייהנו בודאי גם המאזינים.

„היה היה מעשה"...

המדובר הוא באחד הספרים הנושא שם זה, שיצא לא מכבר בהוצאת „מסדה"— „אנתולוגיה לפולקלור יהודי בארצות מזרח אירופה", שמחברה ח. ב. אילון־ברניק כינס לתוכו, ב־300 עמודיו, מבחר היצירות העממיות לכל סוגיהן, שלוקטו מפי העם וממקורות שונים. זכה הספר שייערך לכבודו נשף, שהועבר מירושלים על ידי הראדיו לציבור המאזינים כולו. ד"ר עמנואל אולסבנגר, איש הפולקלור הידוע, שיחר שיחה נאה, שנשתלבו בה גם כמה דברי שחוק, ומר אפרים גולד־שטיין ומקהלת שירות השידור בניצוחו של מר שלמה הופמן, וכן התזמורת של האולפן, ביצעו תכנית מוסיקלית של שירה ונגינה.

ולאחר שהטינו אזנינו לתכנית — נשים נא עינינו לספר, שהוא דבר בכל העתים ובעת הזאת ביחוד, כדברי המחבר בעצמו בהקדמתו של הספר: „...עתה עם התמוטטות היסודות הפיסיים והרוחניים של יהדות אירופה, נתעוררה גם אצלנו השאיפה להציל את קנינה הרוחניים של יהדות זו מכליון גמור. כן גוברת הדרישה לתרגם את הספרות האידית המובחרת לשפתנו העברית. כינוס הפולקלור היהודי, וביחוד שירי העם על ניגוניהם, צריך לשמש התחלה למפעל גדול זה".

הספר שיצא, אגב, בהידור רב ובו צילומים חשובים, מעשי ידי ציירים נודעים, ומנגינות על תויהן המצורפות אל השירים, שרבים מהם תורגמו על ידי המחבר ואחרים לוקטו ממקומות שו־נים — מחולק מדורות־מדורות, והערות מסבירות ומאירות עינים מדריכות את הקורא בסוגיה המכונה „פולקלור". גם מתוך רפרוף קל בלבד על פני הספר החשוב ניתן לומר, שראוי הוא להימצא בביתו של כל יהודי וממנו ישאב הקורא — כדברי המחבר בהקדמתו — ידיעות מהימנות על ההוי היהודי המקורי בארצות מזרח־אירופה כמאות השנים האחרונות וכו'. „קול ירושלים" מן הראוי שישאב גם הוא „לעת מצוא" מתוך ספר זה על מנת להביאו לפני המאזינים בצורה נאותה. נשמת העם והמיליונים שאינם עוד מציצה אליך כאילו מתוך דפיו של הספר הזה.

בשולי התכניות

דברי ביקורת והצעות בקשר לתכניותיו של רדיו ירושלים

מאת י. משולח

השיחה על דנמרק

מר אדוין סמואל מוסיף לספר באזנינו (נכון יותר: באזניהם של שומעי האנגלית שמבין המאזינים) על סיורו שערך בארצות אירופה בקיץ זה. בשי־חתו המעניינת על דנמרק מליל השבת שעברה התעכב בין השאר גם על מצבם של היהודים במדינה זו בימי כיבושה על ידי הנאצים וכו', בחדשים ואפילו בשבועות האחרונים שודרו שיחותיהם של אנשים שביקרו בארצות שונות בשליחויות הציבור וסיפרו על סיורם. ובדי להשלים את המסגרת (או את הסיור על פני כדור העולם כולו...) כדאי היה, כפי שהצעתי בפעם הקודמת, להביא גם את שיחותיו הנאות של מר סמואל לפני המאזין העברי. שהרי לא לכולם מגיע „הגלגל" בו נדפסות השיחות.

מתכניות השבוע שעבר

לא נזדמן לי לקרוא את הספר „נרקיס וגולדמונד" מאת הרמן הסה, שיצא בתרגומו העברי של י. פיכמן לפני למעלה מעשר שנים בהוצאת „אמנות" — ואיני רשאי, איפוא, לשפוט אם יש בו בכלל בספר זה משהו מיוחד שמן הראוי לערוך עליו ויכוח פומבי. ואילו מה שנוגע לרמתו של ה„ויכוח", שנערך ביום ה' שעבר במדור „הסכת והשכל" — נדמה, שדבר הוא, שאינו עומד בפני כל ויכוח... כבר נאמר פעם במדור זה, מיד לאחר הויכוח הראשון במסגרת זו, שאת דברי המתוכחים הצעירים יש לערוך תחילה על מנת להביאם לפני המיקרופון בצורה מתוקנת ונאותה, וכדי למנוע דברי־גיחוך כגון אלה שהושמעו בפעם האחרונה וב־פעמים הקודמות — על אף מאמציהם של עורכי המדור להוציא משהו המתקבל על הדעת מפיהם של המשתתפים בויכוח זה. והוא שגרם גם, שבבואו לסכם את הדב־רים נאלץ היה מר תורז להפסיק כבר באמצע של המשפט הראשון, מחמת שה־גיעה בינתיים השעה לקריאת החדשות...

שתי תופעות חשובות בשטח הצליל עמדו בשבוע שעבר במרכז התכניות המוסיקליות של „קול ירושלים": א) שידור־הבכורה של יצירתו החדשה של מרק לברי, בביצוע התזמורת הא"י בני־צוחו של גורג' זינגר והבשתתפותה של פנינה זלצמן בסוליסטית, וב) היצירה „רמיהו" לליאונרד ברנשטיין, ששודרה מעל גבי תקליטים בליל השבת שעברה — בהשתתפות הזמרת גן מרימן, ששרה קטעים מתוך „איכה" בעברית. ראויות שתי היצירות לכל מה שנאמר עליהן בעתונות עד כה וייאמר עליהן בעתיד. בשטח הזמרה העממית תצוין הופעתו של הזמר הותיק, אריה פרידמן־לבוב, בתכנית של שירים עממיים, בלוית הפסנתרן חנן שלזינגר, ביום ג' שעבר.

ליומן הרדיו

שיחות

יום א', י"ב באלול (8.9)

בשעה 6.55 בערב — „סרטי השבוע", בקורת על הסרט בירושלים — י. רוזנברג.

בשעה 7.00 בערב — „התעופה האז־רחית בארץ" — לקראת הבאת האוירון הראשון לאחר המלחמה — יהושע אייזיק.

בשעה 7.45 בערב — „גלויות וקהלות" — מרכזי היהדות באר־צות המזרח בתקופת הגאונים — פרופ' ש. אסף.

יום ב', י"ג באלול (9.9)

בשעה 6.55 בערב — „סרטי השבוע", בקורת על הסרט בתל־אביב — א. מנדובסקי.

יום ג', י"ד באלול (10.9)

בשעה 7.00 בערב — „הישוב העברי בארץ", מוסדות התנועה הציונית והישוב — ד"ר א. ביין.

בשעה 7.45 בערב — „התיאטרון בחופש. — שיחה לסיום העונה בתיאטרון הארץ־ישראלי — ד"ר ב. מלכין (שדור מאולפנו בתל־אביב).

בשעה 8.25 בערב — „אישים בחדשות השבוע" — י. נדבה.

יום ד', ט"ו באלול (11.9)

בשעה 6.55 בערב — „על דא ועל האי" — ש. שריה.

בשעה 7.45 בערב — „בין שתי מלחמות עולם": א) ערב מלחמת 1914־18 — ד"ר מ. בורשטין.

בשעה 8.30 בערב — „הספורט בעולם" — ש. ארזי.

יום ה', ט"ז באלול (12.9)

בשעה 6.55 בערב — „האבר שובר הרעב" — סדרת שיחות מטעם המפקח על הייצור החקלאי.

בשעה 7.00 בערב — „המורה התי־כון", אפשרויות הפיתוח החקלאי — ד"ר א. בונה.

בשעה 7.45 בערב — „בריאות לעם" סדרת שיחות בעריכת ד"ר טובה ברמן; „ההגינה של היזור והטפול בו" ד"ר חנה יעקב־פלר.

יום ו', י"ז באלול (13.9)

בשעה 7.00 בערב — „משוט בעולמנו" — י. קלינוב.

לוח תכניותיכם

שדורי בוקר לנוער

בשעה 7.30 — 7.35

יום א', י"ב באלול —
„בין ימאים צעירים" — י. פרישמן.
יום ב', י"ג באלול —
„מחדשות הישוב והגולה" — י. יציב.
יום ג', י"ד באלול —
„כיצד נבלה את שעות הפנאי ?" — י. מיוחס.
יום ד', ט"ו באלול —
„ישובינו הכפריים וסביבתם" — י. ווייץ.
יום ה', ט"ז באלול —
„עם הצליל" — עמנואל פוגציב.
יום ו', י"ז באלול —
„מתוך פרשת השבוע ומדרשיה" — ס. מלצר.

הסכת והשכל

יום א', י"ב באלול בשעה 6.15—6.45
„שילר וגיטה" — תכנית כתובה בידי לאה גולדברג ומוגשת ע"י חברי האולפן הדרמתי של שרות השדור בהדרכת יהודית ידידיה וחיים פומרוק. בסדרה: „סרקים בתולדות התיאטרון".
יום ג', י"ד באלול בשעה 6.30—6.45
„ביקור במוזיאון תל־אביב", בהד־רכת משה קניוק; בסדרה: „ביקו־רים במשכנות מדע ואמנות".
יום ה', ט"ז באלול בשעה 6.30—6.45
„ימאות ודיג" שיחה מאת ד"ר נפתלי וידרה; בסדרה: „אנשי מקצוע מספרים על מקצועם". בעריכת פ. טורובלין.

שידורי הבוקר לנוער

בימי א' אנו משדרים בזמן האחרון את שיחותיו של ישעיהו פרישמן „בין ימאים צעירים". באחת משיחותיו אלה שמעתם על בית־הספר הימי בחיפה.

*

מ. קניוק על מוזיאון תל־אביב (בסדרה „ביקורים במשכנות מדע ואמ־נות" ביום ג' 10 בספטמבר מ־6.30—6.45)

מי מאתנו לא ביקר, בהיותו בתל־אביב, במשכן פארה של העיר העברית, המרכז ליצירות גדולי אמני ישראל, הלא הוא מוסד טיפוחיו של ראש העיר הרא־שון שלה מאיר דיזנגוף ז"ל: מוזיאון תל־אביב.

לכאן קובצו והובאו תמונות, פסלים ויצירות גראפיות עתיקות וחדשות משל אמנינו בארץ ובעולם ומשל כל הארצות והעמים, זהו המוסד אשר קיבל על עצמו גם את התפקיד של פיתוח האמנות העב־רית בא"י, עידוד האמנים והנוער ושיפור הטעם הטוב של הקהל. כאן רוכזו מיצ־רותיהם של ענקי האמנות בישראל: איזראלס, מיסארו, גופליב, שאגאל, היר־שנברג, אנטוקולסקי, אפשטיין ועוד רבים. דמויות האם האב והילד היהודי, החג והמועד, החדר ובית המדרש, השמחה

עמוד הנוער

והעצב, הגלות, היסורים והתקוה היהו־דיים הונצחו במכחולים של אמני ישראל.

יחד עם מר מ. קניוק נעבור על פני אולמי הכשכן הזה ונשמע מפיו דברים מעניינים מתולדות המוסד הזה וכן דברי הסבר לכמה מן המוצגים החשובים שבו.

השיחה תועבר מאולם המוזיאון בתל־אביב.

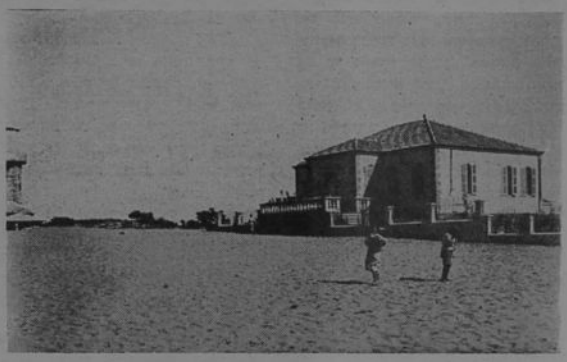

בית דיזנגוף בצורתו הראשונה בראשית בניינה של תל־אביב

„הסכת והשכל"

ביום ה', בסדרה „אנשי מקצוע מספ־רים על מקצועם" תשמעו את שיחתו של ד"ר נפתלי וידרה על „ימאות ודיג".

המקצועות הימיים כובשים במידה גוברת את לב הנוער ההודי. עברו רק עשר שנים מאז החחיל הישוב לפתח מפעלים ימיים בספנות ובדייג. המלחמה גרמה הפסדים למפעלי הספנות היהודיים. להם אבדו שלושת רבעים של אניותיהם. גם שלושים צעירים יהודים ירדו תהומה כאשר אניותיהם טבעו ע"י האויב. פעו־לות המלחמה של הצי היהודי היו חשו־בות ביותר ביחוד בשעת המצור על טוב־רוק שסופק במידה גדולה ע"י האניות היהודיות הקטנות. בדיג הימי היו אפש־רויות פתוח רחבות יותר בזמן המלחמה. צי ספנות המכמרת היהודיות גדל עד לשתים עשרה ספינות בסוף 1945. חברת האניות העבריות וגם חברת „ציט־שנוסדה בעזרת הסוכנות היהודית, חברת נחשון והחבל הימי לישראל עומדות לרכוש אניות לנוסעים ומשאות עוד בשנה הנוכחית. קבוצי הדיג וחיילים משוחררים שהיו דיגים בעבר עומדים להרחיב את צי הדיג הקטן בעזרת המוסדות.

נפתח, איפוא, שדה רחב לפעולות ימיות בפני הנוער העברי. לפעלה מ־1000 צעירים מקבלים הכשרה ימית באגודות הימיות השונות: הסקציה הימית של הפועל, אגודת זבולון וצופי ים. מאתיים צעירים מקבלים הכשרה בקורסים ראשונים בבתי ספר עממיים במושבות בקרבת הים. 90 צעירים מת־חנכים לקציני שיט ומכונה יימים בבית הספר הימי בחיפה. נוער רב זה מתבונן ברצינות לכבוש הימאות כמקצוע ועניי כלכלה יסודי לישוב היהודי בא"י.

ליזֶטה לֵוִי

שִׁירִים

תורגמו ע"י ע. א.

א.

אֵיךְ, אֵיךְ,
אֵלִי, אֱלוֹהַי ?
הַשָּׁמַיְמָה אַבִּיטָה
וְלֹא אֶמְצָאֶךָ,
אֲחַפֵּשׂ, אֲבַקֵּשׁ
בְּמַרְאֵה כָּל-אָדָם
וְלֹא אֶגְלֶה !
בְּכָל בַּקָּשָׁתִיךָ :
בָּרָעָשׁ יַמִּים,
בְּדִמְיַת הַלֵּילוֹת ;
אֵיךְ, אֵיךְ,
אֵלִי, אֱלוֹהַי
נַפְשִׁי צָמְאָה אֵלֶיךָ !
אֵלַי ! הַאֵינֶנּוּ ?
בַּת-קוֹל עוֹנָה חֲרוּז לִי :
„בְּקִרְבְּךָ תִּמְצָאֵנוּ !"

ב.

רָאֵה, נָתְנוּ לִי עֵינַיִם
כַּאֲשֶׁר תֶּאֱהַב !
וְיֵשׁ לִי שְׂפָתַיִם
וּבַת-צְחוֹק קַלָּה,
וְנֶפֶשׁ פּוֹעֶמֶת,
מְכֻבָּד וְקָנִים
כַּאֲשֶׁר תֶּאֱהַב !
בְּקוֹל אֲזַמְּרָה
הָעָרֵב לְאָזְנֶיךָ,
וּדְבָרִים אֲדַבֵּרָה,
תְּבִינֵם רַק נַפְשְׁךָ !
כָּל נִימָה וְכָל צֵל בִּי
כַּאֲשֶׁר תֶּאֱהַב !
רַק אַתָּה נַעֲצַרְתָּ :
אֵיךְ, דּוֹדִי ?

לוח תכניותיכם

פינת הנוער

יום ב', י"ג באלול בשעה 6.15—6.45
„מוסקבה — מרכזה של רוסיה החדשה" — תכנית ערוכה בידי יהודה רוזנברג, בסדרה: „בירות עולם".
יום ד', ט"ו באלול בשעה 6.15—6.45
„הבה נבקר בגן החיות" — בהד־רכת י. גופר.
יום ו', י"ז באלול בשעה 6.15—6.45
„יצירות שלא בקשתם לשמע" — תכנית ערוכה בידי מיכאל ריין.
יום שבת, י"ח באלול ב־12.30—1.00
תכנית „כבקשתך" למאזינים הצע־רים מוגשת ע"י רות שפירא.

פנת הילד

יום ה', ט"ז באלול בשעה 6.15—6.30
„בובת העץ" — תכנית ערוכה בידי בלה ברעם.

לאם ולילד

יום ג', י"ד באלול בשעה 6.15—6.45
למדו שירי ילדים מפי נעמי צורו.
„הרכבת" — מלים: אנה.
מנגינה: רות קאהן.

אותו הבית לאחר שינויים שנעשו בו כדי להתאימו למוזיאון. הבית הראשון לא נהרס אלא נוסף לו חלק חדש וגם שניה ושלישית

(צילום: קאלסר, ת"א)

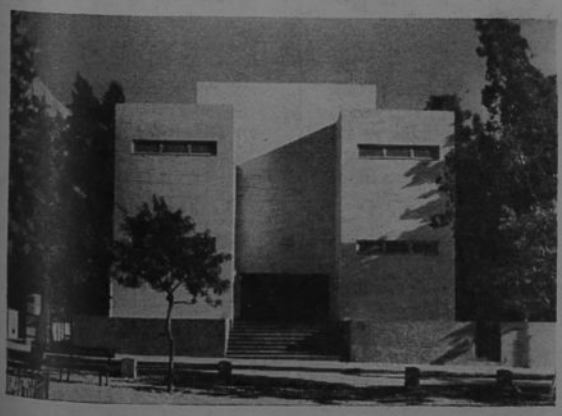

האדונים מרחוב פאריני

(סוף מעמוד 8)

זה. ודאתכן שאם תתני את המעיק עליך לפני מישהו יוקל לך. — המלים הללו נפלטו מפי החייל הדובר, כנסיון להת־חמק מגופו של הנושא.

— אינני מחזיקה במנהג זה, אם כי קתולים אנחנו. גם הכמרים בעת הזאת משתגים ומסתגלים לרוחות הימים. בקתדרלות הגדולות והמפוארות איני נהנית לבקר. ארמונות אלה הוקמו למשיכה עזיזים של תיירים. אם חושקת נפשי בתפילה הריני מקיימת זאת בכנסיה הקטנה שבכפר מולדתי הסמוך לברגמו. אולי כאותה פינה נדחת מרחפת עוד רוח אלהים. כאן מסביב מדמה וכחש בכל. זר אתה ולא תתאר לעצמך מה גדול החורבן המוסרי בנפש האישלקים. העתונים שלנו, למשל, הממל־אים את עמודיהם דברי התועמלנים של הפאלנגה, משחיתים כל חלקה בריאה בנשמה חינוכי. הסבור אתה, חייל, שאי־מלקים קוראים את סיפורי השמצה, המתפרסמים יום יום בעתונים על מוסוליני, על הרמון אהובותיו, על השי־רות הפלשניות שב־24 שעותיו האחרונות, על מכתבי האהבה אל קלאריטה פיטאצ׳י אהובתו וכיו״ב? רק רמאים, שהפכו את עורם זה מקרוב, מפיצים את הספרות הזאת.

אתה חושבני לפאשיסטית בדברי אלה? ותמה בוודאי כיצד אין אשה נזהרת להביע דברים כגון אלה בפני זר מצבא הברית? אם אדם המביע את רגשי לבו על המצב בכנות בלי תורת המפלגות מאשיסט יקרא, הריני מקבלת עלי את התואר הזה. מוסוליני שבה והפסיד וה־אישלקים ישאו בתוצאות הכשלון, אבל עד שפנה טוב היה, ואיטליה היתה יפה ומאושרת. מי שיורק בפניו של מוסו־ליני, הלז יורק בפניו של עצמו. חכה נא מעט וראה תמונות מן האלבום שלי ותוכח במו עיניך.

הוצאה מארונה אלבום עם תמונות משפחתיות ערוכות בדיקנות לפי סדרן הכרונולוגי.

— רואה אתה את ההמון העצום הזה, קהל לאלפים ולרבבות, העין לא תתפוס את מספרם. זה העם התקהל בבית הנתי־בות המרכזי של מילאנו לקבל את פני הדוצ׳ה, שבא לעיר. הוא הופיע על דרגש הקרון וכל ההמון קרא בהתרגשות: „דוצ׳ה! דוצ׳ה!״. נשים כרעו על בר־כיהן על הרצוף כלפני מריה הקדושה ולא חסו על גדבי המשי ושמלותיהן היקרות. פרס היה זה לאשה לזכות בכבוד חן אחד של הדוצ׳ה. זה היה בשנת 1936. ועתה התמונה השניה — עורה אדוה בגיר משי ווורד — התכיר את הפרצוף? זהו מוסוליני השוכב אפרקדן על מרצפת בכר סדלוריסו באותה מילאנו לאחר שהורד עם בני לוויתו מיתדות ההלית. הזכלים מוכרים תמונה זו ברחו־בות. גם אני קניתיה בעשר פרוטות ושמרתיה באלבומי. כך נסתיים פרק אחד של הפראנדיה שבאה על האיטלקים. יכול היה גם להסתים באופן גרוע מזה. אבל איטלקיה אני זקתולית, ואיני יכולה עוד לעבור את כבר לוריסו אלא לעקפה דרך הסמסות הצדדיות. בוודאי ראית באמ־צעיתה של אותה ככר את היתדות ההיס־טוריים התקועים שם בקירות הגרב המופצע ומתחת להם שמות כתובים בפשטות — בניטו מוסוליני, קלאריטה פיטאצ׳י וכו׳. כקתולית זרה לי תמונת דמים זו. איטלקים היו צריכים לסיים את הפרשה בצורה אנושית יותר.

— הזרות לך גם, סיניורה, תמונות דמים, עשן כבשנים ורציחות בהמון, שעוללו אלה שעוד לבך אתם למיליוני בני־אדם? הן שמעת על ששת מיליוני יהודים, שהושמדו על ידי שותפות היטלר־מוסוליני ובתוכם כרבבה מיהודי איטליה, שהוצאו ממסותיהם על ידי מעריצי הדוצ׳ה ובשמו והובלו להורג אי־לשם, התחשבני, כי נוכח זה ישתפך עוד מישהו זולתך המתימר בהגיונותו, ברגשות צער על מיתם הפרוזאי של זוג הנאהבים, בניטו מוסוליני וקלאריטה פיטאצ׳י?

— לא, סיניורי, העם האיטלקי לא ידו בפשעים אלה. אם היו מהאספסוף כאלה, ששיתפו פעולה עם הגיסטפו ברצח יהו־דים, אין להכתים את העם כולו. המשטרה האיטלקית הסוותה במיטב יכלתה את היהודים בפני הגיסטפו. בבית זה דרו שכנים יהודים, האבראי הגונים ולא היה כל הבדל ביניהם לבינינו. משהשתלטו הגרמנים על העיר נמלטו אלה לשויץ ואנחנו שמרנו על דירתם וחפציהם עד שובם. לאסונה של איטליה נקשר הדוצ׳ה עם הגרמנים האכזרים והחריב במו ידיו את אשר בנה. עכשיו כואבת איטליה בשל נקודה אחרת. האספסוף מרים ראש ומשתוקק לשוד וגזל. אין דין ואין דיין. לאשרנו אתם חיילי צבאות הברית כאן, כל עוד אתם באיטליה ירוסנו המהפכנים. אולם אם תצאו אתם, ישלוט שומר הבית ברחוב.

בתמרון דברים הצליחה לצאת מסבך בעית אישיותו של מוסוליני וחזרה להנאתה אל הנושא הקודם. ניכר, שנת־עיפה למדי. לא שלימה היתה עם עצמה והמאבק הפנימי גירה את יצריה. הת־

קברו של מוסוליני בבית הקברות במילאנו

רוצצו כאן כסופים לעבר והכרה בתוצ־אותיו הטרגיות. הערצת הדוצ׳ה האישית ובחילה באכזרות שותפיו הגרמנים, הכרת הכבוד הלאומי בצד חפוש מגן אצל צבא הזרים. לא, סיניורה ליזאנרדי אינה טיפוס של גיבורת דראמה. אשה יושבת בית היא וזקוקה למרגוע בחד־שים אלה על שפת הים. חבל שבשוגג שימש האורח עילה להשתלהבות יצריה הגרויים בלאו הכי. צלצול בדלת ובאה ההפוגה. הסיניורי ליזאנרדי הקדים לשוב לארוחת צהרים.

השמחה עם האורח היתה בוודאי במעונה, אלמלא מצא סיניורי ליזאנרדי את התמונות מונחות באלבום הפתוח על השולחן. הוא החוויר, שפתיו נתכרבלו ומחתחן הצטללו שתי גומות של רוגז. ידע הבעל את נפש אשתו ולשונה השנונה, והנושא הנדון היה למורת רצונו מטעמים מיוחדים לו. אחר שיחת נמוסים קצרה קם החייל האורח לפנות לדרכו, — בקרוב אנו חוזרים לארצנו — הסיח באזני המארחים. — ואנו מעתיקים את דירתנו לעיר אחרת רחוקה — הדגיש הסיניור ליזאנרדי לאמר — זה בקורבן הראשון והאחרון אצלנו, חייל מצאנו הברית. אחרי חלופי המשפטים הקצרים נגעלה שוב דלת־ביתם של האדונים מרחוב פאריני על כל המעגולים והברי־חים, למען יוכלו באין מפריע לשקוע בנגועים אל תקופת הדוצ׳ה, שחלפה ואיננה עוד.

20.15 § חדשות בעברית והודעות על התכניות.

20.30 „המטאטא באולפן״.

תכנית חדשית, מוגשת על ידי התיאט־רון הארץ־ישראלי „המטאטא״.

בתכנית: א. „שיחת אופי ופסי״ על ידי ה. אבר־חנן. ב. „ואהבת... לכלבך כמוך״ מאת יצחק נורזיק. ג. „אליטלך״, סנגו מנה־צדק מאת נתן אלתרמן, מוסיקה מ. וילנסקי. ד. „סוביה״ מאת נתן אלתרמן; מוסיקה מ. לוינסקי. ה. „חרוזים מענינא דיומא״ מאת אבי־חנן, מוסיקה — ו. שלונסקי.

21.00 „מוסיקה נדירה״.

„אחיו של האיזן ואשת־שומן״. דיבר־טימנטו לכנור, צ׳לו ובאס כפול (מיכאל האיזן); טריו לפסנתר, כנור וצ׳לו (קלרה שומן) בבצוע: סשה פרנס (כנור); דניאל הופמקלר (צ׳לו); משה לוסטיג (פסנתר); ברנהרד מאיזלן (באס).

21.30 § חדשות באנגלית.

21.45 „מוסיקה והמאזין הרגיל״.

סדרת שיחות מודגמות מאת אלפרד סלבר.

22.00 • תכנית למוסיקה קלה.

22.30 § סיום.

Palgin
פלגין
נאב ראש־באב שנים

B.B.C. בי.בי.סי.

יום א׳, 8.9.1946

השרות הכללי. — 8.00 מבחר תקליטים. — 9.30 תזמורת שירות השר־דור בניצוחו של צ׳ארלס גרובס. — 10.30 התזמורת הסימפונית של שירות השידור בניצוחו של קלארנס ריבולד. — 11.15 תכנית מוסיקה. — 11.45 רומאנס, בהש־תפות א. זיגלר ווכסר בונה. — 12.50 מכתב החדשות השבועי. — 16.15 תכנית „תשובות לשאלותיך״. — 17.15 מוסיקה. — 18.00 תסכית חדשות היום. — 19.10 סקירת עתוני היום. — 20.20 תכנית „בבקשתך״. — 22.30 שיחה בעניני ספורט. — 22.10 ולטר וידום.

משרות השידור בארץ

527 מטרים; 569.24 ק״ס. 20 ק״ו

• תקליטים. § אות הזמן.

יום ראשון

י״ב באלול, תש״ו — 8 בספטמבר, 1946

7.05 התעמלות בוקר
בהדרכת מיכאל בן חנן.
7.15 § חדשות בעברית.
7.25 • שיר בוקר.
5.30 שידורי בוקר לנוער.
„בין ימאים צעירים״. שיחה מאת ישעיהו פרישמן.
7.35 • נעימות בוקר.
7.45 חדשות באנגלית.
7.55 • נעימות בוקר.
8.00 § סיום.
10.00 תכנית ליום ראשון, מעברת מכנסיה בירושלים.
11.15 • תכנית ליום ראשון.
12.00 • הפסקה למוסיקה.
„לצלילי המוסיקה״.
תכנית למנוחת הצהרים לפועלי החרושת.
היום: „רומנסות״. רומנס בסול (בטהובן) בבצוע אפרים צימבליסט ותזמורת. רומנסה מהאופרה „לאליסיר דאמורה״ (דוניצטי) מפי אוורליאנו פרטולה (סנור); רומנסה לכנור ותז־מורת (סונדסן) בבצוע סומס ינסן (כנור) והתזמורת הסימפונית בקופנ־הגן; עינים שחורות (רומנסה רוסית) בבצוע פיודור שליפין (בס) ומקהלה; רומנסה (רובינשטיין) בבצוע שמיינת סקויר; „מה לי צער״ רומנס צועני בבצוע לשדנקו (בריאן); „אשליות״, רומנס צועני בבצוע אלברט סנדלר ותזמורתו; „שלכת״ רומנס ארץ־ישראלי (ויניר) בבצוע פנחס סלונסקי.
12.45 „מתוך הפנקס המוסיקלי״.
שירים מאת יואל ולבה מושרים מפי יוסף בלומברג.
13.00 „במעגלי תזונה״.
תכנית מטעם המפקח על המזונות ערוכה בידי אשר הירשברג בשתוף עם מחלקת ההזנה של „הדסה״ בירושלים.
13.15 חדשות בעברית.
13.30 § חדשות באנגלית.
13.45 § סיום.
17.30 § „שירים ליום ראשון״.
שירים אנגליים מסורתיים בבצוע מקהלת „אורפיום״ בירושלים.
17.45 „שמעו!״ שעורים בעברית לחברי משטרת הארץ.
18.00§ חדשות באנגלית והודעות על התכניות.
18.15 „הסכת והשכל״.
„שילר וגיטה״. תכנית כתובה בידי לאה גולדברג ומוגשת ע״י חברי האולפן הדרמטי של שרות השדור בהדרכת יהודית ידידיה וחיים פומרוק, בסדרה „פרקים בתולדות התיאטרון״.
18.45 § חדשות בעברית.
18.55 „סרטי השבוע״.
בקורת סרטים שבועית, מאת יהודה רוזנברג (ירושלים).
19.00 „התעופה האזרחית בארץ״.
שיחה לקראת הבאת האוירון הראשון לאחר המלחמה, מאת יהושע אייזיק, מנהל המועצה הכללית לתעופה העברית.
19.15 תזמורת האולפן בנצוחו של הנס ליכטנשטיין.
סוליסט: אריה זקס (פסנתר). קונצ׳רטו מס. 2 אופ. 19 בסי במול מג׳ור (בטהובן). אלגרו קון בריו — אלגרו — רונדו.
19.45 „גלויות וקהלות״.
סדרת שיחות על תפוצות ישראל מחרבן בית ראשון ועד ימינו בעריכת ד״ר שלמה ברויזמן.
מרכזי היהדות בארצות המזרח בתקופת הגאונים — פרום. שמחה אסף.
20.00 „פרקי היום בתנ״ך״.
קריאה מפי שלמה ברטונוב והסברה כללית מפי סייבל מלצר.

שרות השידור בארץ

527 מטרים; 569.24 ק"ס. 20 ק"ו
• תקליטים. § אות הזמן.

יום שני

י"ג באלול, תש"ו — 9 בספטמבר, 1946

7.05 התעמלות בוקר
בהדרכת מיכאל בן חנן.

7.15 § חדשות בעברית.

7.25 • שיר בוקר.

7.30 שדורי בוקר לנוער.
„חדשות הישוב והגולה בשבוע שעבר" — שיחה מאת יצחק יציב.

7.35 • נעימות בוקר.

7.45 חדשות באנגלית.

7.55 התעמלות באנגלית.

8.00 § סיום.

12.30 § • תכנית לבתי חולים.

13.00 „מן הפנקס המוסיקלי" 1
נגינת סנטור על ידי וולטר גיזקינג.
„פרלודים" (דביסי) א. הקתידראלה הטבועה. ב. טורים נודדים. ערב בגרנדה (דביסי). גנים במטר (דביסי).

13.15 חדשות בעברית.

13.30 § חדשות באנגלית.

13.45 § סיום.

17.30 § • תכנית מוסיקה קלה.

18.00 § חדשות באנגלית והודעות על התכניות.

18.15 „פינת הנוער העברית".
„מוסקבה — מרכזה של רוסיה החדשה". תכנית ערוכה בידי יהודה רוזנברג.

18.45 § חדשות בעברית.

18.55 „סרטי השבוע".
בקורת סרטים מאת ארנסט מנדובסקי (תל־אביב).

19.00 „עברית לעולה".
שעורים ערוכים בידי אהרן רוזנברגר.

19.15 מוסיקה בבית.
„האקורדיון" עם שיחה מפי שבתי פסרושקה, נגינה על שני אקורדיונים על ידי שבתי פסרושקה וצבי מנחם בן־יוסף.

19.45 „מעולם המוסיקה".
„יהושע ויסר, החזן והקומפוזיטור", שיחה מאת אפרים גולדשטיין.

20.00 „פרקי היום בתנ"ך".
קריאה מפי שלמה ברטונב והסברה כללית מפי פייבל מלצר.

20.15 § חדשות בעברית והודעות על התכניות.

20.30 „מתוך יומן הקלטותינו".
היום: שירים של מרדכי זמירא בבצוע פנחס סלונסקי. „חמשה" (ש. שלום). „בנרת" (א. פן). „ככה ולא אחרת" (א. אשמן). „שלכת" (אורלנד).

20.45 „הדים מן הכפר".
ביולטין שבועי לכפר העברי, ערוך בידי יוסף שפירא.

21.00 „אהבת המשורר" (שומן)
מושרת בפי יוסף בלומברג.

21.30 § חדשות באנגלית.

21.45 „סרט השבוע".
שיחה מאת דיאנה גילון.

21.50 • מוסיקה לרקודים.

22.00 • תכנית מוקדשת לריכרד טאובר, הזמר, הקומפוזיטור והמנצח.

22.30 § סיום.

לקט עתונאי *)

מאת ח. אבן־זוהר

הרעיון שהונח ביסודו של „ילקוט" הוא: ברירה. בחירה מתוך החומר הרב והמגוון, שמתפרסם בעתונות והגשת המובחר שבו לקורא בצורה נאה ומושכת. לפני מאות שנים יכול היה הגאון להקיף את כל שטחי התרבות ולהיות בקי בכל הידיעות, שהיו נחלת המין האנושי. בימינו אין דבר זה אפשרי: התפתחות החיים התרבותיים בדורות האחרונים, התווספות ערכי תרבות בכל דור ודור והגידול העצום בכמות הדברים הנדפסים, עשו את האדם בן זמננו נטול־יכולת להקיף אל כל שטחי התרבות, ואף בשטח אחד אין אדם בינוני יכול לרכוש לעצמו בקיאות בכל פרטיו. אולם, כדי לאפשר לו לאדם ידיעה מינימאלית בשטחים רבים, שידיעתם הכרח היא לו, יש להקנות לו את הידיעות הראשונות והחיוניות ביותר במקצועות החשובים.

דבר זה בולט בספרות בכלל, ובספרותנו העברית בפרט. ספרותנו בת אלפי־השנים, קשה לו לאדם להקיפה בידיעתו, ולוא גם באופן שטחי, בשל הקיפה העצום ורב־גוניותה. והתקנה לכך: כינוס הערכים החשובים מתוך ברירה קפדנית וגניזת החומר שאין לו חשיבות לדורות. לרעיון זה הטיף ביאליק (ראה: מאמרו „הספר העברי"), וצורך זה של כינוס וברירה קיים בכל שטחי הספרות. ואמנם נתפרסמו כבר „ילקוטים" ואנתולוגיות מתוך ספרותנו הקלסית העתיקה, ובזמן האחרון כונסו גם דברי שירה, סיפור ומסה, שנכתבו בתקופה האחרונה. אין להשוות אמנם, את הדברים מבחינת ערכם בשטח התרבותי לדורות. שכן קשה לנו עדיין לשפוט ולהכריע על גורלה של יצירה שנתפרסמה זה עתה. מכל מקום נודעת חשיבות ללקוט וברירת החומר המתפרסם בימינו, ואם גם ערכו לשעה בלבד.

עשרות עתונים יומיים, שבועונים, יר־הוגים וקבצים עתיים, מופיעים בארצנו, ואין סיפק בידי אדם לקרוא את שלל החומר המתפרסם. ובין הדברים המתפרסמים, רבים בעלי ערך ומשקל. ועורכי „ילקוט" נטלו על עצמם את הטורח לבחור מתוך החומר המתפרסם בעתונות את הטוב והמשובח שבו ולהגישו לקורא העברי. מבחר זה נותן לקורא סקירה נאה ממאורעות ומבעיות החודש החולף, כל בעיה חשובה, שמנסרת בחללו של עולם כוצאת את ביטויה בעתונות ומשתקפת ב„ילקוט", שמגיש לקורא את הביטוי ההולם ביותר לשאלה. בכוחו של ה„ילקוט" לעדן את טעמו של הקורא, להביא לפניו את הדברים, שתכנם חשוב וצורתם נאה, להרחיק את אפקו בהביאו לפני הקורא נקודות־מבט שונות והשקפות מתנגדות, שדנות בבעיה אחת ולהרבות קנאת־כותבים על ידי בחירתו וציונו את הטוב והיפה וראוי לשמירה.

ואילו ממילא מובן שיש צורך בנסיון ובזמן כדי להשיג מגמות אלה. חשובה היא השתתפותו של ציבור הקוראים בעצה ובביקורת, כדי שבמה זו תמלא את שקיבלה על עצמה. הנה מונחות לפני שתי התוברות של הירחון. בכיוונן הכללי ניכרת עדיין התלבטות העורכים בקביעת התוכן. הקו עדיין אינו מוגדר לחלוטין. אבל ביכורי „ילקוט" אלה כבר הצליחו להביא בפני הקורא קטעים נבחרים מתוך עתונות ולוסטק ברוב הבעיות שמעסיקות את הקורא המודרני. תמצא כאן מאמרים הדנים בבעיות העם והארץ, בעיות העולם, סיפורים ורשימות ספרותיות קצרות, דברי עיון ומחשבה, פרקי טכניקה ומדע, עוללות ודברים קלים, שמשעשעים את לב הקורא. יש כאן לקט מתוך שטחים רבים ושונים, וכולם עפ"י קו מסויים. בצד מאמר רחב־יריעה אתה מוצא פתגמים ומימרות קצרות מאנשי־שם. ומושכת את הלב צורתו החיצונית הנאה וההקפדה של העורכים על סידורם החיצוני של הדברים.

אבל כמדומה שהקו הכללי צריך להיות יותר עברי־ארץ־ישראלי. אין להרבות דברים מעתונות לועזית. אין זה תפקידה של במה זו. רבים הדברים הטובים בעתונות הארץ, שיש להם מקום ב„ילקוט", ואין צורך ללקט משולחנם של זרים, שיש להם דואגים.

כמו כן יש לתת לקורא בעיקר דברים רציניים, פחות סיפורי הרפתקאות וד־רים סנסציוניים ויותר מאמרים מקיפים, המנתחים באופן מעמיק תופעה מסויימת. רשימת סופר המציגה בפנינו בצורה נאה בעיה חשובה, סיפור קצר בעל תוכן או סגנון מיוחד. וליד אלה, כתוספת להם, דברים קלים ומשעשעים. יש לשמוך להצטמצם במספר הנושאים ולחדור יותר לעצם הענינים. כדאי היה, למשל, להביא שני מאמרים שדנים בנושא אחד ומחברים בעלי השקפות מנוגדות. כן ראוי להביא לפני הקוראים מאמרים שעוסקים בשאלות תרבות, חברה, אמנות, חינוך וכו'. חשוב הדבר לגוון את הירחון בציור, תמונה, מפה, חידות, ועוד זוטות המושכות לבו של אדם. בעיקר יש להשתדל להגדיל את הירחון בכמות שישיג את המטרה אשר הציב לעצמו.

*) „ילקוט", מבחר דברים מעתונות עברית ולועזית, גליונות א' וב', בעריכת ד"ר י. ד. במברגר, י. גולדשלג וח. קוברסקי.

תמונת השבוע

בנין בית־הספר בקיבוץ „משמר העמק"

(צילום: שווארץ, ירושלים)

תרופות צרי
צרי ראוי לאמון

B.B.C. בי.בי.סי.

יום ב', 9.9.1946

השרות הכללי. — 8.00 מבחר תקליטים. — 9.30 מוסיקה בבוקר. — 10.15 מוסיקה קלה. 11.45 מוסיקה צבאית (העברה מאמריקה). — 14.15 תזמורת לכלי מיתר, בניצוחו של אריק וואר. — 16.05 מנגינות לפסנתר. — 16.15 עובדות ומספרים. — 16.30 תסכית.—17.00 מוסיקה לאנשי הצי. — 18.00 תסכית על חדשות היום. — 18.20 תכנית „בבקשתך". — 19.10 סקירת עתוני היום — 19.15 שיחה על ספרים, מחזות וסרטים. — 20.15 קטעים מאופירות, בביצוע תזמורת שירות השידור. — 23.00 תכנית „בבקשתך". — 23.30

רדיו פרגוסון
FERGUSON RADIO
הגיעו ארצה
הרדיו העצום בחוקי
(מכשירים מיוחדים נגד הפרעות בגלים קצרים)
הנאמן לסדן הסטודיו
ורעולה בטיבו
על כל רדיו שיש בארץ
המציץ הראשי והיחידי בארץ:
משה כשיוף
רח' המלך ג'ורג' 6.
ירושלים טלפון 2679
בואו — שמעו — ראו ותוכחו

תכנית „לפי בחירת המאזינים"
ביום שבת, 46.9.7
18.50 — 19.30
תכלול את היצירה הבאה:
סימפוניה מס' 4 בפה מינור אופ. 36 (משאיקובסקי) בביצוע התזמורת הסימפונית בבוסטון בנצוחו של סרג' קוסיביצקי

זאב תשבי, צייר החי״ל

לקראת תערוכת אומנותו במועדון „מנורה" בחודש ספטמבר

הבריגאדיר קיש ז״ל

אב תשבי, איש־ירושלים, חוזר אל הישוב לאחר שש שנות שירותו בצבא. הוא התגייס אל חיל־המתנדסים המלכותיים ואתם שרת בלוב, בטריפולי, באיטליה, בהולאנד ובבלגיה.

רשמי הנסיעות המרובות והארוכות שעם כל טלטוליהן לא יכלו לשתק את עפרונו ומכחולו, שינו את סגנונו של תשבי. תלמיד הצייר הצרפתי מאטיס; ורבים מן הקהל, שיבוא לבקר בתערוכה, צפויים לראות את יצירתו „בעינים אחרות". אך השפעת המלחמה על ציורו של תשבי לא גרמה כאן ל„תוצרת מלחמה". המאורעות, שמלווים חיילים היו עדים להם, וחייל יהודי היה עשוי להבינן בכל עמקן הטראגי, העמיקו למעשה את הרצינות של יד־הצייר הצעיר, שלא כמתלמד ולא כשוליה משועבד לאסכולה מסויימת נכנס לשורות־הצבא.

איש ברגן־בלזן

סגנונו של תשבי מצטיין בשניות מיוחדת במינה. כאן הוא מתגלה לפנינו כאיש המוסר, ודבר זה בולט בתמונתו המפורסת של ראש „איש־ברגן־בלזן". על אודות תמונה זו אמרו שמבינים אותה רק 8 שעות לאחר שראו אותה — היינו בליל־גדודים, שבא על ידיה. אך למעשה אין תמונה זו אלא אמת מאשימה.

לעומת זאת מופיע תשבי כקוריסט נוגע, וקשה לבאר כיצד איחד האמן שתי סגולות אלה של ביטוי רוחו איחוד הארמוני. אחדות סגנונו נמצאת דוקא בתמונות הנוף שלו.

מענינים ביותר תמונותיו מחזית החי״ל. בהן מתבטאות גם הקדחתנות של עבודת חיל־המתנדסים וגם הבטחון השלו של פעולתם.

תעודה לימים יותר שקטים היא תמונתו של הבריגדיר לוי בנימין, מפקד־החי״ל. תשבי הצליח לתת ביטוי לחייל המקצועי שבצבא הבריטי; אולם אי־שם בפנים אלה מתגלה גם היהודי בנימין: נאמן לחייליו ואומר כבוד. וכך גם תמונתו של הבריגדיר קיש.

בצרפת ביקר תשבי אצל מורהו מאטיס, ובמשך שלושה שבועות תמימים עבדו יחד זה ליד זה. מאטיס אמר: „הידעת, אתה הוא התלמיד, שממנו השכלתי".

הבריגאדיר לוי בנימין, מפקד החי״ל

„עברית לעולה"

שעורים ערוכים

בידי אהרן רוזנברגר

רשימת המלים לשעור 56 (נ״ז), שישודר ביום ב׳, י״ג באלול תש״ו — 1946.9.9

1) חוֹשֶׁשׁ — דוֹאֵג.
2) נָא — בבקשה.
3) בְּכוֹר — הנולד ראשון להוריו.
4) כְּרִית — הסכמת שלום וחברות בין שני הצדדים.
5) שֶׁלֶג — גשם לבן בחרף.
6) מָקוֹר — מעין.
7) חֹל — לא שבת ולא מועד.
8) סְעוּדָה — ארוחה חגיגית.
9) תַּעֲנוּג — נעימות החיים.
10) פְּרוּסָה — חתיכה חתוכה מלחם.
11) מִסְפָּס — עולה בידיו וברגליו על הר או על עץ גבוה.
12) אֶפְלָה — חשך.

רשימת המלים לשעור 57 (נ״ח), שישודר ביום ד׳, ט״ו באלול תש״ו — 1946.9.11

1) נוֹכֵחַ — נמצא באותו מעמד.
2) מַעֲצָמָה — מדינה גדולה וחזקה.
3) נָדוֹן — ששפטו אותו.
4) אַחֲרָיוּת — קבלת חובה על עצמו.
5) מַצְלִיחַ — הדבר עולה לו יפה.
6) חוֹקֵר — מעמיק לחפש.
7) קָצִין — שר צבא.
8) בּוֹדֵק — בוֹחֵן וְחוקר.
9) מְבֻלָּה — מעביר זמן.
10) כּוֹבֵשׁ — מכניע תחת ממשלתו.
11) מוּסָר — יֹשֶׁר ומדות טובות.
12) הַרְבּוּת — קִדְמָה בחנוך, בחכמה ובמוסר.

שרות השידור בארץ

527 מטרים; 569.24 ק״ס; 20 ק״ו • תקליטים. § אות הזמן.

יום שלישי

י״ד באלול, תש״ו — 10 בספטמבר, 1946

7.05 **התעמלות בוקר**
מנהרכת מיכאל בן חנן.
7.15 § **חדשות בעברית.**
7.25 • **שיר בוקר.**
7.30 **שדורי בוקר לנוער.**
„כיצד נבלה את שעות הפנאי ז״
שיחה מאת יוסף מיוחס.
7.35 • **נעימות בוקר.**
7.45 **חדשות באנגלית.**
7.55 **התעמלות בוקר באנגלית**
8.00 § **סיום.**
12.00 • **„הפסקה למוסיקה".**
לצליני המוסיקה. תכנית למנוחת הצהרים לפועלי החרושת.
היום: מוסיקה קלה לשני פסנתרים בבצוע רביץ ולנדואר. אביב (סינדינג); טרויקה (צ״יקובסקי); הדגובה הכחולה (י. שטראוס); צרדש (מונסי); שלושה ולסים לולדטויפל; רקודים מהאופרה הנסיך איגור (בורודין); וושינגטון (סוסה).
12.30 • **מוסיקה האהובה עלינו.**
וולנטרי לחצצרה, כלי נחושת ועוגב (פורסל בעבוד ה. וות בבצוע תזמורת „הלה" בנצוחו של סיר המילטון הרסי, סוליסטים א. הרים (חצצרה) וה. דובר (עוגב). סימפוניה (יוהן כריסטיאן באך) בבצוע הזמרת „הקונצרטגבו" אמסטרדם בנצוחו של ווילם מנגלברג. כבחלום, אריה מתוך „מרתה" (פלוטוב) מושר בפי אנריקו קרוזו. פתיחה ל„קרניבל רומי" (ברליוז) בבצוע התזמורת הסימפונית של בי.בי.סי. בנצוחו של אדריאן בולט.
13.00 **„פינת האשה".**
בעריכת תחיה בת אורן.
13.15 **חדשות בעברית.**
13.30 § **חדשות באנגלית.**
13.45 § **סיום.**
17.30 **פינת הנוער האנגלית.**
18.00 § **חדשות והודעות על התכניות באנגלית.**
18.15 **„לאם ולילד".**
למדו שירי ילדים מפי נעמי צורי.
„ברכבת" מלים: אנדה; מנגינה: רות קאהן.
18.30 **„הסכת והשכל".**
„בקור במוזיאון תל־אביב" בהדרכת משה קניוק, בסדרה: „בקורים במשכנות מדע ואמנות".
18.45 § **חדשות בעברית.**
18.55 **„קונצרט הערב".**
שיחה מאת ד״ר קורט בלאוקופ.
19.00 **„הישוב העברי בארץ".**
סדרת שיחות בעריכת ד״ר א. ביין.
„מוסדות התנועה הציונית והישוב".
19.15 **שירים עבריים**
מושרים בפי טוביה לוי, סנור.
19.45 **„התיאטרון בחופש".**
שיחה לסיום העונה בתיאטרון הארץ־ישראלי. מאת ד. ב. מלכין (שדור מאולפנו בתל־אביב).
20.00 **„פרקי היום בתנ״ך".**
קריאה מפי שלמה ברטונוב והסברה כללית מפי סייבל מלצר.
20.15 § **חדשות בעברית והודעות על התכניות.**
20.25 **„אישים בחדשות השבוע".**
שיחה מאת יוסף נדבה.
20.30 **תזמורת שרות השדור.**
בנצוחו של הנס ליכטנשטיין. סוליסט: דניאל הופמקלר (צ״לו). פתיחה ל„נשים העליזות מווינזור" (ניקולי). קונצרטו לצ״לו ותזמורת (סן־סאנס). אדג׳ו על נושא פלאמי לכלי מיתרים (דניז טולקובסקי). סימפוניה בפי מבור (האידן). (העברה מאולם י.מ.ק.א., ירושלים).

(המשך בסור 3)

21.30 § **חדשות באנגלית.**
21.45 • **נעימות קלות.**
22.00 • **תסכית באנגלית.**
22.30 § **סיום.**

Palgin
פלגין
כאב ראש · כאב שנים

B.B.C. ב׳.ב׳.ס׳.

יום ג׳, 10.9.1946

השרות הכללי. — 8.00 מבחר תקליטים. — 9.30 מוסיקה בבוקר. — 10.15 מוסיקה לרקודים מעל גבי תקליטים. — 11.15 מוסיקה. — 12.15 מוסיקה. — 13.00 מחצית השעה הולשית. — 14.15 קונצרט בביצוע התזמורת הסימפונית של שירות השידור. — 16.05 מנגינות לפסנתר. — 16.30 „איטמה", בהשתתפות טומי הנדלי. — 18.00 תסכית על חדשות היום. — 18.20 תכנית „בבקשתך". — 19.10 סקירת עתוני היום. — 20.15 תכנית מוסיקה בסדרת „כרצונך". — 21.00 תכנית „בבקשתך". — 23.10 „ערב באופירה" מעל גבי תקליטים.

שרות השידור בארץ

527 מטרים; 569.24 ק"ס; 20 ק"ו
• תקליטים. § אות הזמן.

יום רביעי

ט"ו באלול, תש"ו — 11 בספטמבר, 1946

7.05 **התעמלות בוקר**
בהדרכת מיכאל בן חנן.

7.15 § **חדשות בעברית.**

7.25 • **שיר בוקר.**

7.30 **שדורי בוקר לנוער.**
„ישובינו הכפריים וסביבתם" — שיחה מאת יוסף ווינץ.

7.35 • **נעימות בוקר.**

7.45 **חדשות באנגלית.**

7.55 **התעמלות באנגלית.**

8.00 § **סיום.**

12.30 § • **גדולי המוסיקה.**
פוצ'ני (תכנית ב). קטעים מתוך „מדאם בטרפלאי" בהשתתפות הסוליסטים ומקהלת האופרה במילנו בנצוחו של לורנצו מוליולי.

13.15 **חדשות בעברית.**

13.30 § **חדשות באנגלית.**

13.45 § **סיום.**

17.30 § **פינת הנוער האנגלית.**
„למוד הלשון". סטודים למתחילים כתובים באנגלית פשוטה, ערוכים ומוגשים בידי קונסנס הילטון.

17.45 **„שמעו!", שעורים בעברית לחברי משטרת הארץ.**

18.00 § **חדשות באנגלית והודעות על התכניות.**

18.15 **„פינת הנוער העברית".**
„הבה ונבקר בגן החיות", בהדרכת גופר.

18.45 § **חדשות בעברית.**

18.55 **„על דא ועל הא".**
רפורטאז שבועית מאת ש. שריה.

19.00 **„עברית לעולה".**
שעורים ערוכים בידי אהרן רוזנברגר.

19.15 **נעימות מזרחיות.**
מוגשות על ידי עזרא אהרן וחברי תזמורת שרות השדור.

19.45 **„בין שתי מלחמות עולם".**
סדרת שיחות בעריכת ד"ר משה בורשטין.
א. ערב מלחמת 1918—1914.

20.00 **„פרקי היום בתנ"ך".**
קריאה מפי שלמה ברטונב והסברה כללית מפי פייבל מלצר.

20.15 § **חדשות בעברית והודעות על התכניות.**

20.30 **„הספורט בעולם".**
שיחה מאת שלמה ארזי.

20.35 **„ארבע זמרות".**
סדרת תכניות כתובות בידי יוסף נדבה.
4. שושנה דמארי.

21.00 **מוסיקה קמרית.**
קוורטט לכלי־מיתר מס' 1 במי במול מג'ור (מנדלסון) בבצוע שסה פרנס ואלי ברינבנג (כנור) וולפגנג שוקן (וויולה) ודניאל הופמקלר (צ'לו).

21.30 § **חדשות באנגלית.**

21.45 **סקירת ספרים באנגלית**

22.00 • **תכנית „כבקשתך"**
מוגשת בידי ריצ'רד הומפרי.

22.30 § **סיום.**

שבות תימן

(סוף מעמוד 9)

„אל ימן" ובין גבולות הצרמות והמדבר הגדול, כלומר מסביבת עמיר ורדה מזרחה עד ביצא ומשם צפונה עד ביחן ועוד יותר מזרחה עד חבן. היהודים הנפוצים על פני הארצות האלה נודעים לתהילה בפי כל אנשי תימן ואנשי עדן. אומרים עליהם שהם בני חיל, היוצאים תמיד מזוינים ושערות ראשיהם הארוכים מגר־דלים פרא. מרחוק נדמה, שכרכים גדו־לים כגינוה פזורים בכל הארץ הזאת. השמות ביצא, חבן, נשמעים בפי יושבי תימן ביראת כבוד מיוחדה. וגם היהודים

לוח, כ"ראסה, קמע

בתימן מתיחסים ככה אל היהודים במקו־מות ההם, יהוד ביצא! יהוד חבן!

„הישוב בכללו במקומות האלה הוא פעוט מאוד. הארץ הזאת אינה נושבת. ואין צריך לאמור, שישוב היהודים במקו־מות האלה הוא פעוט במספרו. במה נחשבות מאתיים שלוש מאות משפחות יהודים, הנפוצים על ששח של מהלך 10—15 ימים?

„בעיר ביצא נמצאים 50 משפחות, בביחן 40, בחבן — אחד עשר בתים (יהודי חבן אומרים: אחד עשר מגדלים, יען כי הבתים המה בעלי 3—4 קומות, ויש להם צורת מגדלים צרים וגבוהים בלתי מטויחים מבחוץ ועם חלונות קטנים בלי משמשות). בחבן נמצאים כ־30 משפ־חות יהודיות וכולם צורפי־כסף. שבועות וירחים עוברים על היהודים בלי תפילה בצבור, בלי קריאה בתורה, בלי חיי־משפחה בחברת נשותיהם וילדיהם, והם הולכים ונעשים מגושמים.

„כולם, כצעיר כזקן, הולכים בגלוי ראש כגויים. רק חבל משוח בשמן מקיף את השערות הארוכות מאוד. פאות — זה הסימן, אשר יהודי תימן מדקדקים בו בקפידות כזו — אין להם. גם את הטפס מורטים פה בלי חמלה יהודים וערבים.

„בחגורתו של הצעיר היהודי החבני תקועה השופרה, לאמור הסכין הערבי העקום, הנשק המקומי של תושבי הארץ. אבל לא היא מגינה עליו.

יום טוב צמח מספר, שצפונה ודרומה מזרחה לצד ביחן ולמדבר נמצא ישוב של יהודים בעלי מלחמה ומזוינים, אולם המציאות, כפי שנתגלתה לי, לא למשמע אוזן, אלא למראית עין, היא אחרת לגמרי".

עד כאן דברי יבנאלי, שהם רשמים מן השנים תרע"א־ע"ב. בשעה שסייר את תימן היתה זו ברובה הגדול פרו־בינציה תורכית. שלושים ושלוש שנים לאחר ביקור זה באו הראשונים מיהודי חבאן אלה לכאן. „מצב אחינו" — כך כותב זכריה יחיה עוא"ץ — יושבי חבאן חצר מות שהם יושבים שם בעוגמת נפש. וסכנה גדולה, הן מהרעב, הן מגזירת המלך של חבאן חסיין עבדאללה ובניו. הן מתבעית חוב הכסף שקבלו מן הגויים ברבית. שזה להם מכשול גדול מכל הצרות. אחינו אלה יש להם מושך יותר משיש שנים לא ירדו להם גשמים. ולא עוד אלא שכולם צורפי כסף. שכר־רים לגויים. גם כן הגויים מכרו כל הכסף שלהם. מאחר שלא ירדו גשמים. היהודים האלה שכירים לגויים וכולם תלויים בגשם.

„מי שיש לו כסף אצל היהודים אינו מניחם ללכת אפילו פסיעה אחת. המלך של חבאן מאחר שתבעתי אותו בדין בממשלת עדן, גזר על היהודים שיהיו מגורשים מחבאן, ונתן רשות לבעלי הכסף לתבוע היהודים. גם כן נתן ליהו־דים זמן עד פסח תש"ה לאמור כל מי שירצה לישב בחבאן יקבל על עצמו שיתן כל אחד בשנה שלושים ריאל כסף, ומי שלא יקביל זה התנאי יהיה מגורש מחבאן. מזאת הדברים צר להם ולנו מאוד מאוד. הם לפניהם ומצרים מאחריהם. כלומר המלך רודף אחריהם ללכת. ובעלי הכסף לפניהם שלא ללכת אלא אם כן שילמו להם הכסף ונמצא אוי לי מיצרי ואוי לי מיוצרי.

„אנחנו מקודם יושבים בשקט ומלכות חבאן חולקים לנו כבוד יותר מכל הגויים. מקודם שהיינו יושבים בשקט שומעים שיש עולים לא"י הרבה יהודים. ומי ששאל אותנו למה לא תעלו לא"י? אומ־רים, לא, פה א"י. אנחנו כשראינו תחילת קיבוץ, ידענו שנתקיים מקרא זה: וקבצתי אתכם מעיר ושנים ממשפחה"...

עד כאן מתוך מכתבו של זכריה יחיה עוד חבאני.

תרופות צרי
צרי ראוי לאמון

B.B.C. ב.ב.ס.

יום ד', 11.9.1946

השרות הכללי. — 8.00 מבחר תקליטים. — 9.30 מוסיקה בבוקר. — 10.15 תזמורת למוסיקה קאמרית, סרנדה איטלקית. — 11.10 אינטרלודיו. — 11.45 תכנית מוסיקה בסדרת „כרצונך". — 12.15 מוסיקה קלה. — 13.30 מוסיקה בסדרת „האזן בעבדך". — 14.15 תכנית „כבקשתך" מעל גבי תקליטים. — 16.05 אינטרליוד. — 17.00 „הרזון מונטה כריסטו". — 18.00 תסכית על חדשות היום. — 18.20 תכנית „כבקשתך". — 19.10 סקירת עתוני היום. — 19.30 מחצית השעה הסקוטית. — 23.30 „משוט באולמים" שידור מלונדון.

קשת המצבעה לבעלי הטעם
קשת מנקה וצובעת

מטות ברזל ומזרונים
מיוצרים ע"י
המשביר המרכזי בע"מ
להשיג במחסני
המשביר המרכזי
תל־אביב חיפה

מכירת והחלפת
מצלמות
העתקות דוקו־
מנטים
רפרודוקציות
עבודה משובחת
פוטו ברנר
רח' החלוץ, פנת רח' שפירה
החנות לצרכי צלום
חגדולה ביותר בחיפה

חיפה
קרור חשמלי
תקונים מכירות
רח' ביאליק 6 טל. 2035

אחים קינרייר
פרוות
מבחר גדול של פרוות מאיכות משובחת
רח' הרצל 48 בית קפה ורנר
חיפה, טל. 3468

לקראת התכניות

לוח גזר

1 ירחו אסף / ירחו ז
2 רע / ירחו לקש
3 ירח עצר משת
4 ירח קצר שערים
5 ירח קצרו כל
6 ירחו זמר
7 ירח קצ

לקראת שיחתו הרביעית של פרופ׳ נ. ה. טורטשינר בסדרה „כתובות עבריות מימי המקרא״ שתשודר במוצאי שבת, ז בספטמבר 1946 בשעה 6.30—6.45.

„בין שתי מלחמות עולם״.
בסדרת שיחות חדשה בשם זה נפתח ביום ד׳ בשעה 7.45 בערב, בעריכתו של ד״ר משה בורשטיין.

בסדרה זו הניתנת במסגרת המדור „חנוך למבוגרים״ תתקיים סקירה על העולם הרחב בין 1914 ל־1939. תשומת לב מיוחדת תנתן להתפתחותן של שלוש המעצמות הגדולות, ארצות־הברית, הקיס־רות הבריטית וברית־המועצות. פרקים מיוחדים יוקדשו לזרמים החברתיים, הכלכליים והמדיניים וכן ליחסים ולמוס־דות הבין־לאומיים.

השיחות בסדרה זו תשודרנה אחת לשבוע ביום ד׳, בשעה 7.45 — 8.00 בערב.

(11.9.46)

עתידה של רשת מסילות־הברזל בארץ־ישראל

מסילות־הברזל בעולם לא התפתחו לפי תכנית מתוכנת מראש והתקד־מותן בעתיד אינה מושתתת על עקרונות קבועים.

רשת מסילות־הברזל בארץ־ישראל קמה בארח מקרה כתוצאה מצירוף חשבונות פוליטיים, ממשלתיים, עליות־רגל, ותר־עלתיים. עתידה כרוך בגורמים רבים ובראש ובראשונה בגורם הפוליטי. ואם תחול התקדמות תעשיתית וחברתית בארץ־ישראל בעשרים השנים הבאות, הוה על רשת מסילות־הברזל בארץ לשמש דורך־תחבורה יעילה ולהתיצב לשירותה של התקדמות זו. ומחמת תפקידה לעתיד, חשובות רבה לה למסילת־הברזל בארץ בהווה.

רשת מסילות־הברזל בארץ בהקיפה הנוכחי, אין בה כדי לספק שירות משביע־רצון. באיזור החוף עתיד לקום ישוב חקלאי ותעשיתי מסועף. וכדי להבטיח, שהתפתחותו של האיזור לא תפגר מחמת חוסר דרכי תחבורה יעילות, יש לבנות מסילה מקבילה בקו שבין חיפה ויפו ולהקים צומת מסילות־ברזל חדשה בקרבת חדרה עם קשר ישר לתל־אביב. והרשויות התחילו כבר לעיין בתכנית זו. כמו־כן עומדים לפתח שירות איזורי בחיפה, ביפו ובתל־אביב. קו חדש של מסילת־ברזל יקשר את חיפה עם איזור המפרץ וישמש דרך מהירה לסוחרים שבאים לרגלי עסקיהם מן הסביבה אל העיר. וגם כאן תלויה ראשית השיפורים במסילות מקבילות. כמו־כן מעיינים בתכנית להנהיג רכבות מהירות, לבנות קרונות מרווחים ונוחים ולהעלות את מספרם.

מקויים שבקרוב יהא אפשר לספק למסילות־הברזל בארץ קסרים חדשים ומודרניים. הקרונות, שנבנים בשביל הרכבות בארץ, יהיו מן הדוגמה החדישה: מבחוץ חלקים וצבועים בצבע משובח, ומבפנים — איזורר טוב, תאורה נעימה ומקומות ישיבה נוחים. ייתכן שיציידו את הקרונות במתקני־איזורר אוטומאטיים (Air Condition). עומדים לבנות גם תחנות־רכבת חדשות. קיימת תכנית להקים תחנה חדשה בתל־אביב ולבנות מסילה תת־קרקעית לאורך הקו שעובר בעיר. הוצאתה לפועל של תכנית זו תדרוש סכום של חצי מיליון לא״י, אך בשכר זה ישוחרר קרקע בעלת ערך רב. נוסף לכך רצוי להקים בעיר הגדולה ביותר בארץ תחנה ראויה לשמה.

שירות רכבות יעיל אינו בא רק למלא את צרכיהם של תושבי הארץ בלבד. שכן גורם חשוב הוא בהתפתחות המסחר וענף התיירות בארץ. אם יוציאו לפועל את כל השיפורים האלה ברשת מסילות הברזל בארץ־ישראל, יוכל התייר להת־ענג על נסיעה נוחה, למשל, מחיפה לירושלים וליהנות מיפי נופה של ארץ זו; וארץ־ישראל תהיה ראשית להת־גאות ברשת מסילות־ברזל שלה, שתשרת את תושביה כראוי — ואת תיירינו נוכל להזמין בלא היסוסים לנסוע בה.

התכנית הרביעית והאחרונה בסדרה „ארבע זמרות״ הערוכה בידי יוסף נדבה תוגש ביום הרביעי. תכנית זו תהא מוקדשת לזמרת התימנית שושנה דמארי חברת „לילה־לוי״.

(11.9.46)

החזן והקומפוזיטור יהושע ויסר. על יוצר גדול זה בשטח הליטורגיה היהודית בארצות־הברית ישוחח מר אפרים גולדשטיין בשבועון שרות השי־דור „מעולם המוסיקה״ וביום ששי בתכ־נית „שלום עליכם מלאכי השלום!״ ישיר מיצירותיו.

(השיחה 9.9.46; הקונצרט 13.9.46)

•

ערב מערכונים. לאחר הפסקה של שני חדשים יוגשו ע״י חברי האולפן הדרמטי בהדרכתו של חיים פומרוק שלושה מערכונים מפרי עטם של אוריאל עקביה, רפאל מנשה ויעקב אהרוני. מערכונו של אוריאל עקביה נקרא בשם „צבעים וצבעים״, סטירה על אמנות הציור המודרני. מערכונו של רפאל מנשה יטפל בבעיה האקטואלית „בלישת״ חיילים משוחררים לדירה, לחדר או למרתף. יעקב אהרוני תרגם ועבד את מערכונו של גוגול „להתחתן או לא להתחתן״.

(12.9.46)

21.45 • נגינת בינים לפסנתר.
21.50 „יחסים בין לאומיים״
שיחה מאת ד. ר. אלסטון.
22.00 • תכנית „בבקשתך״ לחברי משטרת הארץ.
מוגשת בידי יהודית ביילין.
22.30 § סיום.

Palgin
נגד
באב ראש־כאב שונים

ב׳.ב׳.ס׳. B.B.C.

יום ה׳, 12.9.1946

השרות הכללי. — 8.00 מבחר תקליטים. — 9.30 מוסיקה בבוקר. — 10.15 מוסיקה קלה. — 11.45 „שיחות, עובדות ומסמרים״: ידיעות שבריקע עניני היום. — 12.15 התזמורת של סטנלי בלאק. — 13.00 מחצית השעה הסקוטית. — 13.30 מוסיקה בסדרת „האזן בעבדך״. — 15.05 מנגינות לפסנתר. — 17.00 אינטרליוד. — 17.45 מוסיקה צבאית. — 18.00 תסכית על חדשות היום. — 19.10 סקירת עתוני היום. — 20.30 מוסיקה צבאית. — 21.00 תכנית „בבקשתך״. — 22.00 תכנית מוסיקה.

שרות השידור בארץ

527 מטרים; 569.24 ק״מ; 20 ק״ו
• תקליטים. § אות הזמן.

יום חמישי

ט״ז באלול, תש״ו — 12 בספטמבר, 1946

7.05 התעמלות בוקר
בהדרכת מיכאל בן־חנן.
7.15 § חדשות בעברית.
7.25 • שיר בוקר.
7.30 שדורי בוקר לנוער.
„עם הצליל״ שיחתו החדשית של עמנואל פוגצ׳וב.
7.35 • נעימות בוקר.
7.45 חדשות באנגלית.
7.55 התעמלות בוקר באנגלית
8.00 § סיום.
12.30 § • מוסיקה לבלט.
סוויטה לבלט „קרניבל״ (שומן) בבצוע התזמורת הפילהרמונית בלונדון בנצוחו של יובין גוסנס. „הנסיך איגור״ (מחול הנערות) (בורודין־ריימסקי קורסקוף) בבצוע התזמורת הסימפונית בלונדון בנצוחו של וולטר גר.
13.00 „מן הפנקס המוסיקלי״.
נגינת כנור בבצוע וולפגנג שוקן; ליד הפסנתר: אריה זקס.
13.15 חדשות בעברית.
13.30 § חדשות באנגלית.
13.45 § סיום.
17.30 § פינת הנוער האנגלית.
18.00 § חדשות באנגלית והודעות על התכניות.
18.15 „פינת הילד״.
„בובת העץ״ תכנית ערוכה בידי בלה ברעם. תכניות לגיל הרך מוגשות תוך שתוף עם מרכז התאחדות הגננות.
18.30 „הסכת והשכל״.
„ימאות וויג״ שיחה מאת ד״ר נפתלי וידרה בסדרה: אנשי מקצוע מספרים על מקצועם, הערוכה בידי פ. טורובלין.
18.45 § חדשות בעברית.
18.55 „האכר שובר הרעב״.
סדרת שיחות מטעם המפקח על הייצור החקלאי.
19.00 „המזרח התיכון״.
סדרת שיחות בעריכת ד״ר שלמה דב גויטיין. אפשרויות הפתוח החקלאי — ד״ר א. בונה.
19.15 תזמורת האולפן בנצוחו של סשה פרנס.
פתיחה „ההברידים״ (מנדלסון).
פאנטאזיה בפה־מינור שוברט, בעיבוד וולפגנג שוקן.
19.45 „בריאות לעם״.
סדרת שיחות בעריכת ד״ר טובה ברמן. „ההגיינה של העור והטיפול בו״ — ד״ר חנה יעקב־פלר.
20.00 „פרקי היום בתנ״ך״.
קריאה מפי שלמה ברסונוב והסברה כללית מפי פייבל מלצר.
20.15 § חדשות בעברית והודעות על התכניות.
20.30 „ערב מערכונים״
מוגש על ידי האולפן הדרמטי של שרות השדור בהדרכתו של חיים פומרוק. 1) „צבעים וצבעים״ מאת אוריאל עקביה. 2) „להתחתן או לא להתחתן״ מאת גוגול בעבודו של יעקב אהרוני.
21.15 דרישות שלום מאת ניצולים באירופה לקרוביהם וידידיהם בארץ.
21.30 § חדשות באנגלית.

(המשך בעמ׳ 3)

שרות השידור בארץ

527 מטרים; 569.24 ק"ס; 20 ק"ו
• תקליטים. § אות הזמן.

יום ששי

י"ז באלול, תש"ו — 13 בספטמבר, 1946

7.05 התעמלות בוקר.
בהדרכת מיכאל בן־חנן.

7.15 § חדשות בעברית.

7.25 • שיר בוקר.

7.30 שדורי בוקר לנוער.
„מתוך פרשת השבוע ומדרשיה" — שיחה מאת סייבל מלצר.

7.35 • נעימות בוקר.

7.45 חדשות באנגלית.

7.55 התעמלות בוקר באנגלית
בהדרכת ריצ'רד פין.

8.00 § סיום.

12.30 § „שלום עליכם מלאכי השלום!"
תכנית לפרקי חזונות, מיצירות יהושע ויסר מושרות בפי אפרים גולדשטיין.

13.00 דרישות שלום מאת ניצולים באירופה אל קרוביהם וידידיהם בארץ.

13.15 חדשות בעברית.

13.30 § חדשות באנגלית.

13.45 § סיום.

17.30 § פינת האשה (באנגלית).

17.45 • נעימות קלות.

18.00 § חדשות באנגלית והודעות על התכניות.

18.15 „פינת הנוער העברית".
„יצירות שלא בקשתם לשמוע"
תכנית ערוכה בידי מיכאל רייך.

18.45 § חדשות בעברית.

18.55 מיניאטורה ארץ־ישראלית.
„לא שרתי לך ארצי" מלים: רחל, מנגינה: יהודה שרתוק; עבוד לתד־מורת: שבתאי פסרושקה.

19.00 „משוט בעולמנו".
סקירה שבועית על המתרחש והולך בתפוצות ישראל מאת ישעיהו קלינוב.

19.15 • וולפגנג אמדאוס מוצרט.
קונצ'רטו ברה מג'ור ק. 537 לפסנתר ותזמורת („ההכתרה") — אלגרו — לרגנו — אלגרטו — בבצוע ווגנדה לנדובסקה (פסנתר) בהשתתפות התד־מורת הקמרית בנצוחו של וולטר גר.

19.45 קריאות בתנ"ך
מפי מרדכי כלפון.

20.00 „פרקי היום בתנ"ך".
קריאה מפי שלמה ברטונוב.

20.15 § חדשות בעברית והודעות על התכניות.

20.30 • קונצרט ליל שבת.
קונצ'רטו גרוסו מס' 6 אום. 6 (הנדל). לרגו אפסטוזו — אטמפו ביוסטו — אלגרו—מיוט, בבצוע התזמורת „בויד־גיל" לכלי מיתר בנצוחו של בויד גיל. סימפוניה מס. 6 אום. 53 (שוסטקוביץ). לרגו — אלגרו — פרסטו, בבצוע התזמורת הפילהרמונית בפילדלפיה בנצוחו של ליאופולד סטוקובסקי.

21.30 § חדשות באנגלית.

21.45 שיחה באנגלית.

22.00 • מוסיקה קלה.

22.30 § סיום.

100 שורות על ספורט

חיפה – תל־אביב בשחיה וכדור־מים

מאת אלכסנדר אלכסנדרוביץ

ספורט־המים תופס את המקום המר־כזי בחיים הספורטיביים בעונת־הקיץ וכמעט רוב התחרויות הנערכות כעת בארץ מוקדשות לענף זה. אף רבוי הבריכות מסייע להתפתחות משמחת זו וכמעט מדי שנה בשנה אנו זוכים להנוכח בריכות נוספות. השנה כבר נפתחה הבריכה הגדולה והמשוכללת ביותר בארץ, „גלי־גיל" ברמת־גן, ובעוד ימים מספר תיפתח הבריכה החדשה של „מכבי־אבשלום" בפתח־תקווה, וכן מצפים לפתיחתה הרשמית של בריכת רמות־השבים. אם נוסיף על כך, כי בנקודות רבות בארץ הולכות ומושלמות בריכות נוספות, ובעיקר בקיבוצים ובכפרים, נקבל מושג מהתפתחות ספורט השחיה בארץ.

השחיה — הספורט הלאומי בארץ

עוד לפני שנים רבות, קבעו מנהיגי הספורט בארץ מטרה לעצמם להפוך את השחיה לספורט הלאומי של הישוב, ומבעית שאיפה זו, כי ארצנו הרי לחוף ימים שוכנת ולכן מן ההכרח שענף זה ישמש ציר לחיינו הספורטיביים. כל האגודות הספורטיביות מתמסרות לפיתוח הספורט הבריא הזה, ואף כי הישגינו טרם הגיעו לדרגה הגבוהה שהושגה בארצות שונות בעולם, הרי מובטחים אנו, כי מתוך אלפי הספורטאים העוסקים בענף זה באגודות שונות יקום גם לנו דור־שחיינים שידעו להתמודד בכבוד עם שחייני חו"ל. ברור, כי ע"י בנין בריכות־שחיה בלבד, אין הדבר מושלם, כי דרו־שים גם מאמנים מוכשרים שידעו להד־ריך את הנוער, ובמובן זה, משקיעות אגודות־הספורט מאמצים כבירים, כדי להכשיר „קאדר" של מאמנים היודעים את המקצוע.

הפרעות בעונה הנוכחית

העונה הנוכחית, אמנם, כבר נפתחה מזמן, אולם מספר התחרויות שראינו היה מצומצם. הפעם אין לתלות את הקולר במרכזים ובאגודות הספורט, כי אשמות מסיבות־הזמן. כמה וכמה תחרויות נדחו פעמים רבות לרגל העוצר התדיר שהוטל על מקומות שונים בארץ. התחרויות שנערכו בכל זאת, הצטיינו במובן הארגוני והספורטיבי גם יחד. עלינו להזכיר במיוחד את התחרויות שנתקיימו במלאת 20 שנות קיומה של מחלקת־השחיה ב„מכבי־חיפה", תחרויות „הפועל" על „גביע־הפטל ז"ל", תחרויות „מכבי־ביל"ו" בגדרה, תחרויות מחוזיות מטעם „הפועל" בגבעת־חיים, תחרויות „מכבי" טבריה, וכו'.

אין ספק, כי בזמנים כתקונם היה מספר התחרויות רב יותר, אך התכניות שתוכנו בראשית העונה עודן שרירות וקיימות ועוד צפויות לנו תחרויות מעניינות וחשובות.

מחר — התחרות חיפה־תל־אביב

אחת התחרויות החשובות ביותר בעונה תהיה, בלי שום ספק, התחרות הבינ־עירונית חיפה־תל־אביב בשחיה וכדור־מים, שהפכה למסורת, על גביעי ראשי העיריות. ה"ה ישראל רוקח ושבתאי לוי. השתא החליטה ההתאחדות הארצישראלית לשחיה לערוך את התחרויות הללו בבריכה החדשה „גלי־גיל" ברמת־גן, ומחר 6 לספטמבר בשעה 4 אחה"צ, תפגשנה נבחרות שתי הערים בהתמודדותן השנתית.

„ב.מ.ע." — מארגנת את התחרויות

ההתאחדות הארצישראלית לשחיה מסרה לידי „ברית־מכבים עתיד" את ארגון המפעל הזה וזו עושה הכל כדי לעשות את התחרות למאורע ספורטיבי נאה. לפי התכנית תערכנה תחרויות־שחיה למרחק 100 ו־400 מטר שחיה חפשית, 200 מטר שחית־חזה, 100 מטר שחית־גב ומשחה שליחים 200×4 שחיה חפשית. בכל סוגי שחיה אלה ישתתפו טובי השחינים משתי הערים.

משחק כדור־מים

„מסמר" התחרויות יהיה משחק כדור־המים בין שתי הנבחרות וכדאי לציין, כי כבר מזמן מורגשת בשתי הקבוצות דריכות ומתיחות לקראת המשחק, כי המנצח בכדור־מים יש לו סכויים לנצח בכלל בכל התחרויות ולכבוש את הגביעים.

נבחרת חיפה תופיע הפעם מחוזקת ע"י השתתפות מספר שחקנים שהש־תחררו מן הצבא וביניהם, השחיין הידוע בש וחברו רינג. תגבורת זו בוודאי שתשפיע לטובה על משחקם של אנשי־חיפה, שיופיע בהרכב זה: ביגר; בש, א. ביגר; בק, אפרים ביגר, וואגו ורינג.

נבחרת תל־אביב, אם כי אין חידוש בהרכבה, הרי בכל זאת התכוננה במרץ ושקידה לתחרות זו ומהווה כעת קבוצה חזקה, שבוודאי תעמוד איתנה במערכה. ואלה שמות התל־אביבים: אלון; הורשלה, ברייטנפלד; פישר; פלש, וודש, רוזנ־בלום.

קשה להתנבא מי ינצח בכל התחרויות, כי לשתי הקבוצות שחיינים ושחקנים מובחרים ולכן תהיה ההתמודדות מרתקת שבעתיים.

•

זו הפעם הראשונה שתחרות מסוג זה תערך בקרבת תל־אביב ולכן תינתן לקהל התל־אביבי הזדמנות ראשונה לחוות בתחרות כה חשובה, וחבל כי מספר המקומות יהיה מצומצם, מכיון שפרס נסתיים בנין במת־הקהל מסביב לבריכה.

מכתבים למערכת

מערכת נכבדה,

ביום א' 25.8.46 במדור החדשות ברדיו ירושלים קרא הקרין, בידיעה ע"ד החלוקה השניה של פרס אנגל ע"י עיריית תל־אביב, כי: „הקומפוזיטור א. ו. שסרנ־ברג זכה בפרס אנגל עבור יצירתו „ישתבח" שבוצעה ע"י המחלקה הקמרית בנצוחו של משה לוסטיג. למען האמת עלינו לציין שהיצירה „ישתבח" בוצעה ע"י המקהלה הקמרית „תל־אביב" בנ־צוחו של אוטו לוסטיג. יצירה זו שודרה ברדיו ירושלים באפריל ש"ז. וזו הפעם השניה שיצירה עברית מקורית המבוצעת ע"י המקהלה הקמרית „תל־אביב" זוכה בפרס אנגל. אשתקד זכה בו הקומפוזיטור סטרומינסקי עבור הקנטטה שלו „מזמור שיר ליום השבת" שאף היא בוצעה ע"י מקהלה זו ושודרה ברדיו ירושלים באפריל 1945.

בכבוד רב
מזכיר המקהלה הקמרית „תל־אביבי"

תרופות צרי
צרי ראוי לאמון

ב.ב.י.ס. B.B.C.

יום ו', 13.9.1946

השרות הכללי. — 8.00 מבחר תקליטים. — 9.30 מוסיקה בבוקר. — 11.15 קונצרט בביצוע התזמורת של שירות השידור. — 12.15 מוסיקה קלה. — 13.30 תכנית מוסיקה בסדרת „האון בעבדך". — 14.15 סרנדה בביצוע תד־מורת התיאטרון של שירות השידור. — 15.15 מנגינות מסרטי קולנוע. — 16.05 אינטרליוד. — 17.00 קונצרט בביצוע התזמורת של שירות השידור. — 17.10 סקירת עתוני היום. — 18.00 תסכית על חדשות היום. — 19.15 שיחה בענינים בינלאומיים מאת הפרשן ויקהם סטיד. — 12.00 תכנית „בבקשתך". — 23.10 „העלו את המסך" בביצוע תזמורת התי־אטרון של שירות השידור.

בריכת השחיה „גלי־גל" שבה תערכנה תחרויות שחיה וכדור־מים חיפה־תל־אביב
(צילום: אלכסנדר, ת"א)

שרות השידור בארץ

527 מטרים; 569.24 ק"ס; 20 ק"ו
• תקליטים. § אות הזמן.

יום שבת

י"ח באלול, תש"ו — 14 בספטמבר, 1946

7.05 • נעימות בוקר.

7.15 § חדשות בעברית.

7.25 • נעימות בוקר.

7.45 חדשות באנגלית.

7.55 התעמלות באנגלית.
בהדרכת ריצ'רד פין.

8.00 § סיום.

12.30 § תכנית „כבקשתך" למאזי־נים הצעירים
מוגשת ע"י רות שפירא.

13.00 „ספר השבוע".
„כבושי העברית בדורנו" ליצחק אבינרי. שיחה מאת חיים תורן.

13.15 חדשות בעברית.

13.30 § חדשות באנגלית.

13.45 § סיום.

17.30 § • פינת הנוער האנגלית.
תכנית „כבקשתך" מוגשת בידי ציונה.

18.00 § חדשות באנגלית והודעות על התכניות.

18.15 • שירים עבריים
מפי מקהלת חוות־הלמוד בפתח־תקוה.

18.30 „לאדם המשכיל".
סדרת תכניות מוגשת תוך שתוף עם הועדה להשכלת העם של האוניברסיטה העברית. „כתובות עבריות מימי המקרא"—מאת פרופ. נ. ה. טורפשינר. 5. ממכתבי לכיש.

18.45 § חדשות בעברית.

18.50 • „לפי בחירת המאזינים".
תכנית קלסית כבקשתך.

19.30 „שילר וגטה".
תכנית כתובה בידי לאה גולדברג ומו־גשת על ידי חברי האולפן הדרמטי של שרות השדור, בסדרה: „פרקים בתול־דות התיאטרון".

20.00 „פרקי היום בתנ"ך".
קריאה מפי שלמה ברטונוב.

20.15 § חדשות בעברית וידיעות האספורט כפי שנמסרו ע"י א. אלכסנדרוביץ.

20.30 • תקליטים.
סרנדה ברה מגור ק. 239 (סרנטה נוטורנה) (מוצרט) בבצוע מנגני אדולף בוש בנצוחו של אדולף בוש.

20.45 פרקי נגינה לצ'לו, יהויכין סטוצ'בסקי מנגן מיצירותיו.
ליד הפסנתר: אריה זקס. תלונה. נעימה חסידית. סוריטה ארצישראלית; מולטו טרנקווילו — אלגרטו גרציוזו — אנדנטה — אלגרו.

21.15 דרישות שלום מאת ניצולים באירופה לקרוביהם וידידיהם בארץ.

21.30 § חדשות באנגלית.

21.45 שיחה בעניני חקלאות
מטעם מנהל מחלקת החקלאות.

21.50 • מוסיקה לרקודים.

22.30 § סיום.

בקר בחנותנו וראה את המסבחר הגדול
של כל מיני פרוות
H. Ber
ה. בר חיפה, רח' הרצל 44

תעשית רהיטים
מתקפלים
מרגוע
תל־אביב, רח' עליה 28

הגיבו:
תקליטים
כלי נגינה
תוים
ומיתרים
"צלרל" חיפה
רח' הרצל 57

הנשל
הם רוצים בעבודה..
הממשלה נותנת זכות קדימה לחילים ולחיילות משוחררים בקבלת עובדים בכל ענפי השרות הצבורי
- ואתה. אם נתפנה אצלך מקום עבודה, אל תשכח את החיל והחילת.
*
החיל והחילת המשוחררים למדו משמעת. קנו להם הכשרה ועמדו פנים אל פנים מול תפקידים קשים יותר מאשר עבודה קשה.
- „פנקס דורשי העבודה" יקשר ביניך ובינם.
*
היש לך חדר מיותר? מקום עבודה בשבילם? התוכל לעזר לחיל המשוחרר באיזו דרך שהיא? אם תוכל, פנה אל המשרד הקרוב ביותר של מחלקת העבודה. קדם את פני החוזרים בסבר פנים יפות!
הם תובעים ממך

Palgin
כאן ראשי כאן שוים
B.B.C. ב.ב.ס.

למדו לנהוג
בבית ספר לנהגות הירדע
שטיין
רח' דיזנגוף 131, פינת גורדון

שרות רדיו "אומגה"
Brit.I.R.E. ', דויס חבר ב־
תקוני רדיו, קניה ומכירה
נחלת בניטין 38, ק. ב., תל־אביב

בנין סנסור
חדר 242 א'
ירושלים
טל. 2500
מ"נסקי
סוכנות
לנסיעות
נסיעות בים
ובאויר
שרות שבועי
כל הסידורים • טפול אישי • סידורים מיוחדים לנוסעים לארצות דרום אמריקה

B.B.C. ב.ב.ס.

יום שבת, 14.9.1946

השרות הכללי. — 8.00 מבחר תקליטים. — 9.30 מוסיקה בבוקר. — 10.40 מוסיקה מעל גבי תקליטים. — 12.00 תכנית „כבקשתך". — 13.00 „שלישיה" עם מלנצ'רינו — קלר — ופול. — 14.15 תכנית מוסיקה. — 14.45 קונצרט בביצוע התזמורת של שירות השידור. — 16.05 מנגינות לפסנתר תקליטים. — 16.15 תכנית „כבקשתך". — 17.00 תסכית על חדשות היום. — 18.30 מוסיקה לריקודים. — 17.45 תס־כית על חדשות היום. — 21.45 תכנית „תשובות לשאלותיך". — 21.00 תכנית „כבקשתך". — 22.15 תכנית מוסיקה. — 23.15 באולם המוסיקה.

20 — 10 — 20 — 10 — 20
שרות רדיו ותקונים
10 מ. באואר 10
רח' מאה שערים, מס' 53
20 ירושלים 20
טלפון: 3429
10 20 שנה בטקצוע 10
(10 שנות נסיון בארץ)
20 — 10 — 20 — 10 — 20

בנק אלרן בע"מ
תל-אביב

ירושלים נתניה

חיפה
דרך המלכים
והר הכרמל

בית-חרושת לידיות, רהיטים מתקפ-לים מעץ, רהיטים ומטות לילדים, כסאות מתקפלים מבד ומעץ, כסאות מרגוע, שולחנות ומטות מתקפלים.

„הידית"

תל-אביב, רח' הרכבת 44
טל. 3599 ע"י תחנת האוטובוסים

טפול נכון עכשיו - פירושו שנים חזקות ובריאות אחר כך.

קולינוס

לא רק שהיא שומרת על נקיון ובריאות השנים הצעירות ועל החניכים העדינות, אלא שומרת על השנים מרקבון.

שימוש בקולינוס מגיל הילדות עוזר להבטיח שנים בריאות לעתיד.

● ארנקים
● תיקים
● כפפות

ארנקי הופרט
חיפה, רח' הרצל 19 ע"י אוטובוס 4א

קול מעמק, קול מהר
קול מעיר, קול מכפר
קול מגבע וקול מגיא
אין כ-**פוטו מרדכי**
חיפה רח' הרצל 43, טלפון 3784

חליפות ושמלות נאות
לילדים
לבנים והלוקי בקר לגברות
חוה
ירושלים
ככר ציון סמוך לקפה אירוזה
הזמנות לפי מידה בסניפנו
רחביה רח' אבן גבירול מס' 2

נעלי שקדי
תל-אביב,
רח' שיינקין 60
מצטיינות באיכותן
מבחר גדול גם בנעלי בית

הספיצים היחידים: — י. גרין ושות' (א"י) בע"מ — תל-אביב - חיפה - ירושלים

„הגלגל" יוצא לאור אחת לשבוע על-ידי לשכת המודיעין הממשלתית בהשתתפות רדיו ירושלים; כתובת המערכת והמינהלה: ת. ד. 1075, טלפון 4268, ירושלים. המפיץ היחידי לארץ-ישראל — חברת פלס בע"מ; נדפס בדפוס גולדברג; התמונות: צלמנית שוואַרץ; סוכן יחידי למודעות — פלס חברה לפרסומים בע"מ, תל-אביב רחוב אלנבי 119, טלפון 4601 ת. ד. 844; חיפה טלפון 4894 ת. ד. 476; ירושלים טלפון 2232 ת. ד. 619.

1) כל חומר הרדיו מתפרסם ברשותו האדיבה של מנהל שירות השידור. 2) כתב"יד ללא בול-דואר לתשובה אינם מוחזרים לשולחיהם!

„הגלגל" משאיר לעצמו את הזכות לעשות שינויים לשוניים, לסרב לקבל מודעה או להפסיק את פרסומה. במקרה של טעות דפוס, לא יוחזרו דמי המודעה, אלא המודעה תפורסם שוב מתוקנת ללא תשלום, אבל אם תהיה טעות בתאריך ופרסום המודעה מחדש יהיה ללא תועלת — יוחזר התשלום.